

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

Posouzení úrovně hospodaření vybraných měst a obcí

Bc. Nicolle Süssová

© 2019 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Nicolle Süsová

Podnikání a administrativa

Název práce

Posouzení úrovně hospodaření vybraných měst a obcí

Název anglicky

Economic analysis of selected towns and villages

Cíle práce

Cílem diplomové práce je posouzení úrovně hospodaření a tvorby rozpočtů dvou vybraných samosprávných územních celků v časovém horizontu pěti let. Součástí práce je analýza příjmů a výdajů daných samospráv, dále je kladen důraz na rozdílnost hospodaření a rozpočtů z hlediska velikosti a počtu obyvatel. Na základě provedené analýzy jsou obcím navržena doporučení k zefektivnění hospodaření.

Metodika

Diplomová práce je členěna na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části práce jsou definovány základní pojmy z oblasti veřejných financí, které souvisejí s problematikou hospodaření obce a tvorby rozpočtů v České republice. Praktická část se skládá z charakteristiky vybraných obcí a analýzy příjmů a výdajů. Cíle práce je dosaženo prostřednictvím analýzy dokumentů a využití horizontální a vertikální analýzy příjmů a výdajů. Analýzy vychází zejména z volně přístupných dokumentů, účetních výkazů a závěrečných účtů vybraných obcí.

Doporučený rozsah práce

60- 80 stran

Klíčová slova

obec/město, rozpočet, příjmy, výdaje, hospodaření, analýza

Doporučené zdroje informací

- ČMEJREK, J. – ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. KATEDRA HUMANITNÍCH VĚD, – KOPŘIVA, R. *Základy veřejné správy*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007. ISBN 978-80-213-1626-3.
- NAHODIL, F. *Veřejné finance v České republice*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-162-5.
- PEKOVÁ, J. *Finance územní samosprávy : teorie a praxe v ČR.*
- PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: 2004. ISBN 80-7261-086-4.
- PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů : teorie a praxe*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5608-0.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. Ing. Jaroslav Homolka, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 26. 2. 2018

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 5. 3. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 26. 03. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Posouzení úrovně hospodaření vybraných měst a obcí" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29.3.2019

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala prof. Ing. Jaroslavu Homolkovi, CSc., za cenné rady, odborné vedení a spolupráci při zpracování této diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala vedení obcí a pracovníkům obecních úřadů Roztoky u Jilemnice a Jilemnice za poskytnuté informace a dokumenty. Na závěr děkuji mé rodině, která mě podporovala po celou dobu studia.

Posouzení úrovně hospodaření vybraných měst a obcí

Souhrn

Diplomové práce se zabývá problematikou rozpočtování a hospodařením obce Roztoky u Jilemnice a města Jilemnice. Oba územní celky se nachází v Libereckém kraji v podhůří západních Krkonoš, nicméně svou rozlohou a počtem obyvatel se značně liší. Práce je rozdělena na dvě hlavní části, a to na teoretickou a praktickou.

Teoretická část práce se ve svém úvodu zabývá historickým vývojem územní samosprávy, a to se zaměřením na vývoj v českých zemích od 2. pol. 18. století. Dále je, vzhledem k praktické části práce, vedena důkladná literární rešerše v oblasti rozpočtové soustavy a rozpočtového procesu. Významný rozsah je dále v diplomové práci věnován struktuře příjmů a výdajů rozpočtu.

Praktická část diplomové práce obsahuje analýzu skutečných příjmů a výdajů obce Roztoky u Jilemnice a města Jilemnice, rovněž celkový monitoring hospodaření obcí se zaměřením na zadluženost, likviditu a míru soběstačnosti. Součástí práce je dále anketní šetření ve vybraných obcích, na jehož základě byla zjištěna spokojenost občanů s hospodařením obce. Dle výsledků výše uvedených analýz jsou v závěru práce obcím doporučeny návrhy na zlepšení hospodaření do budoucna.

Klíčová slova: obec/město, rozpočet, příjmy, výdaje, hospodaření, analýza

Economics analysis of selected towns and villages

Summary

The thesis deals with the problems of budgeting and management of the Roztoky u Jilemnice Municipality and the Town of Jilemnice. Both territorial units are located in the Liberec Region at the foothills of the western Giant Mountains, yet they differ significantly as for their area and population. The work is divided into two main parts: the practical one and the theoretical one.

In its introduction, the theoretical part deals with the historical evolution of the territorial autonomy focusing on the development in the Bohemian Lands from the second half of the 18th century. There is also, in consideration of the practical part of the work, a thorough literary research concerning budgetary system and budgeting process. A significant extent in the thesis is devoted to the structure of incomes and expenses of the budget.

The practical part of the thesis includes an analysis of real incomes and expenses of the Roztoky u Jilemnice Municipality and the Town of Jilemnice as well as the overall monitoring municipal management focusing on indebtedness, liquidity and the ratio of self-sufficiency. The work also comprises a questionnaire survey in chosen municipalities, on the basis of which the satisfaction of citizens with municipality management was found out. Based on the results of the above-mentioned analyses, there are proposals for municipalities in the end of the work to improve management in the future.

Keywords: Town/Municipalities, budget, revenues, expenses, management, analysis

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	14
3.1 Historický vývoj územní samosprávy.....	14
3.1.1 Historie a současnost postavení územní samosprávy na našem území	15
3.2 Územní samospráva	17
3.3 Teorie fiskálního federalismu a její vlivy na hospodaření územní samosprávy	19
3.3.1 Model fiskálního federalismu v ČR.....	20
3.4 Rozpočtová soustava a rozpočtový proces.....	22
3.4.1 Rozpočtová soustava	22
3.4.2 Rozpočtový proces.....	22
3.5 Územní rozpočet	23
3.5.1 Decentralizovaný peněžní fond	23
3.5.2 Účetní bilance	24
3.5.3 Finanční plán	24
3.5.4 Nástroj prosazování cílů municipální a regionální politiky.....	25
3.6 Příjmy rozpočtu obce	25
3.6.1 Daňové příjmy	26
3.6.2 Nedaňové příjmy	28
3.6.3 Vlastní kapitálové příjmy	30
3.6.4 Dotace	30
3.6.5 Návrátné příjmy	31
3.7 Výdaje rozpočtu obce.....	32
3.7.1 Plánované a neplánované výdaje	32
3.7.2 Běžné a kapitálové výdaje	32
4 Praktická část	34
4.1 Charakteristika obce Roztoky u Jilemnice.....	34
4.1.1 Historie obce	34
4.1.2 Obyvatelstvo	35
4.1.3 Občanská vybavenost	36
4.1.4 Orgány obce.....	37
4.2 Charakteristika města Jilemnice.....	37
4.2.1 Historie města	37

4.2.2	Obyvatelstvo	38
4.2.3	Občanská vybavenost	39
4.2.4	Orgány města	40
4.3	Analýza skutečných příjmů a výdajů obce Roztoky u Jilemnice.....	40
4.4	Struktura celkových příjmů obce Roztoky u Jilemnice	42
4.4.1	Daňové příjmy	43
4.4.2	Nedaňové příjmy	44
4.4.3	Kapitálové příjmy	45
4.4.4	Přijaté dotace a transfery.....	46
4.5	Struktura celkových výdajů obce Roztoky u Jilemnice	47
4.5.1	Běžné výdaje.....	47
4.5.2	Kapitálové výdaje	48
4.6	Analýza skutečných příjmů a výdajů města Jilemnice	50
4.7	Struktura celkových příjmů města Jilemnice	51
4.7.1	Daňové příjmy	52
4.7.2	Nedaňové příjmy	53
4.7.3	Kapitálové příjmy	53
4.7.4	Přijaté dotace a transfery.....	54
4.8	Struktura celkových výdajů města Jilemnice.....	56
4.8.1	Běžné výdaje.....	56
4.8.2	Kapitálové výdaje	57
4.9	Monitoring hospodaření obou subjektů	58
5	Vyhodnocení výsledků empirického výzkumu	62
6	Zhodnocení výsledků a návrhy na zlepšení	73
6.1	Obec Roztoky u Jilemnice	73
6.2	Město Jilemnice	74
7	Závěr	76
8	Seznam použitých zdrojů	78
9	Přílohy.....	81

Seznam obrázků

Obrázek 1: Schéma veřejné správy.....	17
Obrázek 2: Současná struktura veřejné správy.....	19
Obrázek 3: Současný model kombinovaného fiskálního federalismu v ČR.....	21
Obrázek 4: Příjmy rozpočtu obce.....	26
Obrázek 5: Druhy dotací v ČR.....	31

Seznam tabulek

Tabulka 1: Výběr místních poplatků v ČR.....	28
Tabulka 2: Nomenklatura územních statistických jednotek.....	34
Tabulka 3: Počet a struktura obyvatel Roztok u Jilemnice.....	36
Tabulka 4: Nomenklatura územních statistických jednotek.....	37
Tabulka 5: Počet a struktura obyvatel Jilemnice.....	39
Tabulka 6: Skutečné rozpočtové příjmy a výdaje obce Roztoky u Jilemnice v tis. Kč.....	41
Tabulka 7: Struktura celkových příjmů obce Roztoky u Jilemnice dle jednotlivých tříd v tis. Kč.....	42
Tabulka 8: Struktura celkových výdajů obce Roztoky u Jilemnice dle jednotlivých tříd v tis. Kč.....	47
Tabulka 9: Skutečné rozpočtové příjmy a výdaje města Jilemnice v tis. Kč.....	50
Tabulka 10: Struktura celkových příjmů města Jilemnice dle jednotlivých tříd v tis. Kč...	51
Tabulka 11: Struktura celkových výdajů města Jilemnice dle jednotlivých tříd v tis. Kč.	56
Tabulka 12: Míra zadluženosti obce Roztoky u Jilemnice a města Jilemnice v tis. Kč.....	59
Tabulka 13: Celková likvidita obce Roztoky u Jilemnice a města Jilemnice v tis. Kč.....	60
Tabulka 14: Míra soběstačnosti obce Roztoky u Jilemnice a města Jilemnice.....	61

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu obcí v českých zemích v letech 1921–2016.....	16
Graf 2: Rozdíl mezi schválenými a skutečnými výdaji na konci roku v tis. Kč.....	42
Graf 3: Skladba daňových příjmů obce Roztoky u Jilemnice v tis. Kč.....	44
Graf 4: Skladba nedaňových příjmů obce Roztoky u Jilemnice v tis. Kč.....	45
Graf 5: Skladba kapitálových příjmů obce Roztoky u Jilemnice v tis. Kč.....	45
Graf 6: Skladba přijatých dotací a transferů obce Roztok u Jilemnice v tis. Kč.....	47

Graf 7: Skladba běžných výdajů obce Roztoky u Jilemnice v tis. Kč	48
Graf 8: Skladba kapitálových výdajů obce Roztoky u Jilemnice v tis. Kč.....	49
Graf 9: Rozdíl mezi schválenými a skutečnými příjmy na konci roku v tis. Kč.....	51
Graf 10: Rozdíl mezi schválenými a skutečnými výdaji na konci roku v tis. Kč.....	51
Graf 11: Skladba daňových příjmů města Jilemnice v tis. Kč.....	52
Graf 12: Skladba nedaňových příjmů města Jilemnice v tis. Kč.....	53
Graf 13: Skladba kapitálových příjmů města Jilemnice v tis. Kč.....	54
Graf 14: Skladba přijatých dotací a transferů města Jilemnice v tis. Kč.....	55
Graf 15: Skladba běžných výdajů města Jilemnice v tis. Kč.....	57
Graf 16: Skladba kapitálových výdajů města Jilemnice v tis. Kč.	58

Seznam příloh

Příloha 1: Anketa	81
-------------------------	----

1 Úvod

Problematika týkající se financování a hospodaření územních samospráv prochází neustálým vývojem. To je zapříčiněno do jisté míry aktuální politickou situací a z toho plynoucích politických rozhodnutí, která ovlivňují celý systém financování územních samospráv. Je to kontinuální a nepřetržitý proces, na který má vliv, jak zmíněná politická situace, tak i aktuální ekonomický cyklus.

O důležitosti financování územních samospráv svědčí fakt, že rozpočty územních samosprávných celků tvoří nejpočetnější skupinu veřejných rozpočtů a významně se podílí na veřejných příjmech a výdajích. Pro obce, stejně jako pro další municipality a organizace, je rozpočtování zásadním rozhodovacím procesem a rozpočet je jejich nejdůležitějším dokumentem. Prostřednictvím rozpočtu dochází k redistribuci vzácných zdrojů mezi nejrůznější společenské a ekonomické potřeby.

V demokratických systémech rozhodují o rozpočtech volení zástupci, tj. v případě obcí zastupitelé, jimž dávají jejich voliči pravomoc spravovat věci veřejné. Na zastupitele jsou delegovány určité kompetence, což na straně jedné vyžaduje jistou důvěru v konkrétní zastupitele a v systém veřejné správy a samosprávy jako celek. Na straně druhé je zapotřebí podrobit politiky, resp. zastupitele, veřejné kontrole nezávislou institucí, kterou je Nejvyšší kontrolní úřad.

Volení zástupci se stávají občanům odpovědní za svá rozhodnutí, činy a hospodaření. Voliči jim každé 4 roky svými preferencemi sdělí, zda byli se stávajícím stavem spravování věcí veřejných spokojeni, nebo dají důvěru novým zastupitelům. Volení zástupci by vždy měli veřejné rozpočty spravovat s péčí řádného hospodáře. V rámci financování a rozpočtování územních samospráv musí být kladen důraz nejen na zajištění příjmové stránky rozpočtu, ale taktéž musí být zajištěna udržitelnost, jak stávajících, tak budoucích výdajů rozpočtu.

Impulesem pro tuto diplomovou práci se zaměřením na posouzení úrovně hospodaření města Jilemnice a obce Roztoky u Jilemnice byl pro autorku práce především fakt, že se již podobným tématem zabývala v bakalářské práci a svoje poznatky chtěla využít a rozšířit v práci diplomové. Zároveň je obec Roztoky u Jilemnice jejím rodným bydlištěm a je v jejím zájmu poznat ji do hloubky a pokusit se navrhnout směr, kterým by se mohla ubírat.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je komplexně zhodnotit a porovnat úroveň hospodaření obce Roztoky u Jilemnice a města Jilemnice v časovém horizontu 2013–2017. Záměrem je posouzení rozpočtu a finanční situace prostřednictvím analýzy příjmů a výdajů rozpočtu a vypočtení soustavy informativních a monitorujících ukazatelů hospodaření obou obcí ležících v Libereckém kraji. Součástí empirického výzkumu je rovněž vyhodnocení anketního šetření, které se zaměřuje na problematiku hospodaření a kvalitu života v daných obcích. V závěru práce je provedeno zhodnocení výsledků na základě získaných znalostí z výše uvedených analýz a výsledků anketního šetření a současně navrženo několik možností, které by do budoucna mohly vést ke zvýšení spokojenosti občanů a lepší finanční situaci v obcích.

2.2 Metodika

Teoretická část definuje pojem územní samospráva, fiskální federalismus, rozpočtová soustava, rozpočtový proces, a dále blíže popisuje strukturu příjmů a výdajů rozpočtu obce. Z metodologického pohledu je v této části práce využito především techniky studia dokumentů odborné povahy a sekundární analýzy dat.

Praktická část práce se v úvodu zabývá charakteristikou vybraných obcí. Poté následuje samotná analýza hospodaření. Cíle práce je dosaženo prostřednictvím analýzy dokumentů a využití horizontální a vertikální analýzy příjmů a výdajů. Analýzy vychází zejména z volně přístupných zdrojů, účetních výkazů a závěrečných účtů vybraných obcí. Dále je provedeno anketní šetření, jež zjišťuje spokojenost obyvatel se současným stavem hospodaření. V závěru práce je provedena komparace výsledků, na jejichž základě jsou stanoveny možné návrhy na zlepšení života a hospodaření v obcích.

3 Teoretická východiska

3.1 Historický vývoj územní samosprávy

Územní samosprávy mají ve většině vyspělých zemí dlouhou historii. První určité náznaky a zmínky o místní samosprávě lze spatřit již v antice, ve starém Řecku a posléze v Římě.

Ve 12. století sílilo postavení měšťanské vrstvy, které vyústilo v získání určité nezávislosti na panovníkovi. Od středověku tak města představovala relativně autonomní hospodářské celky s různými výsadami a právy získanými od panovníka.¹ Díky těmto novým právům města na důležitých obchodních křižovatkách postupem času bohatla a upevňovala svá postavení, ačkoliv se jejich finanční hospodaření vyvíjelo často odlišně od hospodaření státu. Zejména menší obce (municipality) se zpravidla potýkaly s nedostatkem finančních prostředků. Menší rozloha municipalit a jejich relativní uzavřenost však umožňovaly už tehdy lepší přehled o potřebách rozvoje měst, zároveň umožňovaly i určitou kontrolu nad jejich hospodařením.

V důsledku zrušení nevolnictví a roboty v 18. století, které byly překážkou dalšího průmyslového rozvoje, došlo k velkému přílivu obyvatel do měst, což kladlo na územní samosprávu velké nároky (zejména v zajišťování její ekonomické a sociální funkce). Tento trend byl zaznamenán i na území našeho státu. Města se potýkala s nedostatkem finančních prostředků na budování infrastruktury a zabezpečování veřejných služeb pro rostoucí počet obyvatel.

Významné změny v postavení obcí a měst lze pozorovat od poloviny 19. století, kdy v důsledku rozvoje výroby a obchodu došlo k další diferenciaci municipalit na bohaté a chudé. Tato diferenciaci opět podpořila migraci obyvatelstva za prací, za lepší obživou a zázemím.

Výrazné rozdíly mezi municipalitami a regiony na počátku 20. století, a zvláště po hospodářské krizi 30. let, již nebyly pokládány za sociálně spravedlivé. Stát měl snahu tyto rozdíly zmírňovat a ovlivňovat reprodukční proces veřejnými financemi. Díky tomu se postavení a úkoly územní samosprávy ve vyspělých zemích změnily. Především pak pojetí míry decentralizace funkcí státu a funkcí veřejných financí na územní samosprávu.

¹Mezi získaná práva patřilo např. vybírání středověkých spotřebních daní, právo vařit pivo nebo právo pořádat trhy.

Ve druhé polovině 20. století se začaly projevovat výrazné tendence směřující k posilování role územní samosprávy. Především z pohledu politické a ekonomické decentralizace, posilování pravomoci, ale i odpovědnosti v rozhodování jednotlivých stupňů územní samosprávy. S tímto souvisí i účelné rozdělení odpovědnosti mezi stát a územní samosprávu, resp. jednotlivé stupně územní samosprávy, a to pod vlivem teorie fiskálního federalismu jako dílčí části teorie veřejných financí. Zároveň se ve druhé polovině 20. století začaly v řadě zemí prosazovat tzv. suburbanizační tendence², které kladou vysoké nároky na lokální veřejný sektor v těchto obcích a potřebné finanční zdroje. K podobným problémům dochází v posledních letech i na území ČR. (Peková, 2011, s. 24–28)

3.1.1 Historie a současnost postavení územní samosprávy na našem území

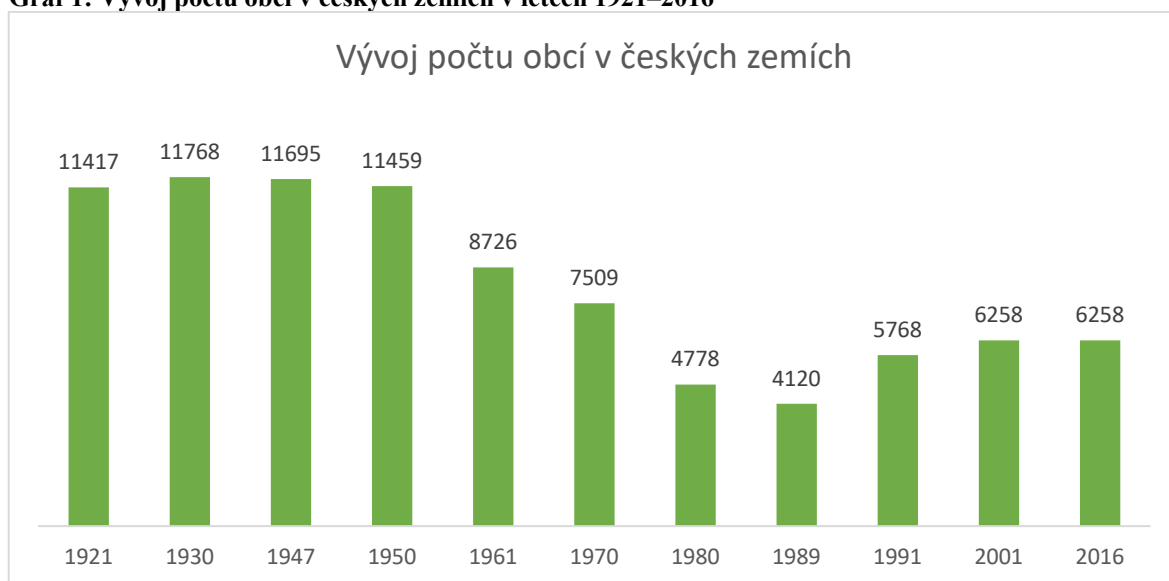
Rozvoj územní samosprávy v českých zemích prošel dlouhým vývojem, který byl ovlivněn mnohými politickými i celospolečenskými událostmi. Z historického pohledu je pro tento vývoj a samotný vznik územních samosprávních celků významný rok 1751. Od tohoto roku řídil v Čechách správu v kraji jediný hejtman a krajské úřady měly pevné sídlo v krajském městě. Jejich pravomoci postupně narůstaly, zejména v oblasti dohledu nad veřejným pořádkem, v oblasti průmyslu a obchodu, školství a ve vztahu k vrchnostenským a městským orgánům. V tomto roce zároveň došlo k reformě krajské správy a bylo uzákoněno 16 krajů pro Čechy, 6 pro Moravu a 2 pro Slezsko. (Schelle, 2016, s. 42–43)

Dalším významným mezníkem pro rozvoj územní samosprávy byl rok 1848. Právě v tomto období začaly být kladeny větší požadavky na vznikající obecní samosprávy. „*Byla uplatňována zásada, že základem svobodného státu je svobodná obec.*“ Následně byla v 60. letech 19. století vydána nová Ústava, která dala základ třístupňové územní samosprávě, jež se skládala z obcí, okresů a zemí. Tato zásadní reforma ukončila existenci veřejné správy založené na patrimoniálním zřízení s vrchnostenskými úřady a základními články samosprávy se staly obce. (Peková, 2011, s. 299).

Na následujícím grafu č. 1 je znázorněn vývoj počtu obcí v českých zemích od roku 1921 do současnosti.

² Suburbanizační tendence – migrace obyvatel do malých měst a obcí, zejména v blízkosti velkých měst.

Graf 1: Vývoj počtu obcí v českých zemích v letech 1921–2016

Zdroj: Peková J. – Finance územní samosprávy, s. 303, vlastní zpracování

V grafu je zaznamenán fakt, že do první poloviny 20. století byl počet obcí na území tehdejšího československého státu podstatně vyšší oproti současnému stavu. V předválečném období Československa existovalo na území dnešní ČR přes 11 000 obcí. Tento počet se nijak diametrálně neměnil ani v prvních letech po konci 2. světové války, kdy v roce 1950 bylo na území dnešní ČR 11 459 obcí. V 2. polovině 20 století se počet obcí vždy, řádově o několik tisíc za desetiletí, snižoval, což bylo zejména v důsledku správní reformy a státem organizovaného administrativního slučování obcí, které mělo za cíl prohloubit centralizaci do tzv. střediskových obcí. (Peková, 2011, s. 302)

K 1. 1. 1990 existovalo na území ČR nejméně obcí, konkrétně 4120. Po sametové revoluci však nastal dezintegrační proces, který byl přirozenou reakcí na předchozí 40 let trvající centrálně organizovanou integraci obcí v totalitním režimu. (Hampl, 2005) Dezintegrační proces probíhal nejintenzivněji mezi lety 1991 a 1992, kdy stoupl počet obcí nejvýrazněji. Ke konci 90. let 20. století dezintegrační intenzita slábla.

V prvním roce po sametové revoluci (1. 1. 1990 – 1. 1. 1991) se počet obcí zvýšil o hodnotu 1 648 obcí, v následujícím roce již nárůst počtu obcí klesal a dosáhl mírného zvýšení počtu obcí o 329 jednotek. Nárůst počtu obcí se zastavil až v roce 2001, kdy vstoupil v platnost nový zákon o obcích (č. 128/2000 Sb.). Tento zákon stanovil přísnější podmínky pro oddělování části obcí a ztížil tak možnost vzniku nových samostatných obcí.

Jednou ze zásadních podmínek, kterou musí dodnes obce pro svůj vznik splnit, je minimální počet 1000 obyvatel. Toto minimum musí splnit každá oddělovaná část obce, která usiluje o separaci a vznik obce samostatné. Kdyby tato podmínka platila již v roce 1990, pak by v ČR nevznikla žádná nová obec. (Vajdová, Čermák, Illner, 2006, s. 37)

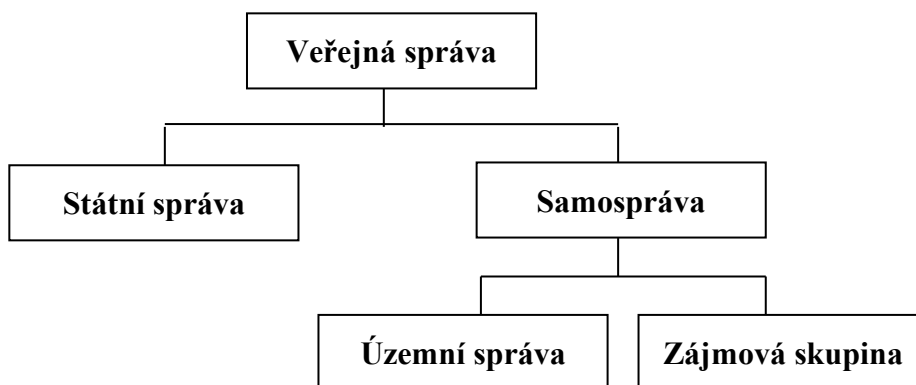
3.2 Územní samospráva

Obecně se pojmem samospráva rozumí především samostatné spravování záležitostí, které se bezprostředně dotýkají obyvatel. Samospráva tvoří vedle státní správy jednu ze dvou větví veřejné správy, a to oblast nezávislou a státní správě nepodřízenou, jež je vykonávána subjekty odlišnými od státu. V obecné teorii je samospráva rozlišována na územní a zájmovou. V obou těchto případech je existence samosprávy spojována s existencí tzv. veřejnoprávní korporace, tedy subjektu veřejné správy, jemuž je svěřena veřejná moc plnit veškeré úkoly. Samospráva je pak vykonávána na vlastní odpovědnost, vlastním jménem a vlastními prostředky samosprávných korporací. K veřejnoprávním korporacím realizujícím samosprávu územní patří na nižším stupni obce, jakožto základní jednotky územní samosprávy a na vyšším stupni kraje. (Kadeřábková, Peková, 2012, s. 16).

Územní samosprávní celky vykonávají na základě stanovené působnosti a ekonomických podmínek veřejnou správu na menším území, než je stát.³

Následující schéma č. 1 znázorňuje členění veřejné správy.

Obrázek 1: Schéma veřejné správy

Zdroj: Provozničková R. – Financování měst, obcí a regionů, vlastní zpracování

³ Obecně se jedná o obce, kraje, případně země.

Někdy se lze vedle pojmu územní správa setkat také s pojmem místní správa, která označuje nejnižší úroveň územní veřejné správy. V případech, kdy je územní veřejná správa zřízena pouze na jedné úrovni, pak pojmy územní a místní správa splývají.

Neexistuje žádný obecný model uspořádání územní veřejné správy a samosprávy. V jednotlivých státech závisí na mnoha faktorech – jako např. tradice, etnické poměry, rozložení politických sil. (Provazníková, 2015, s. 12)

V České republice funguje dvoustupňový systém. Základní jednotkou je podle článku 99 Ústavy ČR obec. Druhým stupněm jsou územní správní celky, které vznikly 1. 1. 2001 a nesou název kraj.⁴ (Provazníková, 2015, s. 27)

Zákon o obecním zřízení⁵ vymezuje obce jako veřejnoprávní korporace, které hospodaří s obecním majetkem, finančními prostředky a sestavují vlastní rozpočet. Dále stanovuje kritéria, po jejichž splnění může obec nést označení město nebo statutární město. Statutárních měst má ČR 26. Jedná se o zvlášť významná města, která se liší od ostatních zejména tím, že mají pod svojí správou samosprávu jednotlivých městských částí.

To se netýká hlavního města Prahy, jelikož se řídí zvláštním zákonem o hlavním městě Praze.

„Obce se od sebe liší rozsahem výkonu státní správy v přenesené působnosti. Podle rozsahu výkonu státní správy v přenesené působnosti rozlišujeme obce se základním rozsahem přenesené působnosti (tu vykonávají všechny obce) a obce s širším rozsahem přenesené působnosti.

Jedná se o obce, které vykonávají státní správu v přenesené působnosti i na území druhých obcí, tj. pro obce spadající do jejich správního obvodu. V současné době podle míry přenesení státní správy rozlišujeme tyto kategorie obcí:

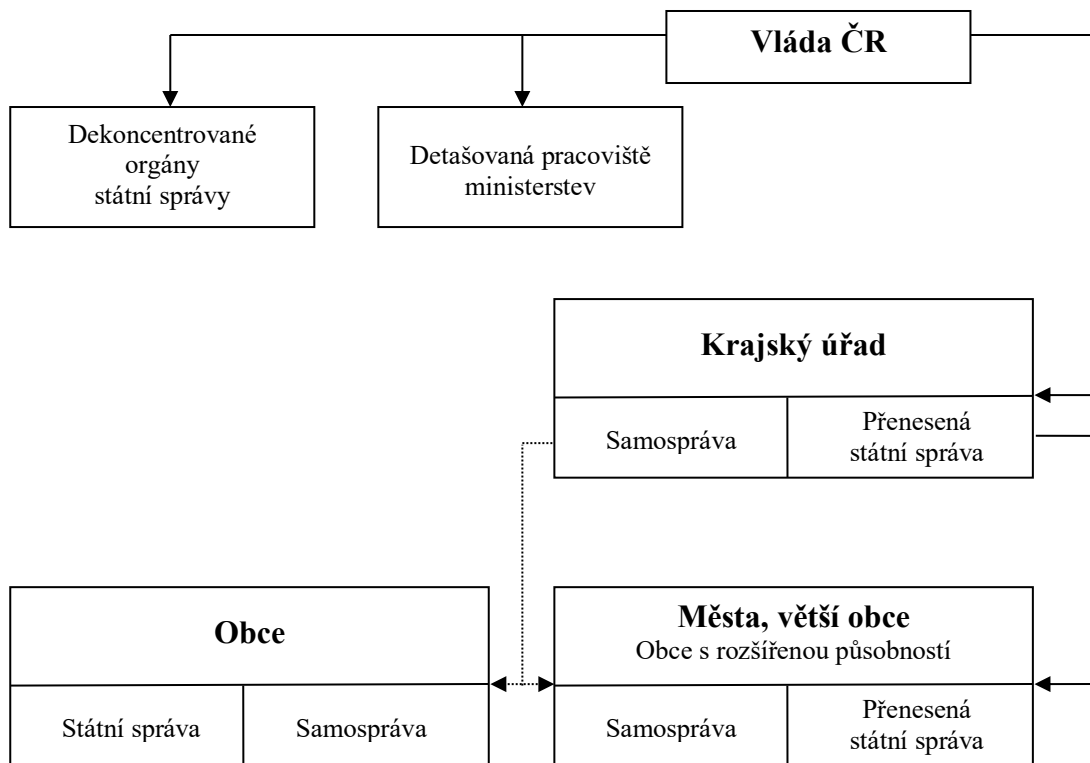
- *obec,*
- *obec s matričním úřadem,*
- *obec se stavebním úřadem,*
- *obec s pověřeným obecním úřadem,*
- *a obec s rozšířenou působností.*

⁴ Podle zákona č. 347/1997 Sb. Bylo na území ČR vymezeno 14 vyšších územních samosprávních celků – krajů

⁵ Zákon č. 128/2000 Sb.

Jak obcím, tak krajům náleží za plnění úkolů v přenesené působnosti příspěvek ze státního rozpočtu.“ (Provazníková, 2015, s. 28)

Obrázek 2: Současná struktura veřejné správy

Zdroj: Provazníková R. – Financování měst, obcí a regionů, vlastní zpracování

3.3 Teorie fiskálního federalismu a její vlivy na hospodaření územní samosprávy

„Historickým důvodem vzniku fiskálního federalismu byl vznik většího počtu stupňů vlád, vládních nebo správních úrovní.“ (Nahodil, 2009, s. 81) Principem tohoto systému je, že se stát dělí o veřejnou správu s veřejnoprávními korporacemi zemí, regionů, měst a obcí, které při plnění svěřených úkolů hospodaří s určitými finančními prostředky. Toto víceúrovňové hospodaření samosprávy se postupem času rozšířilo do většiny zemí.

K podstatnému rozvoji fiskálního federalismu došlo po 2. světové válce v 50. letech 20. století. Hlavními důvody k rozpracování teorie fiskálního federalismu byly především problémy s neefektivní alokací finančních prostředků v jednotlivých rozpočtových soustavách. *„Alokační funkce souvisí se zabezpečováním veřejných statků (služeb) v rámci veřejného sektoru. Teorie proto hledá takovou míru decentralizace kompetencí v zabezpečování veřejných statků na nižší vládní úrovni – územní samosprávu a s ní*

spojenou míru fiskální výdajové decentralizace, aby alokace veřejných výdajů byla co nejefektivnější.“ (Peková, 2011, s. 85–87)

Každá vláda se snaží nalézt optimální model poskytování veřejných statků v různých podmínkách a za různých potřeb. Na základě těchto skutečností se proto jednotlivé vlády snaží nalézt optimální míru decentralizace. Fiskální vztahy by měly při decentralizovaném výkonu vlády splňovat tyto zásady:

- a) Zásada rozdílnosti – fiskální uspořádání by mělo odpovídat rozdílům v jednotlivých zájmech skupin obyvatel na určitém území. Neměl by být vyvíjen tlak na jednotný rozsah poskytování veřejných statků, ale kladen důraz a ohled na rozdíly v preferencích částí obyvatel.
- b) Zásada ekvivalence – o poskytování veřejných služeb by měli rozhodovat ti občané, kteří budou mít z dané služby užitek. Ne ze všech veřejných služeb mají všichni občané stejný užitek, a proto by měl být tento nesoulad zohledněn v rozhodovacích procesech. Pokud mají z určitých veřejných služeb užitek pouze občané konkrétní obce, pak by o těchto veřejných službách neměli rozhodovat občané jiné obce nebo územního celku.
- c) Zásada centralizace přerozdělení – centrální vláda státu by měla zajistit základní úroveň poskytování veřejných služeb na celém území dané země. Příkladem může být zajištění obrany území státu. Základní úroveň poskytování veřejných služeb a statků by měla být zajištěna díky tomu, že centrální vláda by měla disponovat potřebnými informacemi a adekvátními prostředky.
- d) Zásada administrativní nenáročnosti – vznikem decentralizované úrovně financování by mělo dojít k oslabení monopolní tendence centrální vlády a tím i zúžení nároků na administrativu.
- e) Zásada neutrality – centrální vláda má usilovat o minimalizaci rozdílů v daních ukládaných jednotlivými obcemi a zamezit tak tomu, aby rozhodnutí o alokaci zdrojů byla prováděna na základě ekonomických analýz a potřeb obyvatel, a ne na základě rozdílu ve velikostech daní. (Pařízková, 2008, s. 31–33)

3.3.1 Model fiskálního federalismu v ČR

Model fiskálního federalismu v ČR lze považovat za kombinovaný model fiskálního federalismu s decentralizačními prvky. Nejedná se o plně decentralizovaný systém, jelikož

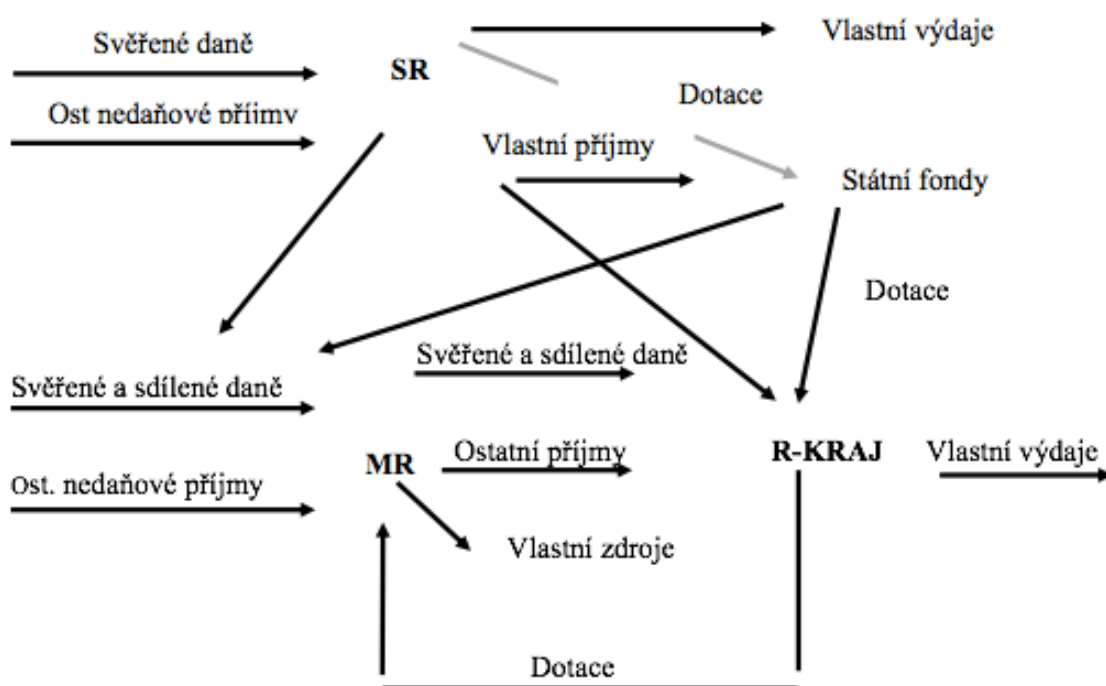
v současném modelu nejsou obce ani kraje zcela nezávislé na finanční podpoře ze státního rozpočtu. Velikost územních rozpočtů do velké míry ovlivňuje od roku 1993 zákon o rozpočtovém určení daní, díky kterému do obecních rozpočtů plynou daně důchodového typu a DPH. V současnosti mají místní rozpočty obcí 2 druhy příjmů:

- daňové příjmy – ze svěřených a sdílených daní,
- nedaňové příjmy.

U daňových příjmů se obecně vyskytuje větší centralizace do státního rozpočtu a decentralizované daňové příjmy nestačí k pokrytí veškerých výdajů obcí a krajů, proto dochází k přerozdělování finančních prostředků ze státního rozpočtu (a státních fondů) do rozpočtu obcí a krajů ve formě dotací. Obce mohou dále za určitých podmínek získávat dotace i z krajských rozpočtů.

Následující schéma č. 3 představuje současný model kombinovaného fiskálního federalismu v ČR včetně jednotlivých vazeb mezi státním rozpočtem, krajskými rozpočty a rozpočty místních samospráv. (Provazníková, 2015, s. 41)

Obrázek 3: Současný model kombinovaného fiskálního federalismu v ČR

Zdroj: Provazníková R. – Financování měst, obcí a regionů, vlastní zpracování

3.4 Rozpočtová soustava a rozpočtový proces

3.4.1 Rozpočtová soustava

„Pod pojmem rozpočtová soustava se rozumí:

- soustava peněžních fondů (fondové pojetí),
- soustava rozpočtových vztahů uvnitř rozpočtové soustavy,
- soustava orgánů a institucí, které se starají o tvorbu, rozdělování a užití veřejných rozpočtů a mimorozpočtových fondů (institucionální pojetí).“
(Peková, Pilný, Jetmar, 2005, str. 168)

V České republice je rozpočtová soustava řízena zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a složena ze soustavy veřejných rozpočtů a soustavy mimorozpočtových fondů.

Soustavou veřejných rozpočtů se rozumí státní rozpočet na ústřední vládní úrovni a decentralizované rozpočty na nižších vládních úrovních včetně územní samosprávy. Mimorozpočtové fondy jsou zřizovány podle zákona⁶, hospodaří s veřejnými prostředky a zpravidla mají vztah k některému druhu veřejného rozpočtu, nejčastěji k rozpočtu státnímu. (Peková, Pilný, Jetmar, 2005, str. 169)

3.4.2 Rozpočtový proces

Rozpočtovým procesem se rozumí souhrn činností nezbytných k řízení hospodaření územního samosprávného celku v daném rozpočtovém období. Konkrétně v ČR je rozpočtové období shodné s kalendářním rokem, avšak nemusí tomu tak být ve všech zemích.⁷ Samostatný rozpočtový proces je však delší, zpravidla trvá 1,5 až 2 roky. (Provazníková, 2015, str. 63)

Jednotlivé fáze rozpočtového procesu lze rozdělit do několika etap:

- a) **Sestavení návrhu rozpočtu** – zodpovědnost za tento krok má výkonný orgán obce (kraje), zpravidla finanční odbor. Podkladem pro návrh rozpočtu je rozpočtový výhled.
- b) **Projednání a schválení rozpočtu** – sestavený návrh rozpočtu se projednává výkonnými orgány. Schválení rozpočtu je výhradní pravomocí voleného orgánu. V České republice mají tuto pravomoc zastupitelé obce.

⁶ Zákon č. 218/2000 Sb.

⁷ Například ve Velké Británii začíná rozpočtové období 1. dubna a končí 31. března následujícího roku

- c) **Plnění rozpočtu a kontrola** – přehled o skutečném plnění a vypracování závěrečného účtu sestavují výkonné orgány obce. Územní samosprávný celek je povinen podrobit se každoroční kontrole hospodaření, a to buď krajským úřadem anebo auditorem či auditorskou společností. Kontrolní zpráva o přezkoumání hospodaření obce za uplynulý rok je nezbytnou součástí projednání závěrečného účtu. Součástí této zprávy by měla být i analýza faktorů, které ovlivnily plnění příjmů a výdajů rozpočtu. (Provazníková, 2015, str. 64)

3.5 Územní rozpočet

Územní rozpočet lze považovat obecně za základ finančního hospodaření jak obcí, tak regionů v daném rozpočtovém období. Je ho možné charakterizovat jako:

- 1) Decentralizovaný peněžní fond
- 2) Účetní bilance
- 3) Finanční plán
- 4) Nástroj prosazování cílů municipální a regionální politiky, nástroj řízení (Peková, Pilný, Jetmar, 2005, str. 233)

3.5.1 Decentralizovaný peněžní fond

Stejně jako ostatní veřejné rozpočty v rozpočtové soustavě je i územní rozpočet vytvářen, rozdělován a požíván s využitím nenávratného, neekvivalentního a nedobrovolného způsobu financování, který je typický pro všechny veřejné rozpočty. Hospodaření lze charakterizovat obecným vztahem:

$$F_1 + P - V = F_2,$$

kde F_1 je stav peněžních prostředků v rozpočtu na počátku rozpočtového období (např. přebytky v minulých letech), P = příjmy, V = výdaje, F_2 = stav peněžních prostředků v rozpočtu na konci rozpočtového období.

Je-li $F_2 > F_1$, vytváří se finanční rezerva do dalšího rozpočtového roku. Je-li $F_1 > F_2$, je nutné použít rezerv z minulých období nebo jiných zdrojů na vyrovnání rozpočtové bilance (např. krátkodobý – kontokorentní úvěr, střednědobý nebo dlouhodobý investiční úvěr).

Během rozpočtového období dochází běžně k časovému nesouladu mezi vývojem příjmů a výdajů, z důvodu působení různých faktorů na tok těchto veličin. Tok rozpočtových příjmů a rozpočtových výdajů se sleduje z pohledu pokladního plnění.

Příjmy a výdaje územního rozpočtu se třídí podle rozpočtové skladby, která umožňuje ve většině zemí rozdělení rozpočtu na běžnou a kapitálovou část. V ČR se vytvořily předpoklady pro toto členění roku 1997, kdy došlo u rozpočtové skladby ke změně. (Peková, 2011, str. 215)

3.5.2 Účetní bilance

Z účetního hlediska je rozpočet bilancí. Účtování je upravováno v každé zemi příslušným zákonem, v ČR zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Dlouhodobým cílem hospodaření obce by měl být vyrovnaný rozpočet, kdy se příjmy = výdaje, případně přebytkový rozpočet, kdy jsou příjmy větší než výdaje a tvoří se např. rezerva pro budoucí financování nákladných investic. Dojde-li k situaci, kdy jsou příjmy menší než výdaje a rozpočet je dlouhodobě schodkový, musí se vyrovnat z rezerv vytvořených v minulosti. Nejsou-li rezervy k dispozici, je nutné schodek krýt z návratných finančních prostředků (krátkodobých úvěrů). (Peková, 2011, s. 220–221)

3.5.3 Finanční plán

Další funkcí, kterou územní rozpočet plní, je úloha finančního plánu, který by měl zajistit solventnost obce, a to tak, že připouští pouze takové výdaje obce, jež jsou kryty:

- příjmy, které lze reálně očekávat;
- již existujícími rezervami;
- půjčkami, které lze získat a splatit.

Během plánování příjmů a výdajů se setkáváme s tzv. rozpočtovým omezením. Územní celky se snaží vytvořit dostatečný objem zdrojů na příjmové straně rozpočtu, což je často v konfliktu s financováním určitých záměrů a cílů na straně výdajové. Vzhledem k tomu, že obce i kraje nejsou finančně zcela soběstačné, mají omezené pravomoci v ovlivňování příjmů, je nutné o příjmech uvažovat jako o rozpočtovém omezení. Na druhou stranu je část výdajů obce předem známá a daná, mají mandatorní charakter a lze tedy výdajové potřeby odhadovat předem, přesto je však žádoucí i při plánování výdajů vycházet

z definovaných potřeb (zejména u lokálních veřejných statků a služeb). (Provazníková, 2015, str. 52)

3.5.4 Nástroj prosazování cílů municipální a regionální politiky

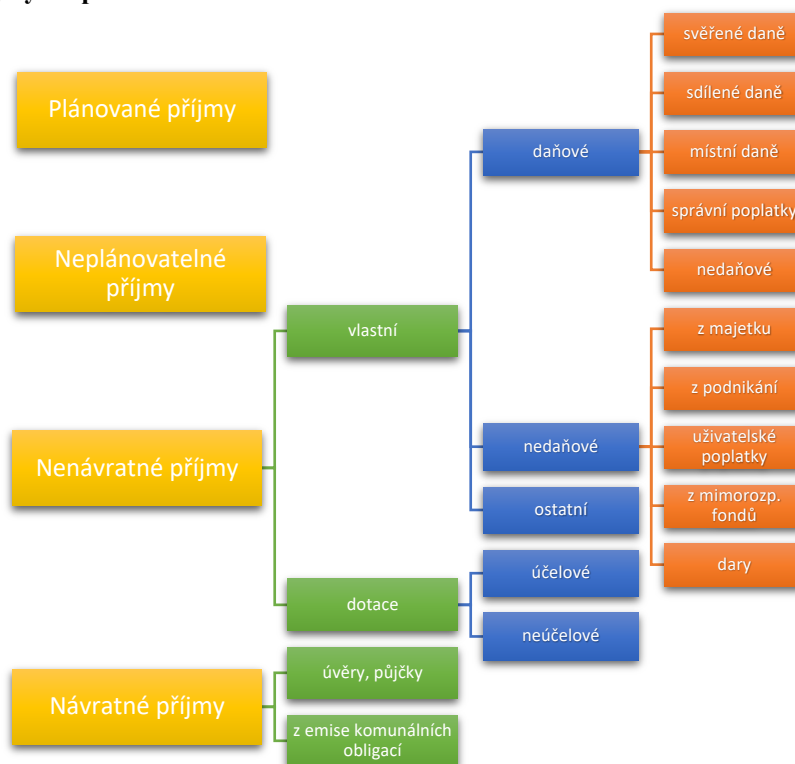
„K dalším funkcím územních rozpočtů jako nástroje realizace koncepce ekonomického a sociálního rozvoje daného území lze zařadit:

- *stanovuje priority v rámci lokálních veřejných statků a služeb, které obec poskytuje;*
- *alokuje zdroje mezi různé činnosti obce, stanoví úroveň a zaměření činností obce během rozpočtového období;*
- *v rámci existujících zákonných norem rozhoduje o úrovni zdanění a výši poplatků, které budou vybírat během následujícího roku;*
- *poskytuje úplné informace o finanční situaci a o plánech obce, které slouží jako základ pro měření efektivnosti operací obce.“* (Provazníková, 2015, s. 52)

3.6 Příjmy rozpočtu obce

Jak již bylo zmíněno v kapitole výše, příjmy a výdaje obecního rozpočtu jsou závazně tříděny podle rozpočtové skladby na běžnou a kapitálovou část. Běžné příjmy územního rozpočtu se ve většině případů každoročně opakují, i když ne vždy ve stejném objemu. Jsou určeny především na krytí provozních výdajů na zabezpečení lokálních (veřejných) statků a jiných potřeb každoročně se opakujících. Můžeme je členit dle charakteru na daňové příjmy a nedaňové příjmy a dle původu na vlastní příjmy, příjmy z přerozdělovacích procesů, nenávratné transfery a návratné transfery. Kapitálové příjmy jsou v územním rozpočtu typem jednorázových příjmů, jež se obvykle pravidelně neopakují. Jsou zpravidla účelové a slouží k financování investičních záměrů. Tyto příjmy můžeme členit na vlastní příjmy a příjmy z přerozdělovacích procesů. (Peková, 2011, s. 239)

Obrázek 4: Příjmy rozpočtu obce

Zdroj: Peková J. – Finance územní samosprávy, vlastní zpracování

3.6.1 Daňové příjmy

Z pohledu příjmové základny obcí jsou daňové příjmy považovány za základní a hlavní druh finančních zdrojů. Průměrně se na celkových příjmech obcí podílejí téměř z jedné poloviny. Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní vymezuje daňové určení, tzn. určuje druhy daní, jež jsou vybírané podle celostátně platných daňových zákonů, jejichž výnos plyne přímo do obecních rozpočtů. Z hlediska obce je významné členění daní na svěřené a sdílené. Dalšími daňovými příjmy obce jsou místní a správní poplatky. (Pařízková, 2008, s. 80)

Svěřené daně

V České republice lze použít i termín výlučné neboli rozpočtově určené daně, jejichž výběr je stanoven na základě celostátně jednotného způsobu dle zákona. Typický příklad

svěřené daně je daň z nemovitostí a daň z příjmu právnických osob v případě, že poplatníkem je daná obec. (Provazníková, 2015, s. 76)

Sdílené daně

Výši sdílené daně nemají obce možnost ovlivnit, protože stát i územní samosprávy sdílejí stejnou daňovou základnu. Konstrukce daně je stanovena celostátně na základě příslušných daňových zákonů, kdy je předem stanovený podíl samospráv na celostátně vybíraných daních, který je jejich příjmem. Mezi tyto daně patří například daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, daň z příjmu právnických osob nebo daň z přidané hodnoty. V ČR se přerozdělují tyto výnosy nederivačním typem, v případě obcí je to kombinace kritéria prostého počtu obyvatel, přepočteného počtu obyvatel pomocí velikostních koeficientů, počtu žáků základních škol obce a rozlohy obce. (Provazníková, 2015, s. 76–77)

Místní poplatky

Dle Zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, má obec pravomoc výběru osmi místních poplatků viz. tabulka níže. Nejčastěji se v obcích využívají poplatky za psa, které zavedlo téměř 98 % obcí. Příjmově nejvýznamnější jsou pak poplatky za odpad, které zavedlo téměř 93 % obcí. Nevýznamné a nízké položky příjmu rozpočtu tvoří např. poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem nebo poplatek za zhodnocení stavebního pozemku. (Maaytová a kolektiv, 2015, s. 146)

Místní poplatky mají v současné době stále fakultativní charakter. To znamená, že zastupitelstvo obce rozhoduje o tom, zda budou vybírat místní poplatky od fyzických a právnických osob a jaké. Maximální možné sazby či rozpětí sazeb je striktně dáno zákonem, kterým se obce musí řídit. Obecní zastupitelstvo dále rozhoduje o případných úlevách, prominutí poplatku atd. Rozhodnutí však musí zveřejnit obecně závaznou vyhláškou o místních poplatcích na úřední desce. Co do rozpočtu obce nepředstavují tyto poplatky podstatný příjem, jelikož v průměru nepřesahují ani 2 % z celkových příjmů v rozpočtech obcí ČR. (Peková, Pilný, Jetmar, 2005, s. 239)

Tabulka 1: Výběr místních poplatků v ČR

	Příjmy (mil. Kč)	Počet obcí	Podíl obcí
Poplatek ze psů	281,2	6104	97,6 %
Poplatek za užívání veřejného prostranství	629,2	3027	48,4 %
Poplatek z ubytovací kapacity	213,1	1547	24,7 %
Poplatek ze vstupného	56,1	1091	17,5 %
Poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt	300,7	969	15,5 %
Poplatek za povolení k vjezdu motorovým vozidlem	22,4	149	2,4 %
Poplatek za zhodnocení stavebního pozemku	7,1	63	1,0 %
Poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů	4711,9	5798	92,7 %

Zdroj: Maaytová A. a kolektiv – Veřejné finance v teorii a praxi, vlastní zpracování

Správní poplatky

Dle Zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích se jedná o takové příjmy, jež se vybírají od fyzických či právnických osob za úkony provedené v rámci přenesené působnosti. Úkony, které mohou provádět územní orgány, závisí na rozsahu přenesené působnosti. Poplatky se vybírají za úkony typu ověření podpisů, pravosti razítek, ověření pravosti dokladů nebo jejich vystavení apod. (Pařízková, 2008, s. 95)

3.6.2 Nedaňové příjmy

Na rozdíl od daňových příjmů, kdy je pravomoc obcí v ovlivňování jejich výše značně omezena, u této kategorie příjmů je možnost jejich ovlivnění územními samosprávami zřetelně vyšší. (Provazníková, 2015, s. 89) Nedaňové příjmy tvoří příjmy z majetku a podnikání – ty se dělí na běžné a kapitálové, dále to jsou uživatelské poplatky a příjmy z mimorozpočtových fondů (běžné). Na příjmech z majetku mají rozhodující podíl příjmy z pronájmu majetku a příjmy z jeho prodeje. Výše těchto příjmů je zajisté závislá na tom, jaký majetek má obec ve svém vlastnictví. (Nahodil, 2009, s. 70)

Příjmy z vlastního podnikání

Do skupiny těchto příjmů řadíme zisky z municipálních (místních) podniků, příjmy z pronájmu a prodeje majetku či příjmy z obchodování s cennými papíry. Zisky z místních

podniků jsou závislé na počtu a velikosti těchto podniků, charakteru činnosti a výši ceny za služby, které poskytují občanům, případně i jiným subjektům. Hospodaření těchto podniků je většinou na neziskovém principu, kdy jsou poplatky za služby konstruované zpravidla v ekonomicky nutné výši, proto je jejich ziskovost spíše výjimečná. Příjmy z prodeje nebo pronájmu majetku obce jsou závislé na tom, jaký majetek a v jaké kvalitě obec vlastní. Za nejvýznamnější majetek obcí se považuje půda, tedy hlavně pozemky. Významné prostředky do rozpočtu plynou zejména z jejich dlouhodobého pronájmu nebo prodeje. Na výši zmiňovaných příjmů má především vliv jejich množství a ocenění. Dalším neméně významným příjmem je pronájem obecních bytů a prostor. Příjmy z obchodování s cennými papíry jsou zpravidla nepřilíš významným příjmem rozpočtů obcí. V České republice obce obchodují s cennými papíry v rámci finančního investování zatím velice sporadicky, a to z důvodu nedostatku volných finančních prostředků. (Pařízková, 2008, s. 94–100)

Uživatelské poplatky

Tyto poplatky jsou dalším možným zdrojem finančních prostředků obce. Patří mezi běžné příjmy, ze kterých se financují běžné výdaje. Zpravidla jsou vybírány za poskytování smíšených veřejných statků. Tyto statky se vyznačují tím, že lze určit podíl jednotlivce ve spotřebě. Jedná se například o vodné, stočné, poplatky za odvoz komunálního odpadu a podobné služby. V některých případech, kdy si obec založí pro zajištění určité služby svůj neziskový podnik, nebo jej zajistí prostřednictvím provozovatele – soukromé firmy na základě smluvního vztahu, nejsou poplatky součástí příjmů územního rozpočtu. (Peková, 2011, s. 470)

Příjmy sankční povahy – pokuty

Další ze součástí příjmů obce jsou pokuty sankční povahy. Mají zpravidla doplňkový charakter a jsou obtížně plánovatelné. Výnos z pokut nepředstavuje v rozpočtech zásadní sumu, je spíše malý a nahodilý. Jedná se o pokuty uložené subjektům (tj. občanům, firmám) v přestupkovém řízení, pokuty uložené za znečišťování veřejných prostranství, rušení nočního klidu, tedy chování, jež je v rozporu s obecně závaznými předpisy. (Pařízková, 2008, s. 101)

Ostatní nedaňové příjmy

Do této kategorie se řadí všechny ostatní příjmy nedaňového charakteru plynoucí do územního rozpočtu, a to například:

- dary
- výnosy z veřejných sbírek
- příjmy ze sdružování finančních prostředků.

Všechny tyto zmíněné složky jsou objemově méně významným příjmem rozpočtu. Většinou bývají nepravidelné a nestabilní, obtížně plánovatelné. Stejně jako pokuty sankční povahy, i tyto příjmy mají doplňkový charakter, i když ne vždy zanedbatelný, neboť mohou v konečném důsledku přispět k vyrovnání příslušného územního rozpočtu a k získání potřebných, jinak chybějících finančních prostředků. (Peková, 2011, s. 473)

3.6.3 Vlastní kapitálové příjmy

Význam kapitálových příjmů ve struktuře celkových příjmů územních samosprávných celků není zásadní. V ČR nedosahuje ani 2 % celkových příjmů. (Čmejrek, Kopřiva, 2007, s. 85) Kapitálové příjmy získávají obce nejčastěji prodejem svého majetku, mají-li tedy dlouhodobě nepotřebný majetek, který mohou prodat. Prodejem územní samospráva získá jednorázový příjem do rozpočtu, který se už nebude opakovat. Získané příjmy by pak měly být využívány k financování investic potřebných ve veřejném (lokálním) sektoru. V případě prodeje pozemků dochází k jejich ocenění zpravidla podle cenové mapy a je provedena expertíza. Při oceňování pozemků se zohledňuje kvalita půdy, poloha pozemku, v tržních podmínkách i účel, kterému budou sloužit, dále nabídka a poptávka. Nabídka a poptávka mají vliv i na tržní cenu ostatních nemovitostí. (Peková, 2011, s. 474)

3.6.4 Dotace

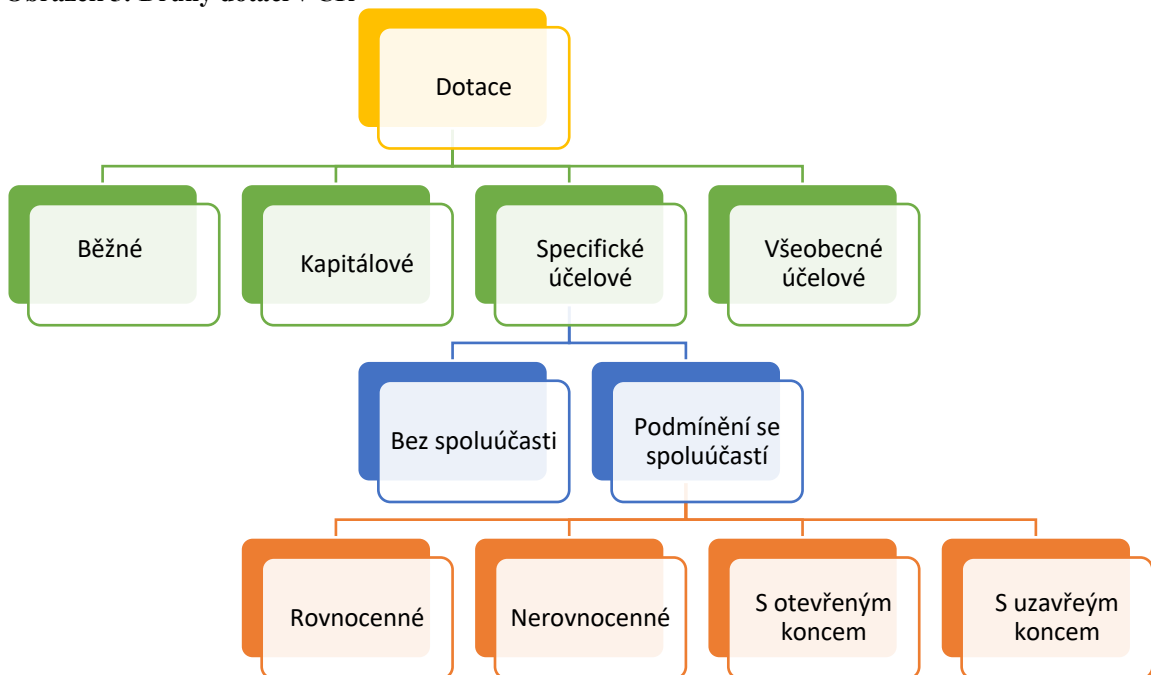
Přijaté peněžní transfery (dotace) jsou, podobně jako daňové příjmy, velmi významnou položkou v obecních rozpočtech. Dotace rozlišujeme na dvě základní formy:

- specifické účelové – jsou poskytovány na předem stanovený účel a obec je zodpovědná poskytovateli za jejich užití k danému účelu, mohou být podmíněny ve smyslu spoluúčasti obce na financování daných výdajů nebo bez spoluúčasti, kdy vláda nepožaduje po obci spoluúčast na financování statků či služeb;

- všeobecné neúčelové – jsou obdrženy také na základě stanoveného kritéria, ale jejich užití je zcela v kompetenci obce.

Oba zmíněné typy dotací mohou být používány na financování jak běžných, tak kapitálových výdajů. (Provazníková, 2015, s. 86) Nejčastěji dochází k čerpání dotací ze státního rozpočtu, státních fondů a evropských fondů. (Peková, 2011, s. 475)

Obrázek 5: Druhy dotací v ČR

Zdroj: Provazníková R. – Financování měst, obcí a regionů, vlastní zpracování

3.6.5 Návrtné příjmy

Návrtné příjmy jsou čerpané pouze na určitou dobu a po uplynutí doby se musí vrátit tomu věřiteli, který je zapůjčil. Nejčastěji využívaným druhem návratných příjmů obcí jsou bankovní úvěry, které se dají rozdělit podle doby splatnosti do tří skupin. Krátkodobý úvěr běžně slouží ke krytí krátkodobého deficitu obecního rozpočtu během rozpočtového období. Příjmem rozpočtu může být i střednědobý či dlouhodobý úvěr, jež obce využívají na financování investic. Mezi návratné příjmy se řadí i emise z cenných papírů, konkrétně komunálních obligací, dále také finanční výpomoci ze státního rozpočtu, krajského rozpočtu, státních fondů nebo půjčky od jiných obcí. (Peková, Pilný, Jetmar, 2005, s. 190)

3.7 Výdaje rozpočtu obce

V důsledku decentralizace veřejného sektoru a posilování role jednotlivých stupňů územní samosprávy se obce podílejí větší měrou na zabezpečování a financování stále většího spektra veřejných statků pro obyvatelstvo. Výdaje obecního rozpočtu lze členit obdobným způsobem, jako je tomu v případě státního rozpočtu. (Peková, 2011, s. 278)

3.7.1 Plánované a neplánované výdaje

Z hlediska rozpočtového plánování lze rozlišit výdaje na plánované a neplánované. Jak již název napovídá, plánované výdaje lze dobře předpovídat, jsou přesně určitelné a každoročně se opakují (např. výdaje na provoz školy). Neplánované výdaje jsou naopak nahodilé. Zda se tyto výdaje vyskytnou a v jaké výši, lze předpokládat jen obtížně nebo vůbec. V České republice jsou neplánované výdaje zpravidla financovány z rezerv, popřípadě z mimorozpočtových fondů. (Hrabalová, 2004, s. 48)

„Členění výdajů rozpočtu na plánované a neplánované má význam pro bilancování příjmů k výdajům v etapě sestavování návrhu územního rozpočtu i pro plnění územního rozpočtu příslušného subjektu územní samosprávy v průběhu rozpočtového období. Je-li například záměrem municipální politiky vyrovnaný rozpočet obce, nelze v návrhu rozpočtu příliš počítat právě s nahodilými příjmy. Na druhé straně v průběhu plnění rozpočtu během rozpočtového období se většinou nahodilé příjmy vyskytnou a pozitivně ovlivní plnění rozpočtu, snižují napjatost v plnění rozpočtu, zejména v takovém případě, kdy návrh územního rozpočtu byl bilancován vyrovnaný s vědomím většího či menšího nadhodnocení plánovaných příjmů.“ (Peková, 2011, s. 280)

3.7.2 Běžné a kapitálové výdaje

Podle ekonomického hlediska dále členíme výdaje na běžné a kapitálové. Běžné výdaje tvoří největší část výdajů rozpočtů obcí. Financují běžné, zpravidla opakující se potřeby v průběhu roku. Spadají sem výdaje neinvestičního nebo provozního charakteru. Výše výdajů je závislá na struktuře, rozsahu a kvalitě poskytovaných veřejných statků a služeb. Příkladem mohou být výdaje na chod obecního úřadu, údržbu silnic, veřejných prostranství apod. Kapitálové výdaje se běžně neopakují a slouží k financování dlouhodobých potřeb obce. Zpravidla se jedná o investiční potřeby, které přesahují jedno rozpočtové období a mají jednorázový charakter. Tím, že obec tyto výdaje vynakládá,

pořizuje nový dlouhodobý majetek, popřípadě zhodnocuje majetek již pořízený. Může se však jednat i o investiční transfery nebo půjčky. Vynakládání kapitálových výdajů by nemělo být nahodilé, mělo by vycházet z dlouhodobého plánu rozvoje obce a dlouhodobého plánu finančního hospodaření obce, aby byly prostředky rozpočtu obce efektivně použity. (Hrabalová, 2004, s. 48)

Členění běžných i kapitálových výdajů podle rozpočtové skladby využívají všechny země. Zároveň rozpočtová skladba umožňuje třídit výdaje na:

- nenávratné, které jsou rozhodující,
- návratné, v případě že obec půjčuje krátkodobě finanční prostředky - např. jinému subjektu rozpočtové soustavy. (Peková, 2011, s. 281)

Můžeme se setkat i se členěním výdajů územních rozpočtů odvozených od funkcí veřejných financí, a to na výdaje:

- alokační
- stabilizační
- redistribuční.

Alokační výdaje zahrnují výdaje na financování veřejných a smíšených statků a služeb. Při schvalování výdajové stránky rozpočtu obce se rozhoduje, na jaké statky a služby budou finanční prostředky vynaloženy a v jakém objemu. Funkci stabilizační mohou plnit například výdaje do programů podporující zaměstnanost v obci, např. vytvořením a poskytnutím nových pracovních příležitostí. Redistribuční výdaje jsou na úrovni obcí velmi malé. Souvisí s poskytováním peněžních transferů určitým skupinám obyvatelstva. Může se jednat např. o poskytnutí sociálních dávek, ale i o bezúročné či výhodně úročené půjčky. (Hrabalová, 2004, s. 51)

4 Praktická část

4.1 Charakteristika obce Roztoky u Jilemnice

Obec Roztoky u Jilemnice se nachází v jihovýchodní části Libereckého kraje v oblasti nazývané Podkrkonoší. Je vzdálená zhruba 18 kilometrů od okresního města Semily a 6 kilometrů od města Jilemnice, která je pověřenou obcí s rozšířenými pravomocemi pro výkon státní správy. Nadmořská výška obce je 428 m. n. m. a rozkládá se na 13,03 km². Třetina rozlohy obce je tvořena jehličnatými lesy, další dvě třetiny tvoří pastviny a orná půda.

Tabulka 2: Nomenklatura územních statistických jednotek

NUTS 1	Česká republika
NUTS 2	Severovýchod
NUTS 3	Liberecký kraj
LAU 1	okres Semily
LAU 2	obec Roztoky u Jilemnice

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

4.1.1 Historie obce

Historicky nejstarší dochovaná zmínka o obci Roztoky u Jilemnice sahá do 14. století, konkrétně do roku 1360, kdy bylo území dnešní obce rozděleno na dvě části. Severní část blíže městu Jilemnice se nazývala „Zásadka“, jižní části se říkalo „Burglein“. V dobách husitských válek byly obě tyto osady napadeny a následně i vypáleny. Po těchto ničivých válkách a požáru zbyly na území pouze dvě jediné stavení, tzv. starý zásedecký dům (současné č.p. 67) a větší statek patřící místní rodině Čermáků (současné č.p. 63), jemuž se dodnes příznačně říká „v Kamenici“.

V průběhu dějin bylo vlastnictví vsi v rukou několika šlechtických rodů, od Valdštejnů až po Harrachy, jejichž sídlo bylo nedaleko v obci Horní Branná. Za historicky nejcenější památku obce se považuje kostel zasvěcený sv. Filipovi a Jakubovi roku 1739, postavený ve stylu a výzdobě českého baroka. Stavba byla postavena na stejném místě, kde kdysi stával kostel dřevěný, jež byl za husitských válek taktéž srovnán se zemí. Jedinou

vzpomínkou na toto těžké období je pro občany zbytek zachované části historického hřbitova spolu s kamennou zdí, lemující kostel současný.

Roku 1849 byla v českých zemích zrušena robota. Tento historický okamžik byl lidmi hojně oslavován. V Roztokách u Jilemnice lidi na tuto počest vysadili na několika místech lípy, které symbolizovaly českou státnost. Významný byl pro obec i rok 1871, kdy byla vybudována železniční trať spojující i nadále Starou Paku s Trutnovem. Zároveň bylo zbudováno i nádraží Roztoky – Kruh, které výrazně pomohlo ke zlepšení dopravní obslužnosti a přispělo k průmyslovému rozvoji obce. Právě průmyslové odvětví bylo v obci nejrozšířenější a navazovalo na tkalcovskou tradici v Krkonoších a Podkrkonoší. S koncem roboty došlo v obci i k rozšíření znalostí v oboru dřevařství, stavebnictví či podnikání v podobě malé pekárny, koloniálu nebo hospod. Pozitivní změny nastaly i v oblasti vzdělávání. Místo nevyhovujících jednotřídek, které byly umístěny v klasických roubených chalupách, byla zbudována základní škola, která dodnes zajišťuje vzdělání pro místní mládež.

Ekonomický a sociální rozmach obce trval zhruba do poloviny 20. století. S příchodem komunistického režimu roku 1948 byla obec vystavena tvrdým zkouškám. Vykonstruovanými obviněními třídně zdeformované justice byla řada roztockých občanů odsouzena k vysokým trestům v celkovém trvání kolem 150 let žaláře. Zpravidla se jednalo o případy lidí, kteří byli obviněni z vyzvědačství nebo z napomáhání při útěku z republiky.

4.1.2 Obyvatelstvo

K datu 31.12.2017 bylo na základě zjištěných údajů (viz. Tabulka č. 3) evidováno v obci Roztoky u Jilemnice 1051 obyvatel, z čehož početnější skupinu tvoří ženy, kterých je v obci 544, tedy 51,76 %. Mužů je pouze o pár desítek méně, konkrétně 507, což je 48,24 %. Vzhledem k údajům v tabulce lze konstatovat, že za sledové roky 2013–2017 obec vykazuje pozitivní demografický růst, ačkoliv tendence růstu je spíše minimální. Dále je z tabulky zřetelné, že největší počet obyvatel je v produktivním věku 15–64 let, nejméně pak ve věku 0–14 let, kdy viditelně dochází ke snižování počtu mladistvých a dětí, a naopak přibývá počet seniorů. Vliv stárnutí je zapříčiněn zejména prodlužováním průměrné délky života. Tento trend je zřejmý i z tabulky níže. Dlouhodobě se počet obyvatel Roztok u Jilemnice pohybuje od roku 1991 v rozmezí mezi 900–1000 osob, což lze považovat za

stabilní a mírně rostoucí vývoj způsobený hlavně migrací mladých lidí, kteří zde kupují pozemky, staví domy a zakládají rodiny.

Tabulka 3: Počet a struktura obyvatel Roztok u Jilemnice

Stav obyvatel k 31.12.		2013	2014	2015	2016	2017
Počet obyvatel celkem:		998	1001	1008	1023	1051
z toho podle pohlaví	muži	486	483	492	497	507
	ženy	512	518	516	526	544
z toho podle věku (let)	0-14	163	170	176	183	190
	15-64	664	656	650	638	650
	65 a více	171	175	182	202	211
Průměrný věk		40,6	40,5	40,8	41,1	41,0

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

4.1.3 Občanská vybavenost

Obec Roztoky u Jilemnice provozuje mateřskou školu a základní školu do 9. stupně zahrnující zároveň školní družinu. Škola má v obci dlouholetou tradici, od konce 18. století vystřídala několik míst, kde se vyučovalo. Nově byla budova školy i školky zrekonstruována a zateplena roku 2012, ve stejné roce byl i zredukován počet budov základní školy ze dvou na jednu, čímž došlo k ušetření značných výdajů zřizovateli školy, tj. obci. Ve školním roce 2018/2019 je počet žáků mateřské školy 37 a počet žáků základní školy 145, přičemž kapacita školy pojme 150 dětí.

Lékařská péče v obci je dostačující a ordinace praktického lékaře, dětského lékaře i stomatologa jsou strategicky situovány přímo v budově obecního úřadu, kde nově začala výstavba potřebného bezbariérového přístupu a výtahu, který usnadní přístup starším a nemocným lidem. Mimo ordinací hodiny lékařů je náhradní zdravotní péče zajištěna v okolních obcích. Obec je současně i provozovatelem obchodu se smíšeným zbožím, domu s pečovatelskou službou, vodovodní sítě, knihovny apod.

V Roztokách u Jilemnice nalezneme dále pobočku pošty, která je obyvateli hojně využívána, stejně jako restaurace, hospoda nebo cukrárna. Všechny tyto služby jsou strategicky umístěny ve středu obce a využívány nejen lidmi z řad místních obyvatel.

4.1.4 Orgány obce

V komunálních volbách v roce 2018 bylo zvoleno 9 členů zastupitelstva a zřízen finanční a kontrolní výbor. V čele obecního úřadu stojí neuvolněný starosta a uvolněný místostarosta. Ti zároveň zastávají funkci rady obce, která je volena až tehdy, pokud má zastupitelstvo 15 a více členů.

4.2 Charakteristika města Jilemnice

Město Jilemnice leží v kopcovité krajině Libereckého kraje a je výchozím bodem do západních Krkonoš. Nadmořská výška města činí 464 m. n. m. a rozkládá se na 13,86 km². Z celkové výměry pozemků 13,86 km² náleží do kategorie zemědělské půdy celkem 7,8 km², tedy 56 %. Z toho ornou půdu tvoří 3,7 km², trvalé travní porosty 3,6 km², zahrady 0,4 km² a ovocné sady 0,04 km². Ve městě nenalezneme žádné vinice ani chmelnice. Lesní pozemky zabírají 27 % území a zastavěné plochy 4 % území.

Tabulka 4: Nomenklatura územních statistických jednotek

NUTS 1	Česká republika
NUTS 2	Severovýchod
NUTS 3	Liberecký kraj
LAU 1	okres Semily
LAU 2	Město Jilemnice

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

4.2.1 Historie města

První zmínky o městu Jilemnice se datují rokem 1320. Za vlády Valdštejnů byla Jilemnice hospodářským centrem rozsáhlého štěpanického panství. Roku 1492 se území z důvodu početnosti rodiny Valdštejnů rozdělilo na dvě části, štěpanickou (branskou) a jilemnickou. Rozdělením štěpanického panství byla zasažena Jilemnice, která se od roku 1492 do roku 1701 dělila na část hoření (jilemnické panství) a dolní (štěpanické panství). Každá z těchto částí měla svá šlechtická nařízení a vlastní samosprávu, nevýhodou však bylo omezení rozvoje města Jilemnice po obchodní stránce.

Roku 1634 bylo město napadeno Švédy a následkem války zanikla sousední vesnice Javorek a městečko Purklín. Vývoj Jilemnicka byl do konce 17. století utlumen, a to hlavně po stránce hospodářské.

K opětovnému rozkvětu došlo v 18. století za vlády hraběte Ferdinanda Bonaventury z rodu Harrachů, který jilemnické a štěpanické panství sjednotil. Hrabě měl zásluhy i na výstavbě barokního kostela sv. Vavřince. Rod Harrachů pozvedl na světovou úroveň zdejší sklářství a plátenictví, zároveň byli zakladateli četných bělidel, jež poskytovala odpadní látky využívané v zemědělství jako první umělá hnojiva.

V historii bylo město nejednou pohlceno ničivým požárem, nejprve v roce 1788, při kterém vyhořelo 114 domů, radnice, fara a krytina kostela. Menší požár zasáhl město roku 1803 i roku 1838. Těmto požárům padla za oběť dřevěná srubová stavení se všemi historickými i listinnými památkami.

Během první poloviny 19. století zvolna upadalo plátenictví v důsledku moderní tovární velkovýroby. Po krizi v padesátých letech téhož století se začala Jilemnice opět vzmáhat. Došlo k výstavbě obecní cihelny, založení občanské záložny apod. Díky zlepšení dopravních podmínek nastal i rozvoj v oblasti cestovního ruchu. Známa slavná lyžařská tradice byla založena také koncem 19. století, kdy první ski přivezl pro lesníky právě hrabě Jan Harrach. Lyžování se velmi rychle ujalo a rozšířilo do všech vrstev obyvatelstva. Jilemnici se díky Janu Harrachovi dodnes přezdívá „kolébka českého lyžování“.

Rok 1913 byl pro město významným rokem školství. V tomto roce bylo založeno gymnázium, první střední škola s výukou v českém jazyce v Krkonoších. Po roce 1945 došlo ke změně ve struktuře průmyslu, textilní závody zčásti nahradil strojírenský průmysl a potravinářský průmysl. Následkem změn ve struktuře průmyslu i následkem odsunu německých obyvatel došlo ke změně demografické struktury.

4.2.2 Obyvatelstvo

K datu 31.12.2017 bylo na základě zjištěných údajů (viz. Tabulka č. 5) evidováno v městě Jilemnici 5410 obyvatel. Ve všech sledovaných letech mírně převažuje počet žen. V roce 2017 je rozdíl mezi ženami a muži přesně 3,34 %. Od roku 2013 se počet obyvatel snižoval v řádu desítek a měl mírně klesající tendenci, což mohlo být zapříčiněno migrací obyvatel ve věku do 30 let z větších obcí do menších či nižší porodnost. Právě migrace mladých lidí a celkové stárnutí obyvatelstva způsobuje stále vyšší průměrný věk občanů. Do

druhé světové války kolísal počet obyvatel Jilemnice kolem hodnoty 4,4 tisíce a po válce počet obyvatel výrazně klesl. Roku 1961 bylo sečteno historicky nejméně obyvatel, a to 3885, poté počet obyvatel začal významně růst a historického maxima dosáhl v roce 1993, kdy město dosáhlo téměř 6 tisícové hranice.

Tabulka 5: Počet a struktura obyvatel Jilemnice

Stav obyvatel k 31.12.		2013	2014	2015	2016	2017
Počet obyvatel celkem:		5596	5499	5515	5470	5410
z toho podle pohlaví	muži	2731	2704	2699	2682	2659
	ženy	2865	2795	2816	2788	2751
z toho podle věku (let)	0-14	852	822	855	848	827
	15-64	3778	3669	3628	3560	3489
	65 a více	966	1008	1032	1062	1094
Průměrný věk		41,3	42,0	42,0	42,5	42,9

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

4.2.3 Občanská vybavenost

Město Jilemnice disponuje všemi typy škol od mateřské až po střední školy, zároveň je zřizovatelem mateřských a základních škol včetně školy speciální. Zřizovatelem středních škol a ZŠ Komenského 103 je Liberecký kraj.

Zdravotní a sociální služby jsou v Jilemnici na velmi dobré úrovni. Značný podíl má na kvalitě zdravotní péče především Masarykova městská nemocnice, jejíž zřizovatel a majitel je také město. Pečovatelská služba je poskytnuta nejen v rámci domu s pečovatelskou službou (DPS), ale své služby nabízí i v domácnostech po městě, např. dovážkou obědů, praním prádla apod. V Jilemnici nalezneme dále Dětské centrum. Zařízení slouží dětem s kombinovanými vadami, postižením mentálním, tělesným, smyslovým, autismem atd. Vzniklo v roce 1992 a plní funkci nadregionálního zařízení. Svým charakterem se řadí mezi jedno z mála těchto zařízení v České republice.

Maloobchodní síť je ve městě poměrně hustá, jedinými většími markety jsou nyní Norma, JIP a Tesco. V Jilemnici nechybí ani pošta, několik restaurací a hospod, cukráren, lékáren a bank. Obyvatelé mohou využívat i služby čerpacích stanic.

Za kulturou lidé dochází do Společenského domu JILM, který funguje jako centrum trávení volného času a spravuje 4 střediska: kulturní středisko, kino, galerii a informační středisko. Sportovních zařízení je v Jilemnicích také hned několik, od sportovní haly, stadionu, lyžařského vleku po plavecký bazén a saunu.

4.2.4 Orgány města

Městský úřad Jilemnic vykonává činnost finančního, stavebního a matričního úřadu v přenesené působnosti pro své území, ale také 21 dalších obcí. V komunálních volbách v roce 2018 bylo zvoleno 17 členů zastupitelstva v čele s uvolněným starostou a neuvolněným místostarostou. Rada města je volena zastupitelstvem. Ten zastupuje město navenek a jmenuje tajemníka městského úřadu.

Organizační struktura úřadu dle odborů zahrnuje:

- odbor kanceláře tajemníka
- odbor finanční
- odbor rozvoje, investic a majetku
- odbor správní
- odbor životního prostředí
- odbor sociálních věcí
- odbor územního plánování a stavebního úřadu
- odbor dopravy.

4.3 Analýza skutečných příjmů a výdajů obce Roztoky u Jilemnic

Finanční analýza hospodaření vybraných obcí bude provedena na základě poskytnutých podkladů od obecních úřadů, tzn. ze závěrečných účtů obcí a dalších oficiálně zveřejněných zdrojů ve sledovaném období 2013–2017. Data budou pro přehlednost znázorněna pomocí tabulek a grafů.

Všeobecným pravidlem a předpokladem správného hospodaření každého ekonomického subjektu, tedy i obce, je dobře sestavený rozpočet, při jehož tvorbě je ve snaze obce odhadnout co nejpresněji své reálné příjmy a z nich vyvozovat druhy a velikosti výdajů podle priorit. Na začátku roku se sestavuje rozpočet zpravidla vyrovnaný, na konci roku je však realita jiná a rozpočet je buď přebytkový nebo schodkový.

V tabulce č. 6 vidíme, že ve sledovaném období 2013–2017 vykazovala obec ve většině případů přebytek finančních prostředků, jedinou výjimkou byl rok 2013. Tento rok výdaje převýšily příjmy a nastal schodek v rozpočtu, který však neznamená, že obec hospodařila špatně. V roce 2013 měla obec Roztoky větší výdaje hlavně z důvodu dokončování rozsáhlé rekonstrukce nákupního střediska a následné výstavby školní kuchyně, na kterou se za několik let, kdy byl tento záměr připravován, nenašel zdroj finančních prostředků v podobě dotace. Zastupitelstvo obce rozhodlo uskutečnit a zrealizovat tento záměr z vlastních zdrojů obce. Roku 2016 dosáhla obec naopak nejvyššího přebytkového rozpočtu za sledované období. Tento rok obec méně financovala a investovala, a to i z důvodu rozsáhlejších investic plánovaných na rok 2017.

Dalšími ukazateli hospodaření v tabulce č. 6 jsou bazický a řetězový index. Bazický index porovnává hodnoty ukazatele vzhledem ke stejnému (v tomto případě prvnímu uvedenému) období. Porovnáním celkových příjmů s prvotním rokem 2013 bylo zjištěno meziroční snižování příjmů až do roku 2016. K největšímu nárůstu celkových příjmů došlo až v roce 2017. Celkové výdaje zaznamenaly též pokles oproti prvotnímu roku, a to ve všech sledovaných letech. Řetězový index nám říká, o kolik % se změnily příjmy nebo výdaje v každém roce oproti předchozímu roku. U obce Roztoky u Jilemnice meziročně nejvíce vzrostly příjmy v roce 2015 oproti roku 2014, dále pak v roce 2017 oproti předešlému roku 2016. U celkových výdajů došlo k rapidně vysokému nárůstu celkem dvakrát, v roce 2015 a v roce 2017.

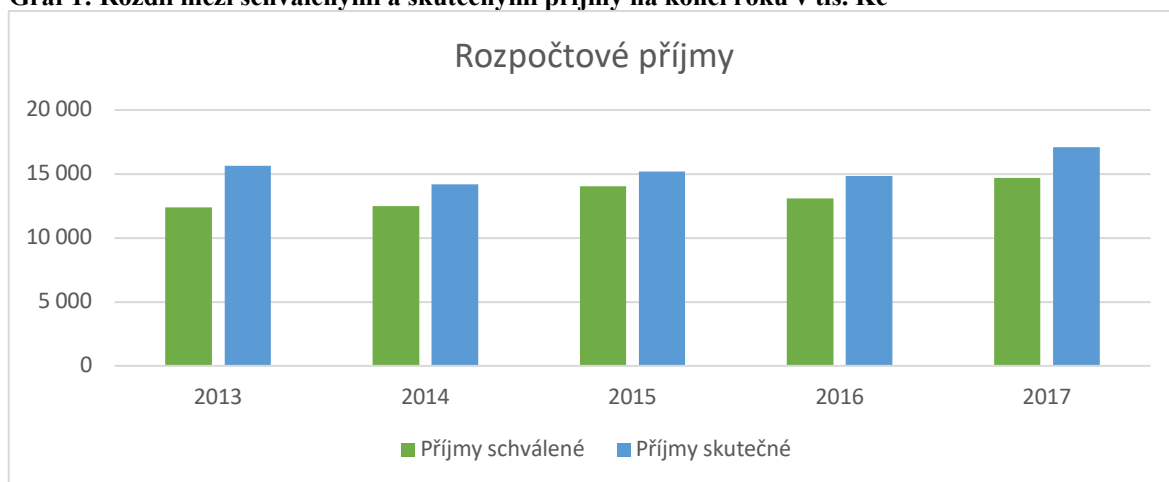
Tabulka 6: Skutečné rozpočtové příjmy a výdaje obce Roztoky u Jilemnice v tis. Kč

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Příjmy	15 633	14 172	15 188	14 829	17 091
Výdaje	17 431	9 363	11 371	8 488	15 211
Saldo	-1 793	4 808	3 817	6 341	1 880
Bazický index	100 %	90,65 %	97,15 %	94,67 %	109,33 %
	100 %	53,71 %	65,23 %	48,69 %	87,26 %
Řetězový index	x	90,65 %	107,17 %	97,64 %	115,25 %
	x	53,71 %	121,45 %	74,65 %	179,21 %

Zdroj: Závěrečné účty obce Roztoky u Jilemnice, vlastní zpracování

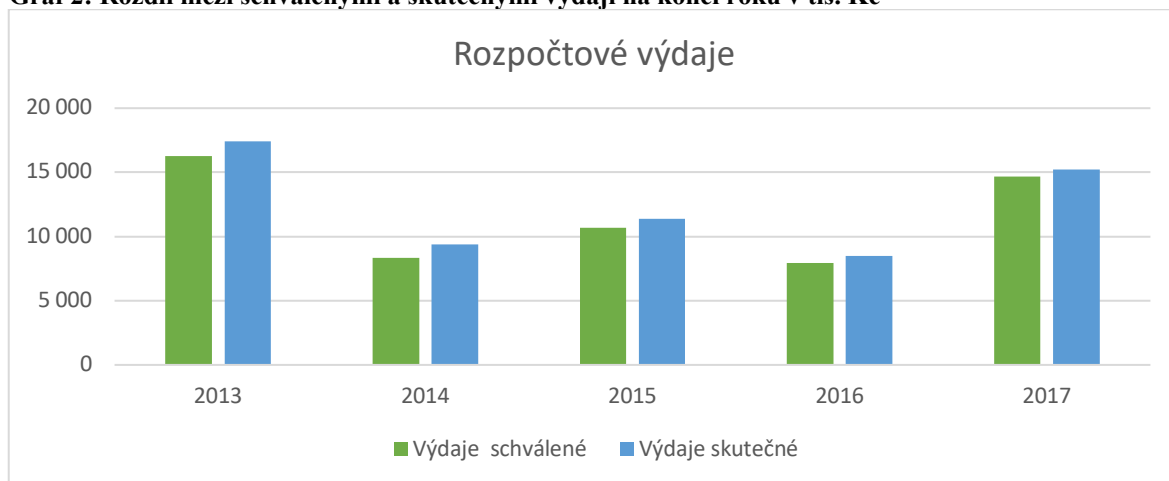
Rozdíly ve schválených příjmech a výdajích a skutečných příjmech a výdajích na konci roku lze vidět v grafu č. 1 a 2. Schválené příjmy i výdaje jsou v obou případech nižší než skutečné, avšak rozdíl mezi plánem a skutečností je minimální.

Graf 1: Rozdíl mezi schválenými a skutečnými příjmy na konci roku v tis. Kč

Zdroj: Závěrečné účty obce Roztoky u Jilemnice, vlastní zpracování

Graf 2: Rozdíl mezi schválenými a skutečnými výdaji na konci roku v tis. Kč

Zdroj: Závěrečné účty obce Roztoky u Jilemnice, vlastní zpracování

4.4 Struktura celkových příjmů obce Roztoky u Jilemnice

V kapitole 4.4 bude věnován prostor podrobnější analýze celkových příjmů, které jsou rozděleny do jednotlivých tříd shodných s teoretickou částí práce. V tabulce č. 7 je znázorněno jakou měrou se konkrétní příjmy podílejí na příjmech celkových.

Tabulka 7: Struktura celkových příjmů obce Roztoky u Jilemnice dle jednotlivých tříd v tis. Kč

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Daňové příjmy	10 624	11 539	11 884	12 913	14 268
Nedaňové příjmy	1 744	1 157	789	865	1 004
Kapitálové příjmy	620	31	10	461	1 116

Přijaté dotace a transfery	2 645	1 445	2 505	590	703
Celkové příjmy	15 633	14 172	15 188	14 829	17 091
DP/ CP x 100	68 %	81,4 %	78,2 %	87 %	83,5 %
NP/ CP x 100	11 %	8,2 %	5,2 %	5,8 %	5,9 %
KP/ CP x 100	4 %	0,2 %	0,1 %	3,2 %	6,5 %
PDaT/ CP x 100	17 %	10,2 %	16,5 %	4 %	4,1 %

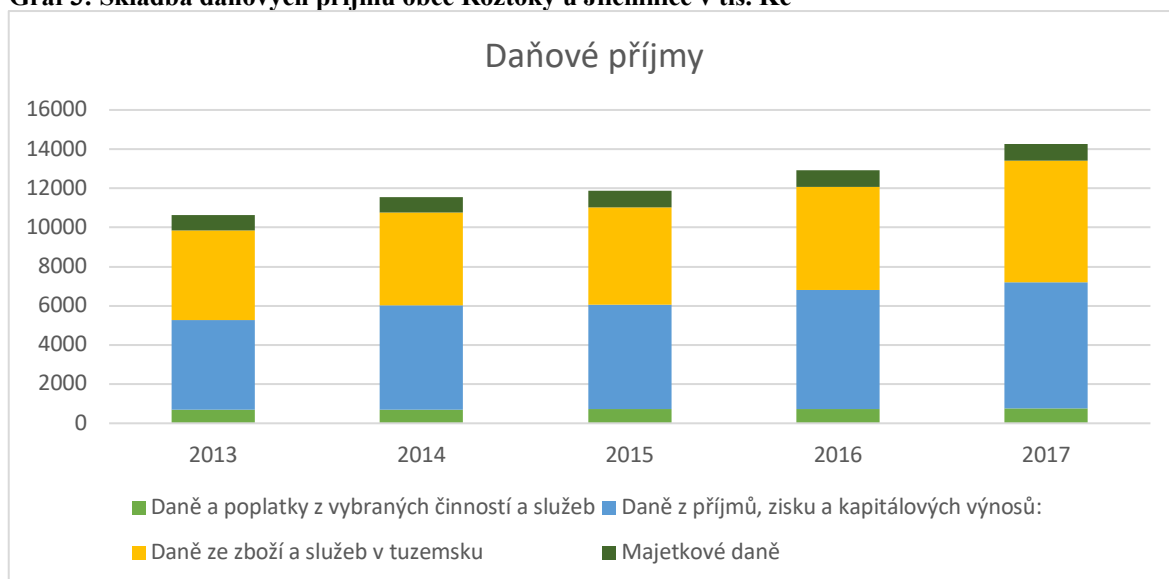
Zdroj: Závěrečné účty obce Roztoky u Jilemnice, vlastní zpracování

4.4.1 Daňové příjmy

Nejvýznamnější skupinou příjmů z hlediska podílu na celkových příjmech a z hlediska tvorby rozpočtu jsou daňové příjmy, což je patrné i z tabulky č. 7, kdy průměr těchto příjmů za sledované období 2013–2017 činí 79,6 %.

V grafu č. 3 je znázorněna skladba daňových příjmů obce Roztoky u Jilemnice dle početního zastoupení v tisících. Největším příjmem pro obec jsou daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů, kam řadíme daň z příjmu fyzických (DPFO) a právnických osob (DPPO). Další neméně významným příjmem jsou daně ze zboží a služeb v tuzemsku, kam řadíme daň z přidané hodnoty (DPH). Jak daně z příjmů (DPFO a DPPO), tak i daň z přidané hodnoty patří do skupiny tzv. sdílených daní, které se stávají příjmem rozpočtu obce jako podíl koeficientu velikostní kategorie a počtu obyvatel s trvalým pobytem v obci ku součtu těchto násobků za celou Českou republiku. Typickým příkladem svěřené daně je daň z nemovitosti, jejíž celkový výnos putuje do obecního rozpočtu. Ačkoliv se podíl daně z nemovitosti na celkových příjmech pohybuje konstantně okolo 5-6 %, což zdanlivě není rozhodující položka, její důležitost však tkví především ve dlouhodobě stabilním výnosu. Daně a poplatky z vybraných činností a služeb, tzn. místní poplatky, ostatní odvody z vybraných činností a služeb, poplatky a odvody v oblasti životního prostředí a správní poplatky, tvoří marginální podíl na celkových daňových příjmech v průměru okolo 5,8 %. Nutno podotknout, že většina daňových příjmů obce závisí na její rozloze, počtu obyvatel a popřípadě dalších attributech. Rozhodování zastupitelů obce v této oblasti tedy hraje minimální roli. Z grafu č. 3 je ve sledovaném období vidět lineární růst daňových příjmů, které se na celkovém objemu rozpočtu podílejí v jednotlivých letech v rozmezí 68 % – 87 %. V absolutních číslech jde o hodnoty 10 624 tis. Kč – 14 268 tis. Kč.

Graf 3: Skladba daňových příjmů obce Roztoky u Jilemnice v tis. Kč

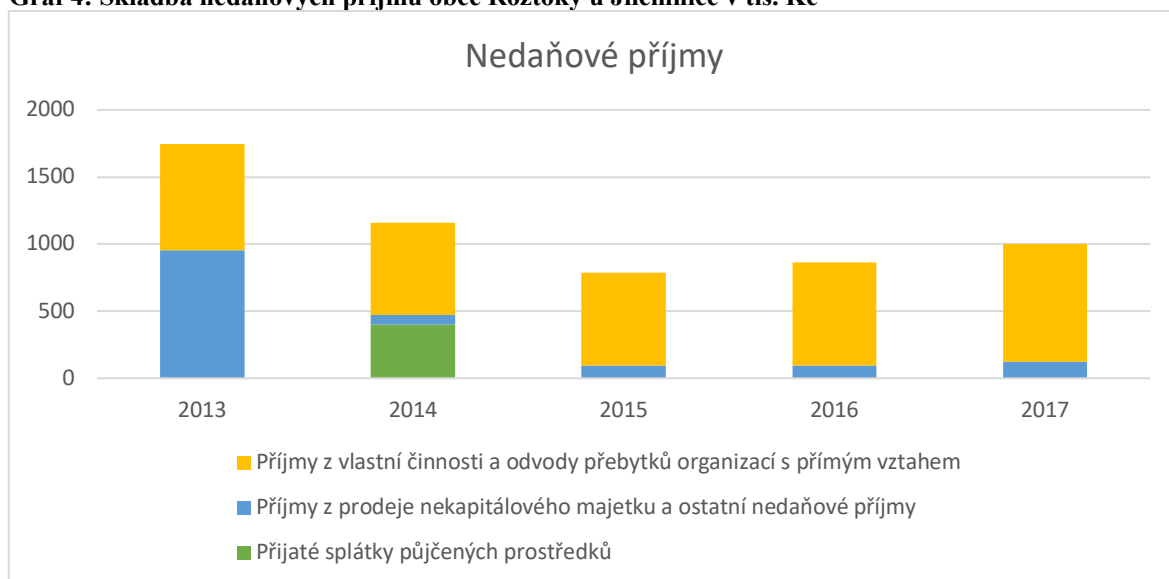

Zdroj: Závěrečné účty obce Roztoky u Jilemnice, vlastní zpracování

4.4.2 Nedaňové příjmy

Nedaňové příjmy představují další důležitou a relativně stabilní část obecního rozpočtu. Výše těchto příjmů se odvíjí od velikosti majetku či rozsahu vlastní činnosti (poskytování služeb, příjmy z prodeje zboží apod.). Přijaté sankční platby, splátky půjček, výnosy z finančního majetku nebo příjmy z prodeje neinvestičního majetku pak tvoří spíše marginální část těchto příjmů, což lze pozorovat i v grafu č. 4. Na nedaňových příjmech municipality se podílejí z největší části příjmy z vlastní činnosti a pronájmu majetku, a to v průměru 764 tis. Kč za sledované pětileté období. V časovém horizontu pěti let lze sledovat i mírný nárůst těchto příjmů, který se od roku 2013 zvýšil o 10 %. V roce 2013, na rozdíl od ostatních let, lze sledovat velký nárůst příjmů z prodeje nekapitálového majetku a ostatních příjmů. V tomto případě se jedná o přijaté pojistné náhrady v hodnotě 842 tis. Kč za vzniklé škody způsobené požárem v předškolním zařízení.

Graf 4: Skladba nedaňových příjmů obce Roztoky u Jilemnice v tis. Kč

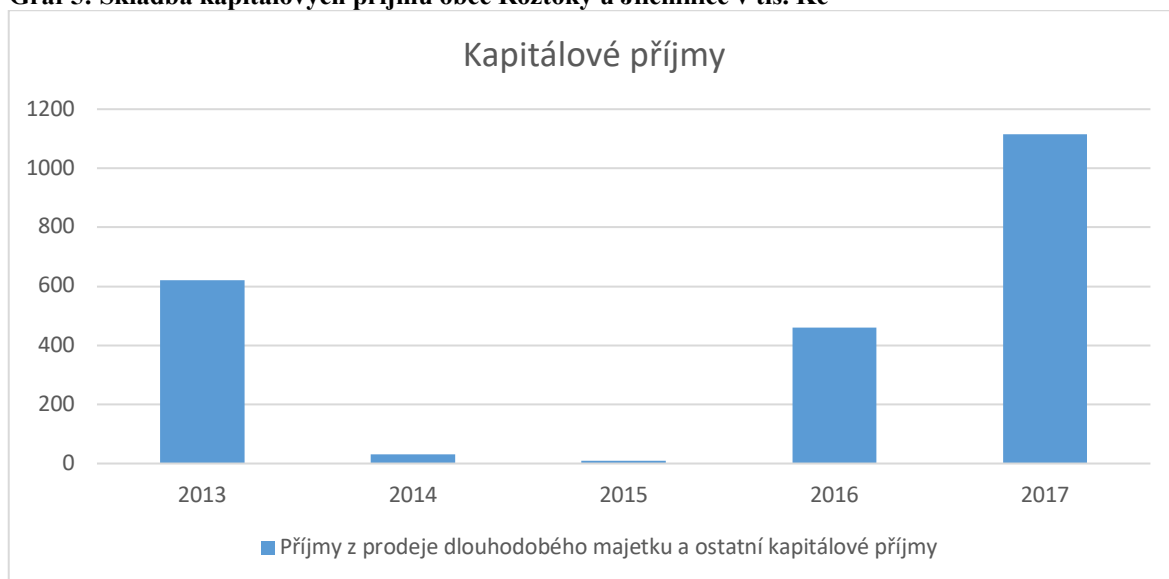

Zdroj: Závěrečné účty obce Roztoky u Jilemnice, vlastní zpracování

4.4.3 Kapitálové příjmy

Kapitálové příjmy přináší všeobecně obcím nejmenší zisk. Stejně tomu je i v případě Roztok, kde příjmy představují prodej dlouhodobého majetku (kromě majetku drobného) a dle výkazů obce jde nejčastěji o prodej pozemků. Jedná se o příjmy neopakovatelné, jež se řídí nabídkou a poptávkou. Nejnižší realizace majetku obce prodejem byla v roce 2014–2015 a pohybovala se v řádu desítek tisíc. Nejvyšší nárůst lze pozorovat v roce 2017, ten se oproti předchozímu roku zvýšil o více jak 142 %.

Graf 5: Skladba kapitálových příjmů obce Roztoky u Jilemnice v tis. Kč

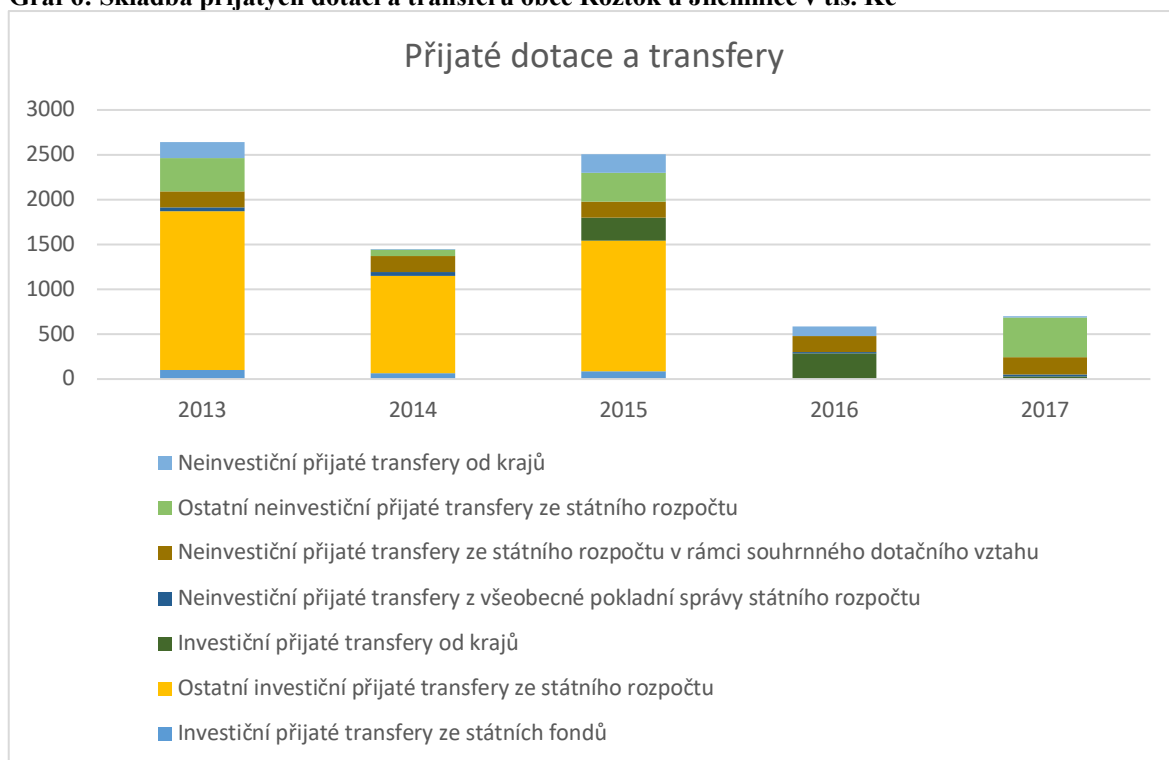
Zdroj: Závěrečné účty obce Roztoky u Jilemnice, vlastní zpracování

4.4.4 Přijaté dotace a transfery

Vedle daňových příjmů, které tvoří největší část obecních příjmů, jsou přijaté dotace a transfery hned druhým nejvýznamnějším a stěžejním zdrojem financování obce. Vzhledem k procentuální výši dotací na celkových příjmech obce za sledované období je zřejmé, že zdaleka nejde o konstantní hodnotu, nýbrž o kolísavý údaj, který se každoročně mění. Patrné je to i z grafu č. 6, kde se rok 2013–2015 podílí na celkových příjmech více jak z 10 % a roky 2016–2017 pouze ze 4 %. Přijaté transfery lze rozdělit na investiční a neinvestiční, přičemž v obou případech tvoří největší část dotace ze státního rozpočtu. Rozdíl je také v procesu získávání dotací. Jestliže obec dostává dotace automaticky, aniž by o ně zažádala, jde o nárokové dotace. Ty jsou zpravidla dány zákonnými předpisy (dotace na veřejné služby). Pokud musí obec o dotaci žádat a splnit při tom jistá kritéria, jedná se o nenárokovou dotaci, kde žádost být uspokojena nemusí.

Z grafu č. 6 lze zaznamenat největší příjem ostatních investičních přijatých transferů ze státního rozpočtu, a to hlavně z důvodu rozsáhlých rekonstrukcí, které se v letech 2013–2015 v obci Roztoky konaly. V roce 2013 se jednalo o rekonstrukci nákupního střediska – zateplení objektu a střechy, dále zateplení budovy obecního úřadu, opravu části komunikace a další. V roce 2014 byla získána dotace na zateplení a výměnu oken budovy hasičské zbrojnice a opravu přístupové cesty k budově školky. V roce 2015 proběhla investice do rekonstrukce domu s pečovatelskou službou i rekonstrukce střechy na budově kulturního sálu a prakticky se naplnil dlouhodobý plán oprav budov ve vlastnictví obce, proto se v letech 2016–2017 podíl dotací na celkových příjmech rapidně snížil. Na každý z těchto vyjmenovaných projektů byly čerpány prostředky z různých grantů a fondů, nejčastěji však z Operačního programu Životního prostředí (OPŽP), jež spadá pod Ministerstvo životního prostředí.

Graf 6: Skladba přijatých dotací a transferů obce Roztok u Jilemnice v tis. Kč

Zdroj: Závěrečné účty obce Roztoky u Jilemnice, vlastní zpracování

4.5 Struktura celkových výdajů obce Roztoky u Jilemnice

V kapitole 4.5 bude prostor věnován podrobnější analýze celkových výdajů, které jsou rozděleny do jednotlivých tříd shodných s teoretickou částí práce. V tabulce č. je znázorněno jakou měrou se konkrétní výdaje podílejí na výdajích celkových.

Tabulka 8: Struktura celkových výdajů obce Roztoky u Jilemnice dle jednotlivých tříd v tis. Kč

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Běžné výdaje	7 988	6 949	7 984	7 587	8 456
Kapitálové výdaje	9 443	2 414	3 387	901	6 755
Celkové výdaje	17 431	9 363	11 371	8 488	15 211
Běžné výdaje/ CV	45, 8 %	74, 2 %	70, 2 %	89, 4 %	55, 6 %
Kapitálové výdaje/ CV	54, 2 %	25, 8 %	29,8 %	10, 6 %	44, 4 %

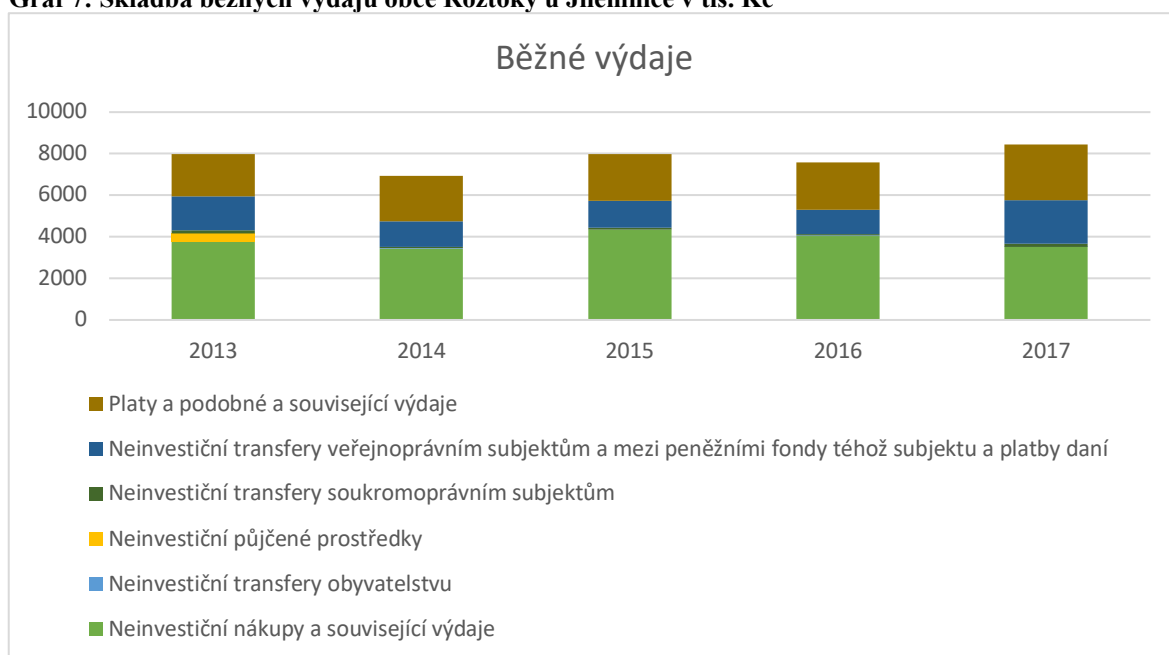
Zdroj: Závěrečné účty obce Roztoky u Jilemnice, vlastní zpracování

4.5.1 Běžné výdaje

Jak je již z názvu zřejmé, běžné výdaje jsou prostředky, jimiž obec financuje běžný provoz (popřípadě i zřízení příspěvkové organizace). Mají neinvestiční povahu a pravidelně se opakují. V případě obce Roztoky u Jilemnice se běžné výdaje podílí na celkových

výdajích v průměru z 67 % za sledované období. Jediným rokem, kdy výše běžných výdajů na celkových výdajích nepřesáhla 50 %, je rok 2013. Relativně stabilní a zároveň nejvyšší hodnotou podílející se na běžných výdajích jsou neinvestiční nákupy, které lze chápat jako klasické provozní náklady související s pořízením materiálu, drobného hmotného dlouhodobého majetku, výdaje za elektřinu, vodu, pohonné hmoty, opravy a údržbu apod. Tyto výdaje se zvyšují převážně z důvodu růstu cen energií a materiálu. Další neméně důležitou položkou jsou platy a podobné související výdaje, které mají každoročně rostoucí tendenci, kterou lze sledovat v grafu č. 7. Důvodem růstu je každoroční navyšování platů ve veřejné sféře a růst minimálních mezd. Rozdíl v platech mezi lety 2013 a 2017 činil více jak 600 tis Kč, přičemž počet zaměstnanců úřadu se zvýšil v roce 2016 o jednu administrativní pracovníci a počet zastupitelů zůstává neměnný. Za zmínku stojí také položka neinvestičních příspěvků zřízených příspěvkovým organizacím, která v tomto případě představuje výdaje spojené s provozem základní a mateřské školy. Zřizovatelem je obec, která za školu vynakládá v průměru 800 tis. Kč ročně.

Graf 7: Skladba běžných výdajů obce Roztoky u Jilemnice v tis. Kč

Zdroj: Závěrečné účty obce Roztoky u Jilemnice, vlastní zpracování

4.5.2 Kapitálové výdaje

Kapitálové výdaje představují pro obec dlouhodobou investici především do majetku v jejím vlastnictví. Vzhledem k velikosti a počtu obyvatel municipality je jakákoliv investice

z vlastních zdrojů velký zásah do rozpočtu, proto se zastupitelstvo všemožným způsobem snaží o získání a následné čerpání dotací a grantů na realizaci veškerých projektů. Nejvyšších kapitálových výdajů dosáhla obec v roce 2013 (viz. graf č. 8), kdy proinvestovala 9 443 tis. Kč. Jak již bylo zmíněno v kapitole 4.3 (Analýza skutečných příjmů a výdajů obce Roztoky u Jilemnice), v tomto roce nastal schodek v rozpočtu převážně z důvodu vysoké investice do školní jídelny. V roce 2014 obec investovala z velké části do oprav silnic a požární zbrojnice, na kterou získala z části dotaci od OPŽP. V roce 2015 obec investovala nejvíce peněz do rekonstrukce domu s pečovatelskou službou a v roce 2016 byla stěžejní investicí koupě požárního automobilu pro hasičský sbor dobrovolných hasičů. Po roce 2013 byl druhým nejvýznamnějším rokem, co do počtu a výše investic, rok 2017. V tomto roce obec uskutečnila zateplení domu č.p. 305, zrealizovala projekt výstavby multifunkčního hřiště, rozšířila parkovací plochy u hřbitova a v neposlední řadě došlo k zahájení rekonstrukce obecního úřadu s výstavbou výtahu.

Graf 8: Skladba kapitálových výdajů obce Roztoky u Jilemnice v tis. Kč

Zdroj: Závěrečné účty obce Roztoky u Jilemnice, vlastní zpracování

4.6 Analýza skutečných příjmů a výdajů města Jilemnice

V tabulce č. 9 je znázorněn vývoj salda města Jilemnice za sledované období 2013–2017. Ve většině případů příjmy převyšovaly výdaje a rozpočet byl přebytkový, konkrétně se jedná o roky 2013–2016. Záporné saldo lze sledovat v roce 2017, kdy město proinvestovalo větší množství peněz. Důvodem tohoto deficitu bylo dokončování dlouholetého a rozsáhlého projektu všesportovního a volnočasového areálu Hraběnka. Nejvíce vyrovnaný rozpočet je pak viditelný v roce 2014.

V tabulce č. 9 jsou zohledněny i další ukazatele hospodaření. Bazický index nám říká o kolik % se změnil objem celkových příjmů a výdajů v porovnání s prvním rokem sledování. Nárůst příjmů i výdajů je zřetelný v letech 2014, 2015 i 2017, pouze v roce 2016 byly celkové příjmy a výdaje menší v porovnání s výchozím rokem. Řetězový index porovnává objem příjmů a výdajů vždy oproti předchozímu roku. U příjmů lze sledovat každoroční zvýšení s výjimkou roku 2016, kde nastal propad o několik desítek tisíc. Trend výdajů lze v časové řadě pokládat za proměnlivý.

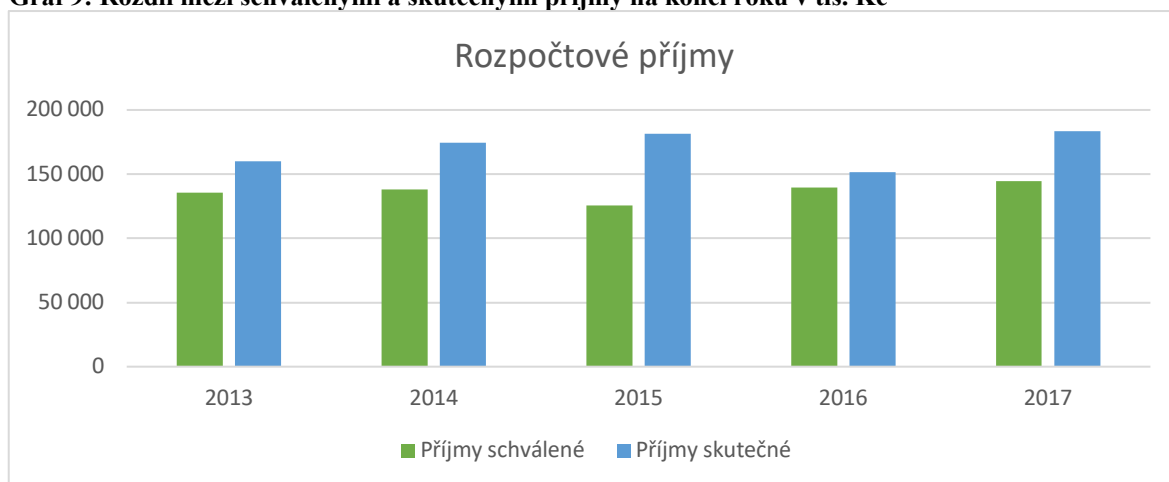
Tabulka 9: Skutečné rozpočtové příjmy a výdaje města Jilemnice v tis. Kč

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Příjmy	159 795	174 603	181 609	151 755	183 387
Výdaje	139 934	162 265	160 067	135 190	198 350
Saldo	19 861	12 338	21 542	16 564	-14 963
Bazický index	100 %	109,27 %	113,65 %	94,97 %	114,76 %
	100 %	115,95 %	114,39 %	96,61 %	141,75 %
Řetězový index	x	109,27 %	104,01 %	83,56 %	120,84 %
	x	115,95 %	98,65 %	84,46 %	146,71 %

Zdroj: Závěrečné účty města Jilemnice, vlastní zpracování

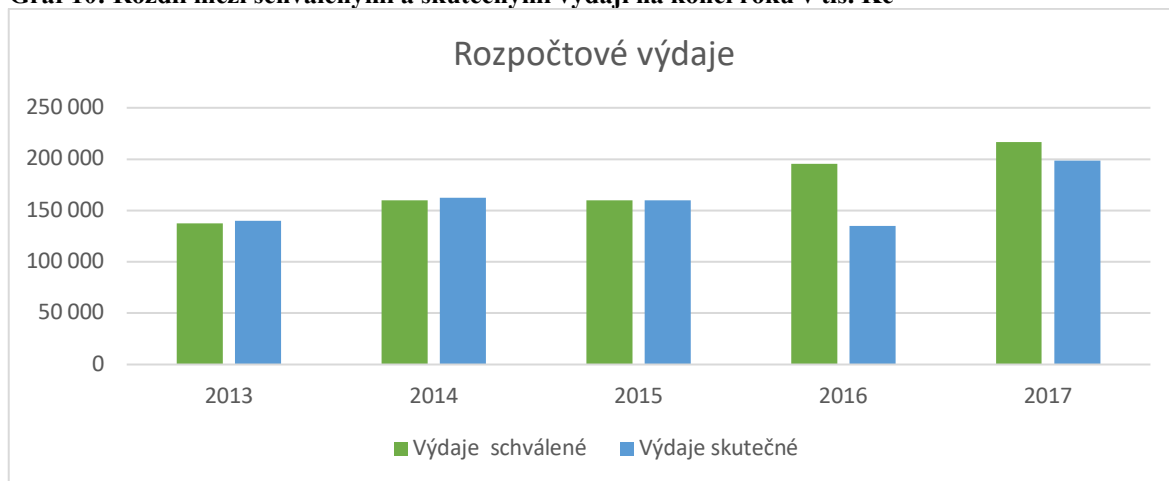
Rozdíly ve schválených příjmech a výdajích a skutečných příjmech a výdajích na konci roku lze vidět v grafu č. 9 a 10. Ve všech případech časové řady jsou schválené příjmy nižší než skutečné příjmy. V případě schválených výdajů města jde v letech 2013-2015 o téměř stoprocentní shodu se skutečností. V posledních dvou letech město počítalo s výdaji vyššími, než ve skutečnosti byly.

Graf 9: Rozdíl mezi schválenými a skutečnými příjmy na konci roku v tis. Kč

Zdroj: Závěrečné účty města Jilemnice, vlastní zpracování

Graf 10: Rozdíl mezi schválenými a skutečnými výdaji na konci roku v tis. Kč

Zdroj: Závěrečné účty města Jilemnice, vlastní zpracování

4.7 Struktura celkových příjmů města Jilemnice

V kapitole 4.7 bude věnován prostor podrobnější analýze celkových příjmů, které jsou rozděleny do jednotlivých tříd shodných s teoretickou částí práce. V tabulce č. 10 je znázorněno jakou měrou se konkrétní příjmy podílejí na příjmech celkových.

Tabulka 10: Struktura celkových příjmů města Jilemnice dle jednotlivých tříd v tis. Kč

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Daňové příjmy	73 333	78 022	83 217	83 719	88 972
Nedaňové příjmy	30 169	30 532	29 409	25 921	25 427
Kapitálové příjmy	6 288	20 665	13 046	6 848	1 526
Přijaté dotace a transfery	50 005	45 385	55 937	35 267	67 462
Celkové příjmy	159 795	174 603	181 609	151 755	183 387

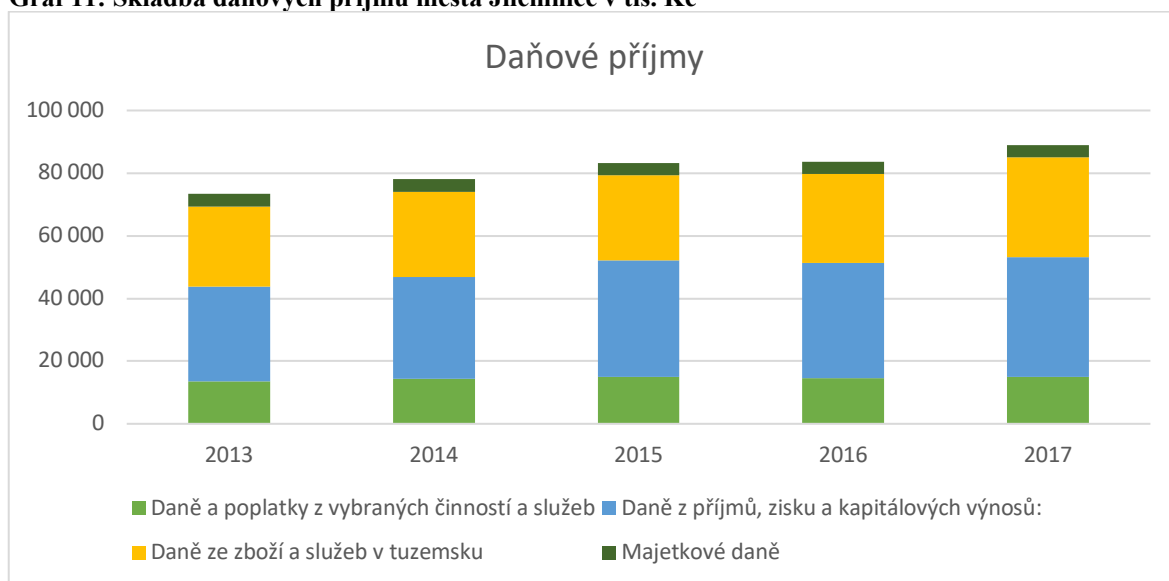
DP/ CP x 100	45,9 %	44,7 %	45,8 %	55,2 %	48,5 %
NP/ CP x 100	18,9 %	17,5 %	16,2 %	17,1 %	13,9 %
KP/ CP x 100	3,9 %	11,8 %	7,2 %	4,5 %	0,8 %
PDaT/ CP x 100	31,3 %	26 %	30,8 %	23,2 %	36,8 %

Zdroj: Závěrečné účty města Jilemnice, vlastní zpracování

4.7.1 Daňové příjmy

Daňové příjmy se na celkových příjmech města Jilemnice podílejí podstatně nejvíce. Tvoří téměř 50 % celkových příjmů, přičemž hlavní složku tvoří sdílené daně (DPFO, DPPO, DPH). Každá obec dostává z těchto daní určitý podíl stanovený počtem obyvatel, výměrou katastrálního území, počtem dětí navštěvujících školy zřizované konkrétní obcí a podle koeficientu velikosti obce. V případě města Jilemnice dosáhly daňové příjmy ve sledovaném období 2013–2017 vždy vyšší částky, než se plánovalo. Na rostoucím vývoji se pozitivně promítla novela Zákona o rozpočtovém určení daní (RUD) a zvýšený výběr daní v rámci České republiky. Dále k přebytku těchto příjmů přispěl výnos z odvodu z hazardu, kdy se projevilo nové přerozdělování platné od roku 2012. Z grafu č. 11 lze konstatovat, že daňové příjmy města rostou v posledních letech velmi vysokým tempem. V letech 2016–2017 byly příjmy města ze sdílených a výlučných daní dokonce nejvyšší od roku 1993. Nejnižší částkou se na celkových daňových příjmech podílí daň z nemovitých věcí, a přestože městu patří celý výtěžek této daně, konstantně se její výše pohybuje pouze okolo 4 000 tis. Kč.

Graf 11: Skladba daňových příjmů města Jilemnice v tis. Kč

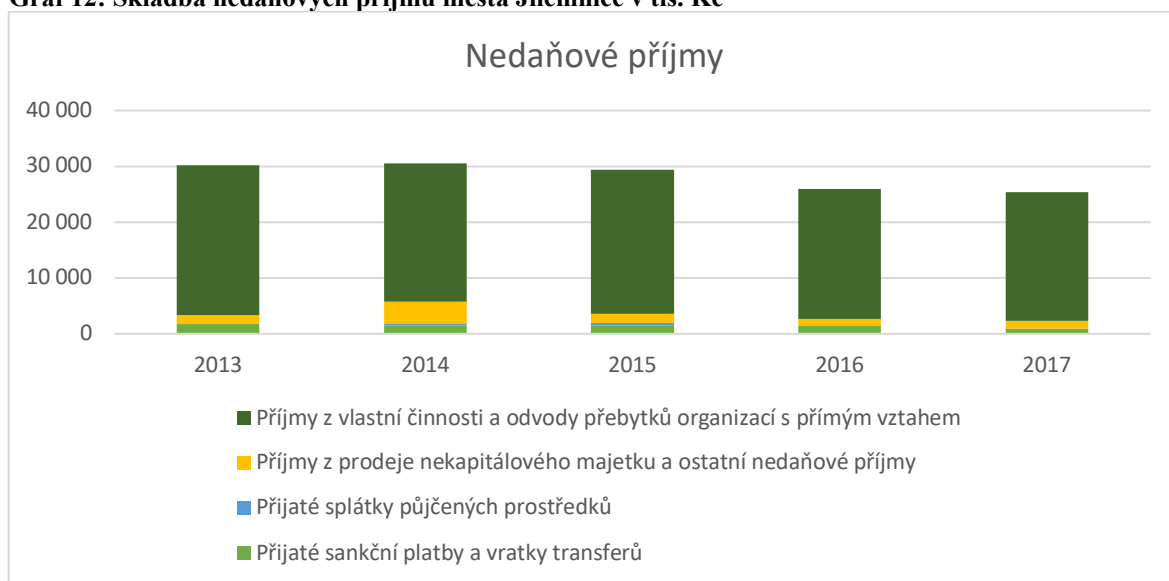

Zdroj: Závěrečné účty města Jilemnice, vlastní zpracování

4.7.2 Nedaňové příjmy

Nedaňové příjmy města Jilemnice se na celkových příjmech podílí zhruba z 16,5 %. Očividně největším výnosem města jsou podle grafu č. 12 příjmy z vlastní činnosti, kam spadají např. odvody příspěvkových organizací, příjmy z poskytování služeb a výrobků, příjmy z pronájmu ostatních nemovitostí a jejich částí, příjmy z pronájmu pozemků apod. Zanedbatelnou část těchto příjmů pak tvoří přijaté sankční platby, splátky půjček nebo příjmy z prodeje neinvestičního majetku. V roce 2013 byly příjmy města o 285 tis. Kč vyšší, než počítal upravený rozpočet. Stejná situace nastala v roce 2015, kdy byla uskutečněna těžba dřeva v lokalitě Hraběnka, se kterou rozpočet nepočítal. V ostatních letech dosáhly daňové příjmy nižší částky, než město předpokládalo. Důvodem nesplnění byly vyšší plánované příjmy bytového hospodářství a příjmy ze sankčních plateb, jež nebyly naplněny. V rámci této příjmové kategorie lze ve sledovaném horizontu pěti let sledovat meziroční pokles.

Graf 12: Skladba nedaňových příjmů města Jilemnice v tis. Kč

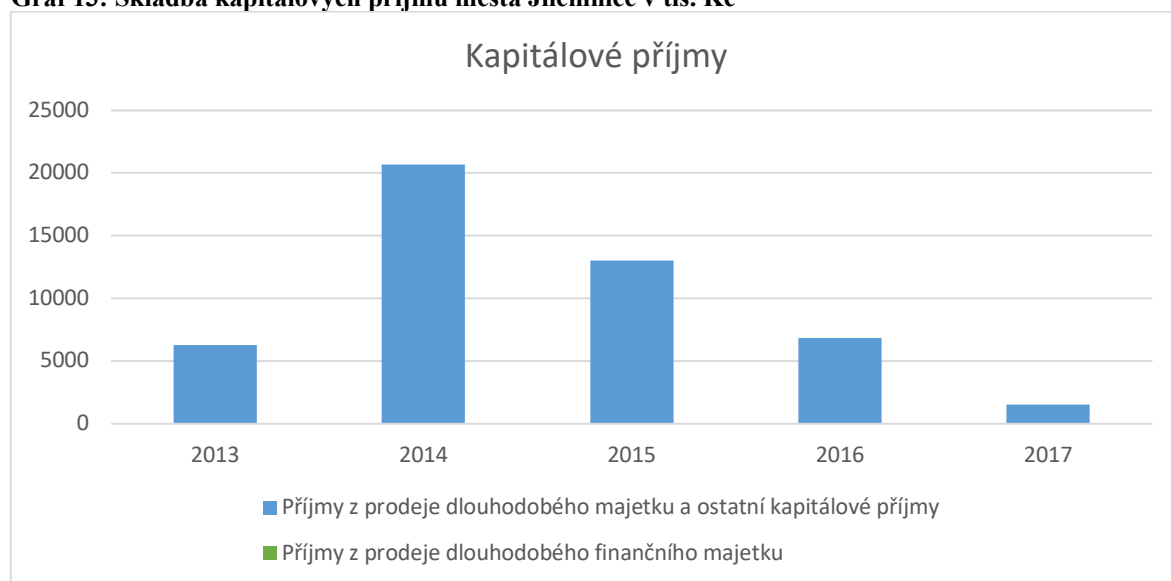
Zdroj: Závěrečné účty města Jilemnice, vlastní zpracování

4.7.3 Kapitálové příjmy

Kapitálové příjmy města Jilemnice tvoří nejmenší podíl na celkových příjmech a jejich výše každoročně kolísá. Zatímco v roce 2013 byly příjmy z prodeje dlouhodobého majetku a ostatní kapitálové příjmy v hodnotě 6 288 tis. Kč, v roce 2014 byl zaznamenán rapidní nárůst o 328 % v důsledku prodeje bytů. V tomto roce byl upravený rozpočet plánovaný o 12 725 tis. Kč nižší než skutečný rozpočet. Přebytek z prodeje byl dále využit

na financování infrastruktury pro bydlení. V důsledku pokračující privatizace bytů byly i v roce 2015 příjmy vyšší, než město očekávalo. V roce 2016 došlo k prodeji pozemků v lokalitě Kozinec v hodnotě 6 848 tis. Kč, současně byl však zaznamenán pokles zájmu o koupi bytů daných k privatizaci. Nejnižší výnos za sledované období (viz. graf č. 13) vykázalo město v roce 2017. Tento rok byly prodané pouze pozemky v hodnotě 1 526 tis. Kč a nezajem o koupi bytů daných k privatizaci stále pokračoval.

Graf 13: Skladba kapitálových příjmů města Jilemnice v tis. Kč

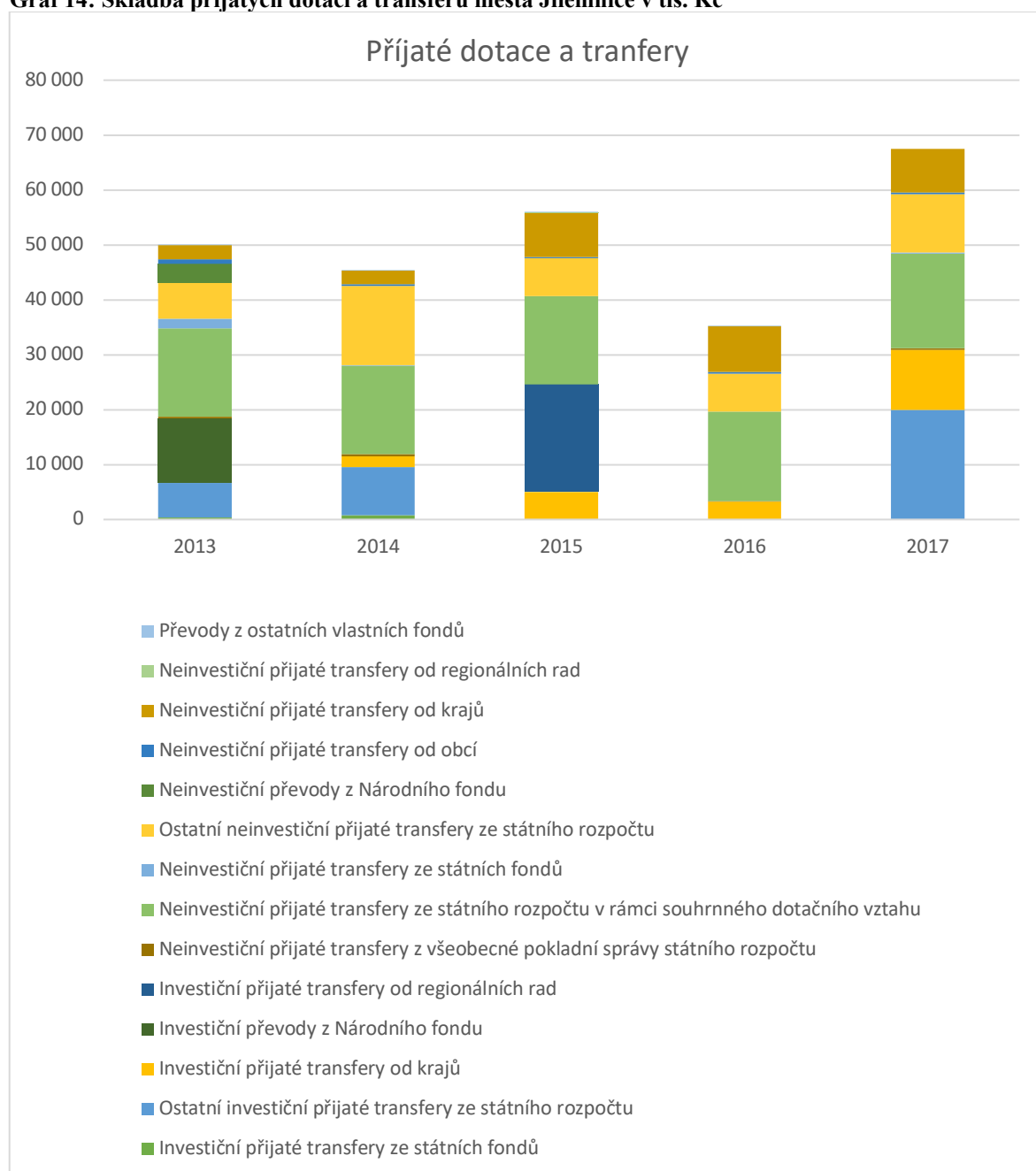
4.7.4 Přijaté dotace a transfery

Stejně jako tomu bylo v případě obce Roztoky u Jilemnice, i u města Jilemnice jsou přijaté dotace a transfery hned druhou nejzásadnější položkou v rozpočtových příjmech. To, že se dotace stávají čím dál tím významnější položkou příjmů, naznačuje i graf č. 14. Jejich podíl na celkových příjmech je za sledované období zhruba 30 %. Hodnota přijatých dotací není konstantní a každoročně se mění, což je z grafu č. 14 patrné. Z hlediska druhu financování jsou obcím vypláceny dotace na financování běžných potřeb (běžné dotace) i kapitálové (investiční dotace) na zajištění služeb a veřejných statků.

Dotace do rozpočtu města za rok 2013 činily celkem 50 005 tis. Kč, z toho neinvestiční 31 547 tis. Kč a investiční 18 458 tis. Kč. Běžné dotace nebyly splněny o 3 261 tis. Kč, a to převážně vinou neobdržení dotace za projekt s názvem „Revitalizace městské části“. V roce 2014 město obdrželo všechny doplatky dotací z projektů, které byly financovány v minulých letech a celková částka se vyšplhala na 45 385 tis. Kč. Dotace do

rozpočtu města za rok 2015 činily celkem 55 937 tis. Kč, z toho neinvestiční 31 287 tis. Kč a investiční 24 650 tis. Kč. Meziroční propad a výrazný pokles státních dotací je viditelný v roce 2016. Tento rok byl spíše ve znamení projektování a přípravy větších investičních akcí na roky následující.

Graf 14: Skladba přijatých dotací a transferů města Jilemnice v tis. Kč

Zdroj: Závěrečné účty města Jilemnice, vlastní zpracování

4.8 Struktura celkových výdajů města Jilemnice

V kapitole 4.8 bude prostor věnován podrobnější analýze celkových výdajů, které jsou rozděleny do jednotlivých tříd shodných s teoretickou částí práce. V tabulce č.11 je znázorněno jakou měrou se konkrétní výdaje podílejí na výdajích celkových.

Nutno podotknout, že ve sledovaném období 2013–2017 probíhalo financování města Jilemnice plynule a město nevyužívalo žádný překlenovací či kontokorentní úvěr.

Tabulka 11: Struktura celkových výdajů města Jilemnice dle jednotlivých tříd v tis. Kč.

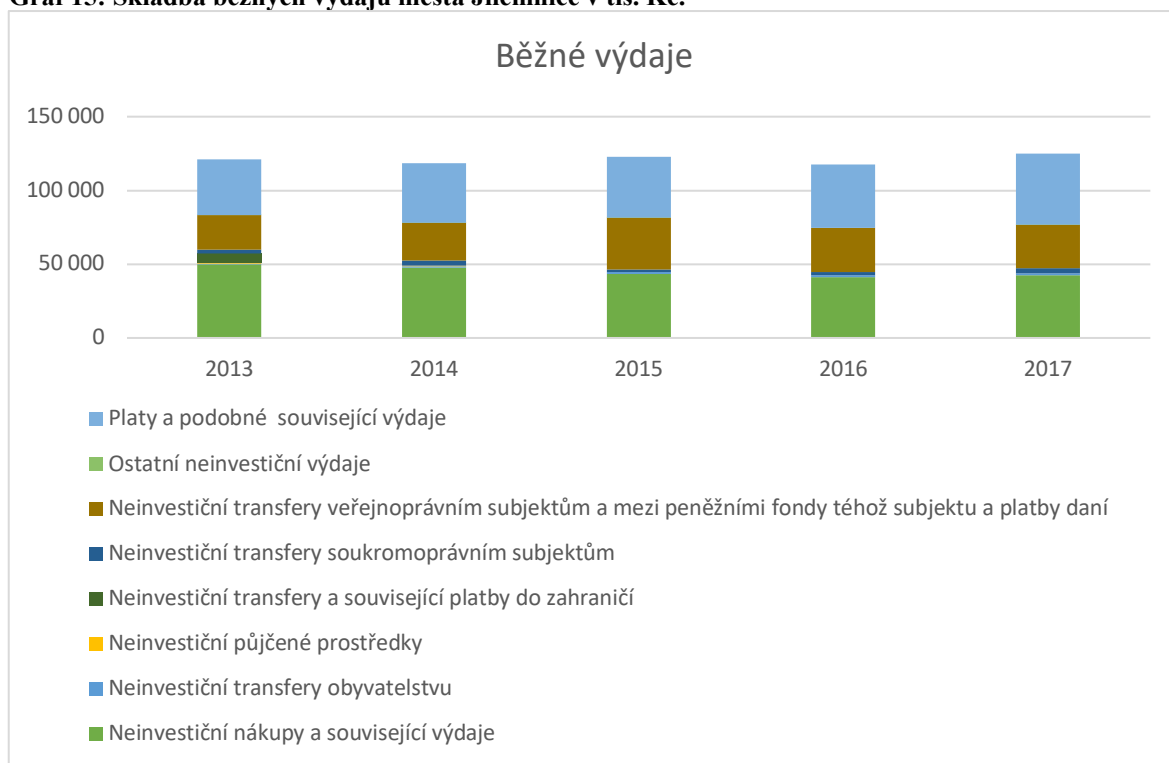
Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Běžné výdaje	120 903	118 495	122 658	117 409	124 946
Kapitálové výdaje	19 031	43 770	37 409	17 781	73 404
Celkové výdaje	139 934	162 265	160 067	135 190	198 350
Běžné výdaje/ CV	86,4 %	73 %	76,6 %	86,8 %	63 %
Kapitálové výdaje/ CV	13,6 %	27 %	23,4 %	13,2 %	37 %

Zdroj: Závěrečné účty města Jilemnice, vlastní zpracování

4.8.1 Běžné výdaje

Běžné výdaje tvoří většinu celkových výdajů vůbec. V průměru za sledované období se jedná o 77 % na celkových výdajích města. Jejich vývojový trend není příliš stabilní a povahou jde zejména o neinvestiční výdaje týkající se samosprávné činnosti města. Z grafu č.15 je viditelně největší propad výdajů mezi lety 2016–2017, kdy v roce 2016 byly běžné výdaje nejnižší za sledované období, a naopak v roce 2017 nejvyšší. Zvýšení výdajů v roce 2017 oproti roku předchozímu bylo způsobeno z velké části realizací projektu "Podpora sociální práce v Jilemnici". Položka neinvestiční nákupy a související výdaje má od roku 2013 do roku 2016 mírně klesající tendenci, zároveň má na běžných výdajích spolu s platy největší podíl. U zmíněných platů a souvisejících výdajů lze pak pozorovat každoroční nárůst, jež se odvíjí jak od počtu zaměstnanců, tak hlavně od výše minimální mzdy a zvyšování platů ve veřejné sféře obecně. Rozdíl v letech 2013 a 2017 je konkrétně o 10 615 tis. Kč. Dalšími významnými odvětvími z pohledu objemu na běžných výdajích jsou doprava, vzdělávání a školské služby, bydlení a komunální služby či ochrana životního prostředí.

Graf 15: Skladba běžných výdajů města Jilemnice v tis. Kč.

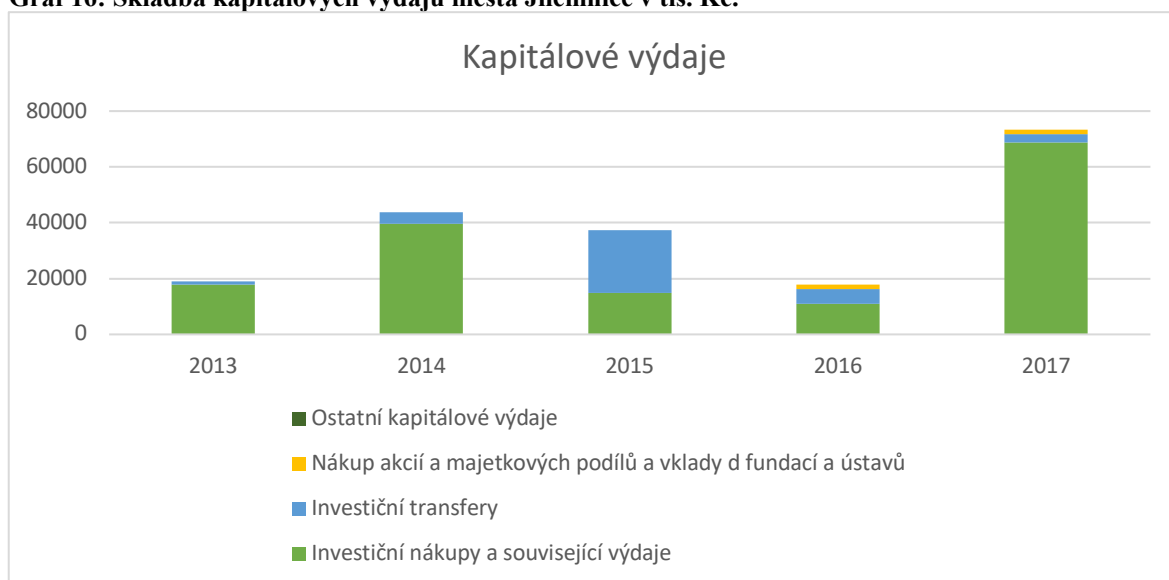
Zdroj: Závěrečné účty města Jilemnice, vlastní zpracování

4.8.2 Kapitálové výdaje

Celkový objem kapitálových výdajů za sledované období 2013–2017 činí 191 395 tis. Kč. Kapitálové výdaje se na celkových výdajích podílí zhruba z 23 % a jejich objem je úzce spjat s objemem investičních dotací. Z grafu č. 16 je patrný nestabilní vývoj a meziroční kolísání hodnot, jež souvisí především s realizací konkrétních projektů v daném roce. Největší podíl na kapitálových výdajích města má položka investiční nákupy a související výdaje, což je jinými slovy pořízení dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku. Město financuje veškeré akce z kapitálových dotací a vlastních rozpočtových prostředků (z úspor minulých let nebo získaných v daném roce). Největšími investicemi v roce 2013 byly např. výstavba chodníku pro chodce v Hrabačově, investiční dotace Sportovnímu centru a Masarykově městské nemocnici v Jilemnici (dále jen MMN), zateplení objektů ve vlastnictví města nebo rekonstrukce střechy SD Jilm spojená s digitalizací kina. V roce 2014 došlo k dokončování některých z výše zmíněných projektů, dále pak k výstavbě parkoviště za SD Jilm a u mateřské školy v Hrabačově a rekonstrukci staré polikliniky. V roce 2015 se nestihlo prostavět téměř 21 000 tis. Kč, z čehož 17 683 tis Kč z důvodu nečasné realizace projektu "Volnočasový areál Hraběnka". Z grafu je také patrné, že v roce 2015 má největší

podíl na kapitálových výdajích položka investičních transferů, kterou tvoří konkrétně příspěvek z dotací na MMN. V roce 2016 se nepodařilo uskutečnit opravy školních budov ani opravy zámeckého parku a z plánovaných 71 486 tis Kč bylo proinvestováno pouze 17 781 tis. Kč. Zajímavým rokem co do investic byl rok 2017, a to hlavně z důvodu realizace dlouhodobého projektu v areálu Hraběnka. Projekt byl financován výhradně z dotačních programů Ministerstva školství ČR (dále jen MŠČR), Libereckého kraje (dále jen LK) a vlastních prostředků města. Celkové roční výdaje na projekt, který spočíval ve vybudování letního biatlonového areálu s asfaltovým povrchem a střelnicí se zázemím, se vyšplhaly na 62 077 tis. Kč (z toho 20 000 tis. Kč z rozpočtu MŠČR a 10 000 tis. Kč z rozpočtu LK). V důsledku realizace finančně náročného projektu v řádech desítek mil. Kč bylo v tomto sledovaném roce město Jilemnice v rozpočtové schodku ve výši 14 963 tis. Kč.

Graf 16: Skladba kapitálových výdajů města Jilemnice v tis. Kč.

Zdroj: Závěrečné účty města Jilemnice, vlastní zpracování

4.9 Monitoring hospodaření obou subjektů

Tato kapitola se zabývá monitoringem hospodaření konkrétních municipalit pomocí soustavy 18 vzájemně propojených informativních a monitorujících ukazatelů (dále jen SIMU). Z 18 ukazatelů byly za monitorující zvoleny dva zásadní, jejichž výpočet provádí každoročně Ministerstvo financí České republiky na základě účetních a finančních výkazů. Jedná se o:

- ukazatel podílu cizích zdrojů a přijatých návratných finančních výpomocí k celkovým aktivům,
- ukazatel celkové likvidity.

Pokud Ministerstvo financí zjistí alarmující hodnoty, tedy že:

- ukazatel běžné likvidity je v daném roce v intervalu $<0;1>$
- a zároveň cizí zdroje k celkovým aktivům jsou v podílu vyšší než 25 %,

budou obce obeznámeni dopisem od Ministra financí a vyzvány k odůvodnění stavu alarmujících hodnot. (MFČR, 2012)

Analýza zadluženosti

Jedním z ukazatelů monitoringu Ministerstva financí, který sleduje hospodaření obcí s cizími zdroji je ukazatel zachycující míru zadlužení majetku (stálých i oběžných aktiv) konkrétní obce a jí zřízených příspěvkových organizací. Jedná se tedy o podíl aktiv s cizími zdroji a přijatými návratnými finančními výpomocemi.

Při porovnání zadluženosti obce Roztoky u Jilemnice a města Jilemnice jsou aplikované ukazatele přepočteny na jednoho obyvatele, aby byl výsledek relevantní vzhledem k rozdílné velikosti municipalit a jejich počtu obyvatel. V celkové zadluženosti obcí jsou zahrnuty bankovní úvěry, emitované komunální dluhopisy, peněžní výpomoci a ostatní dluhy. (Moderní obec, 2008)

Tabulka 12: Míra zadluženosti obce Roztoky u Jilemnice a města Jilemnice v tis. Kč

Roztoky u Jilemnice	2013	2014	2015	2016	2017
Celková aktiva	117 202	123 006	132 531	136 570	137 356
Cizí zdroje	11 985	10 512	12 048	8 789	3 616
CZ/CA	10,23 %	8,55 %	9,09 %	6,44 %	2,63 %
Jilemnice	2013	2014	2015	2016	2017
Celková aktiva	1 660 676	1 726 899	1 761 975	1 781 847	1 343 609
Cizí zdroje	145 207	154 254	143 598	134 574	76 821
CZ/CA	8,74 %	8,93 %	8,15 %	7,55 %	5,72 %

Zdroj: Závěrečné účty města Jilemnice a Roztok u Jilemnice, vlastní zpracování

Dle tabulky č. 12 lze soudit, že obě obce vykázaly ve sledovaném období 2013-2017 pozitivní hodnoty. U obce Roztoky je zaznamenán každoroční pokles podílu cizích zdrojů

k celkovým aktivům, což znamená, že hodnoty cizích zdrojů klesají a zároveň celková aktiva mají mírně rostoucí tendenci. Podstatný meziroční pokles cizích zdrojů byl zaznamenán v letech 2016-2017, a to z 8 789 tis. Kč na 3 616 tis. Kč, což je více jak 243 %. V porovnání s městem Jilemnice si Roztoky vedou v posledních dvou sledovaných letech lépe a jejich míra zadlužení je minimální.

Město Jilemnice vykázalo příznivější hodnoty v letech 2013–2015. Výjimkou roku 2014 lze pozorovat každoročně klesající trend ukazatele zadluženosti, který je ovšem pozvolnější než v případě Roztok.

Analýza likvidity

Ukazatel likvidity je vyjádřen jako podíl oběžných aktiv a krátkodobých závazků. Nízká hodnota oběžných aktiv ke krátkodobým závazkům nastiňuje fakt, že daná obec není schopna splácet své krátkodobé závazky (dostává se do insolvence). Za nejlikvidnější aktiva se považují peněžní prostředky, naopak nejméně likvidní je dlouhodobý hmotný majetek. Alarmující stav, kdy obec nedokáže dostát svých závazků, nastává tehdy, je-li hodnota likvidity nižší než 1. (Moderní obec, 2008)

Tabulka 13: Celková likvidita obce Roztoky u Jilemnice a města Jilemnice v tis. Kč

	2013	2014	2015	2016	2017
Roztoky u Jilemnice	4,34	8,98	8,7	11,39	10,62
Jilemnice	1,78	1,84	2,02	2,27	4,31

Zdroj: Závěrečné účty města Jilemnice, vlastní zpracování

Tabulka č. 13 naznačuje, že příznivější (vyšší) hodnoty likvidity vykazuje jednoznačně obec Roztoky. Nejvýraznější meziroční růst byl zaznamenán v letech 2013–2014, a to o více než 206 %. V průběhu většiny sledovaných let je zaznamenán rostoucí trend. Výjimkou byl pouze rok 2017, kdy míra likvidity nepatrně klesla. V případě města Jilemnice jsou hodnoty ukazatele rapidně nižší, zároveň však dochází k jejich každoročnímu pozvolnému růstu. Výsledky u obou obcí jasně značí efektivní hospodaření a ani v jednom z případů se ukazatel nepřiblížil mezní hodnotě v intervalu od 0 do 1.

Míra soběstačnosti

Míra soběstačnosti není součástí monitorujících ukazatelů sledovaných Ministerstvem financí, i přesto je to ukazatel, který má o hospodaření obce vypovídající hodnotu. Soběstačnost značí schopnost municipalit hradit si své vlastní potřeby, aniž by využívaly dotace z veřejných či jiných fondů. Koeficient soběstačnosti se vypočítá jako podíl vlastních příjmů ku celkovým příjmům násobený stem, přičemž do vlastních příjmů řadíme daňové, nedaňové a kapitálové příjmy. Výsledný výpočet se uvádí v %.

Tabulka 14: Míra soběstačnosti obce Roztoky u Jilemnice a města Jilemnice

Roztoky u Jilemnice	2013	2014	2015	2016	2017
Vlastní příjmy	12 988	12 727	12 683	14 239	16 388
Celkové příjmy	15 633	14 172	15 188	14 829	17 091
Míra soběstačnosti (VP/CP)	83,1 %	89,8 %	83,5 %	96 %	95,9 %
Jilemnice	2013	2014	2015	2016	2017
Vlastní příjmy	109 790	129 219	125 672	116 488	115 925
Celkové příjmy	159 795	174 603	181 609	151 755	183 387
Míra soběstačnosti (VP/CP)	68,7 %	74 %	69,2 %	76,8 %	63,2 %

Zdroj: Závěrečné účty města Jilemnice, vlastní zpracování

Z výsledků tabulky č. 14 je patrné, že procentuální hodnoty u obce Roztoky převyšují hodnoty města Jilemnice. Pro Roztoky je to velice pozitivní výsledek, protože především menší obce jako je tato jsou daleko více závislé na přijatých transferech. V případě Jilemnice je míra soběstačnosti ve sledovaných letech 2013-2017 nižší převážně z důvodu uskutečnění velkého množství investičních akcí.

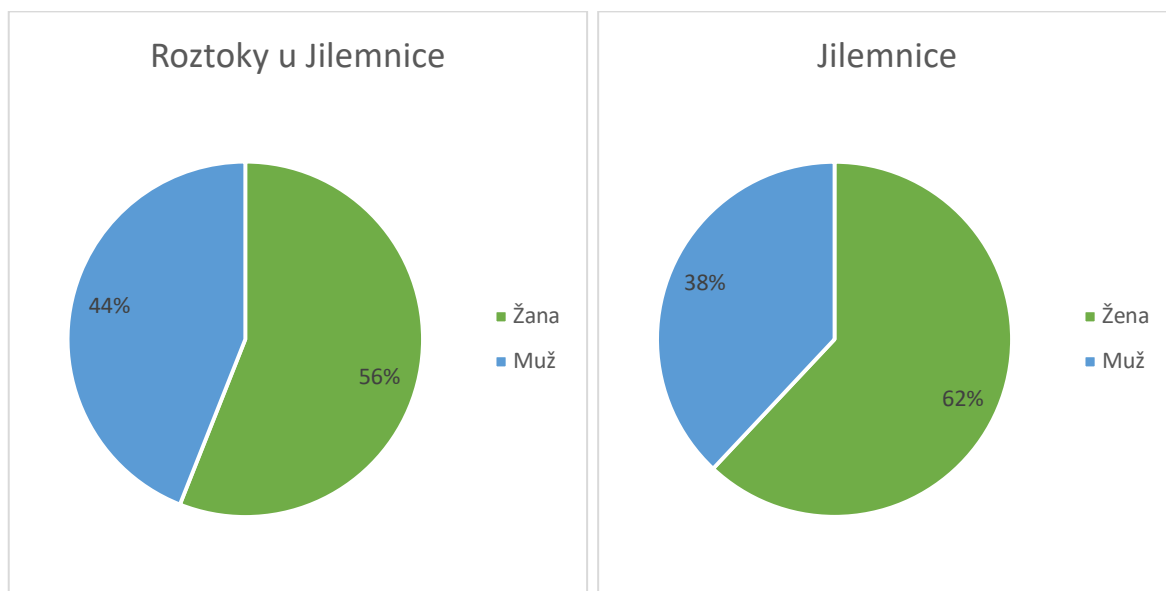
5 Vyhodnocení výsledků empirického výzkumu

Součástí praktické části diplomové práce bylo vytvoření ankety pro občany obou sledovaných obcí. Anketa byla sestavena na základě jednoduchých otázek vyžadujících jednostrannou odpověď či krátký komentář. Distribuována byla mezi občany v elektronické i papírové podobě.

Cílem výzkumu bylo získat zpětnou vazbu a zjistit, jaké povědomí mají občané o své obci (zvláště o hospodaření s veřejnými financemi). Anketního šetření se v obci Roztoky u Jilemnice zúčastnilo 35 respondentů a v Jilemnici 50 respondentů, přičemž jejich výběr byl zcela náhodný. Toto šetření obsahovalo celkem 14. otázek, z čehož prvních 5 bylo identifikačního typu (pohlaví, věk, dosažené vzdělání, sociální statut, počet žijících let v obci). Otázky 6–13 se týkaly informovanosti občanů o dění v obci, jejím hospodaření a investování financí. Poslední otázka č. 14 se týkala návrhů na zlepšení kvality života či hospodaření.

Pro lepší přehlednost jsou výsledky znázorněny pomocí grafických prvků Microsoft Excel a následně interpretovány.

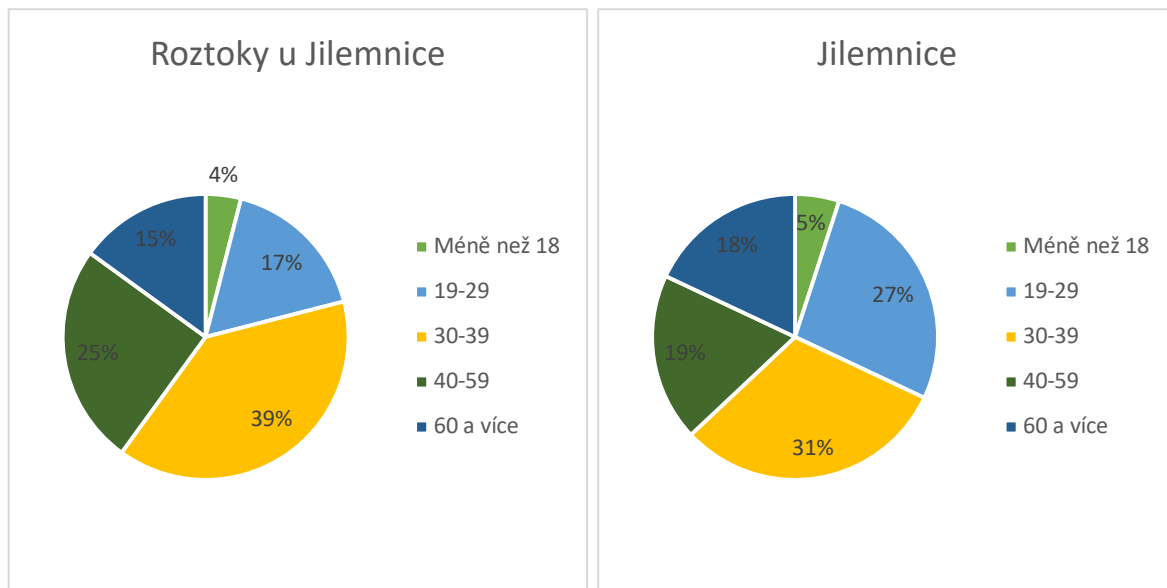
Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

V první otázce bylo zjištěno procentuální zastoupení mužů a žen účastnících se výzkumu, přičemž ženy se v obou případech podílely na anketě o několik procent více. V obci Roztoky u Jilemnice se šetření zúčastnilo celkem 35 občanů, z čehož ženy tvořily 56

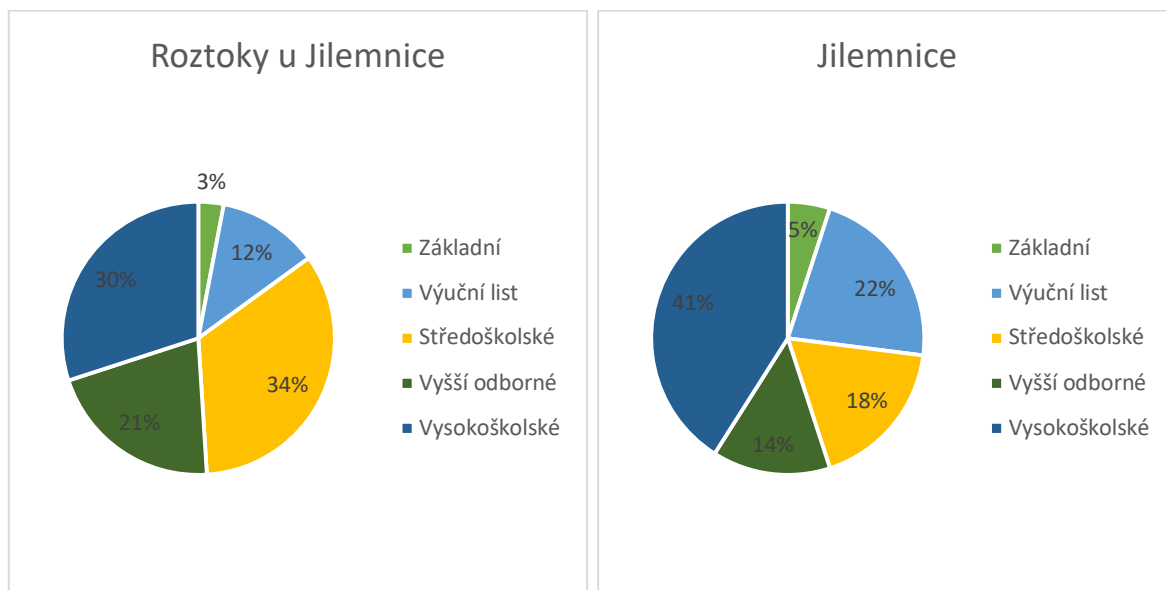
% a muži 44 % dotazovaných. V Jilemnici se šetření zúčastnilo celkem 50 občanů, z čehož 62 % byly ženy a ze 38 % muži.

Otázka č. 2: Kolik Vám je let?

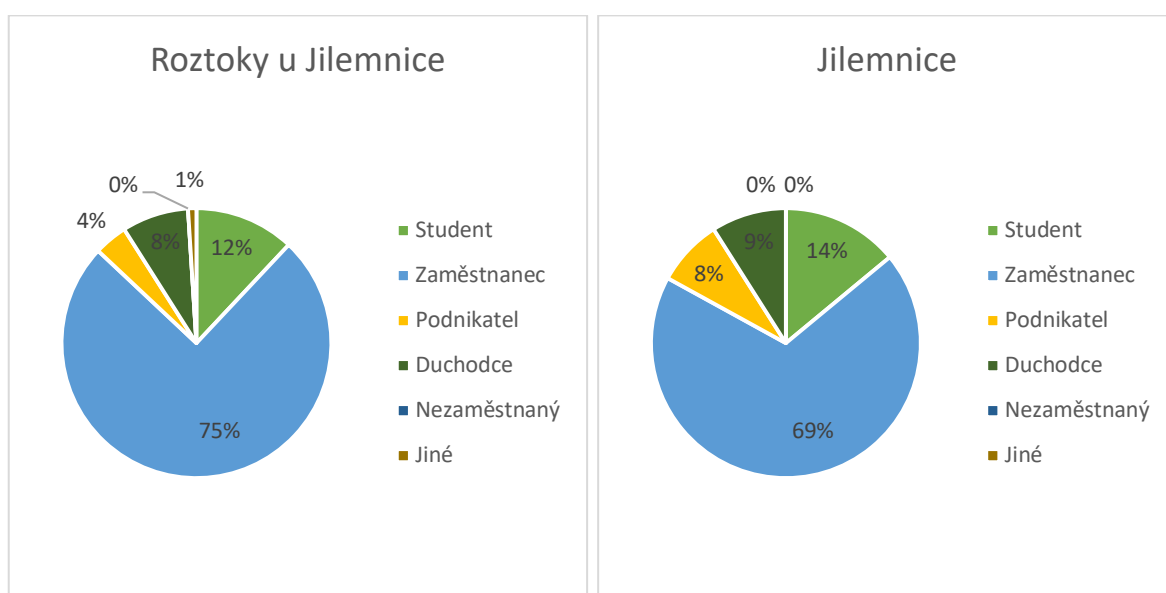
Nejpočetněji zastoupenou věkovou kategorií účastníci se anketního šetření byla v obou obcích skupina lidí ve věku 30–39 let. Druhou nejpočetněji zastoupenou skupinou v obci Rostoky u Jilemnice byla skupina občanů ve věku 40–59 let, což reprezentovalo 25 %. V případě Jilemnice to byla skupina občanů ve věku 19–29 let, což reprezentovalo 27 %. Občané ve věku do 18 let byli procentuálně nejméně zúčastněnou skupinou.

Otázka č. 3: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

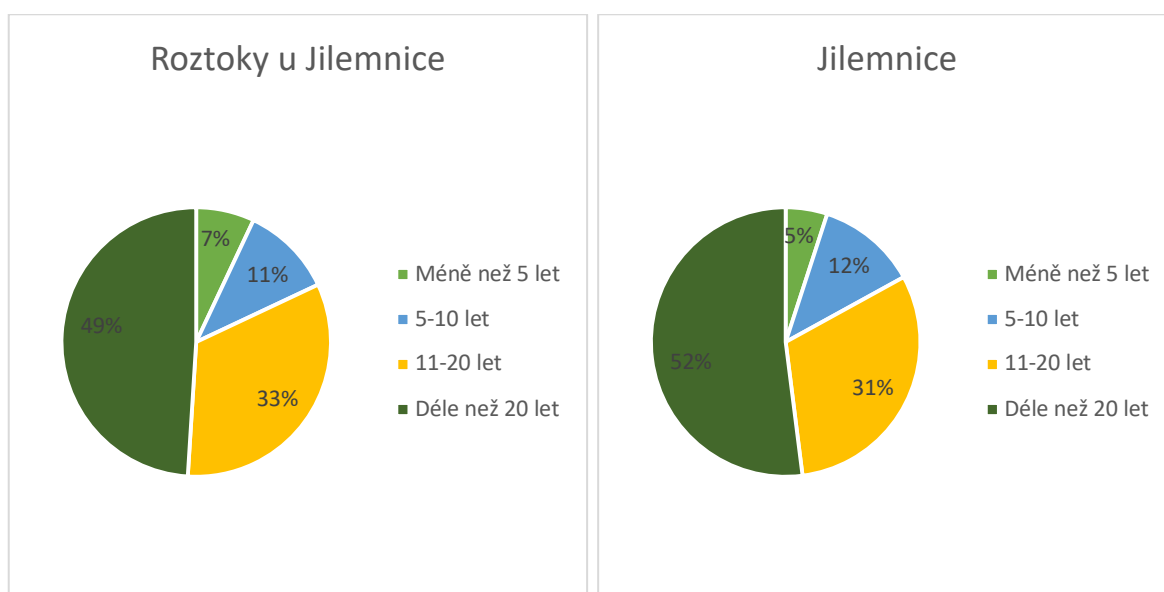
Dle grafů výše lze konstatovat, že v Roztokách u Jilemnice je největší zastoupení občanů se středoškolským a vysokoškolským vzděláním. V případě Jilemnice odpovědělo na anketu nejvíce lidí s výučním listem (22 %) a vysokoškolským vzděláním (41 %). Zastoupení osob s vyššími stupni vzdělání je zároveň závislé na pracovních příležitostech, které obec či město nabízí. Nejmenší zastoupenou skupinou v obou případech obcí byli lidé se základním vzděláním.

Otázka č. 4: Do které skupiny patříte?

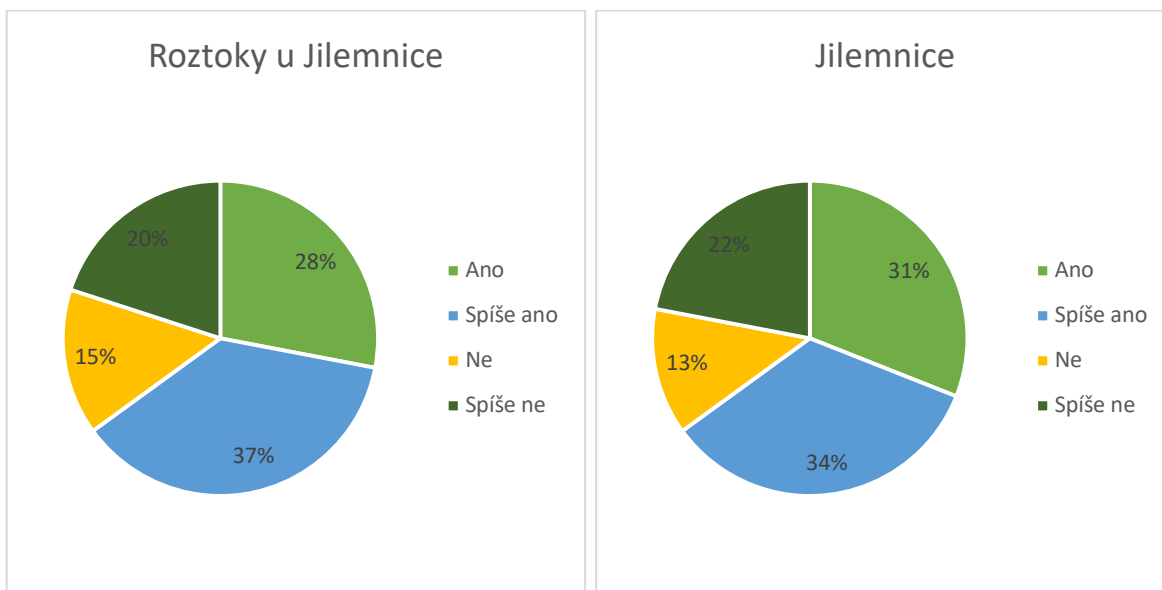
Otázka č. 4 se týkala sociálního statusu obyvatelstva. V Roztokách u Jilemnice byla nejvíce zastoupena skupina občanů v zaměstnaneckém poměru. Další skupinou respondentů byli studenti, kteří se podíleli na anketě z 12 %. Méně zastoupenou skupinou byli důchodci (8 %) a podnikatelé (4 %). V Jilemnici tvořili nejpočetnější skupinu také zaměstnanci, konkrétně 69 %. Skupina studentů se podílela na anketě ze 14 %, skupina důchodců z 9 % a skupina podnikatelů z 8 %. Nikdo z dotazovaných nespadal do skupiny nezaměstnaných.

Otázka č. 5: Kolik let žijete v obci?

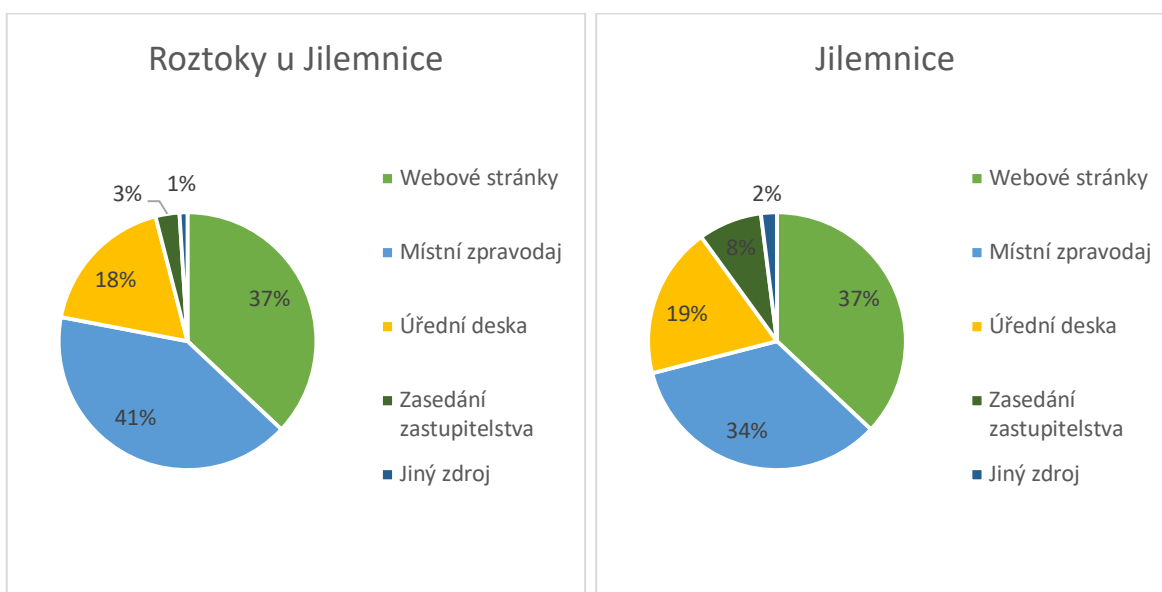
Cílem otázky č. 5 bylo zjištění, do jaké míry mají zájem o dění v obci nově přistěhovalí lidé a občané žijící zde dlouhá léta. Z grafů výše lze usoudit, že zájem o vyplnění ankety měli v obou případech z větší části lidé, jež žijí v obci déle než 20 let. Druhou nejpočetnější skupinou jsou občané, jež žijí v obci 11–20 let. Nejmenší angažovanost lze zaznamenat v obou případech u lidí, kteří žijí v obci kratší dobu.

Otázka č. 6: Zajímáte se o dění v obci?

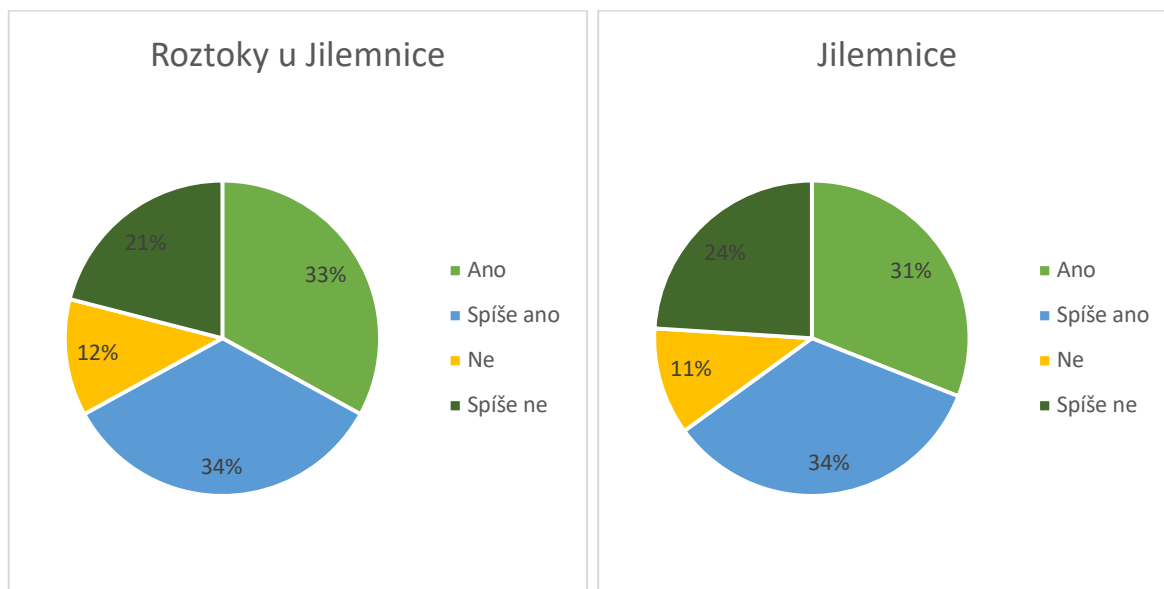
Nejvíce respondentů v obou obcích odpovídalo na otázku, zda se zajímají o dění v obci, spíše ano. V Roztokách u Jilemnice takto odpovědělo 37 % dotazovaných a v Jilemnici 34 % dotazovaných. Druhou nejčastější odpovědí na tuto otázku byla odpověď ano, a to opět v obou případech. Úplný nezájem o dění v obci Roztoky projevilo 15 % a v Jilemnici 13 % respondentů.

Otázka č. 7: Z jakých zdrojů nejčastěji čerpáte informace?

Otázka č. 7 se týkala zdrojů, odkud nejčastěji občané obou obcí čerpají informace. V Roztokách u Jilemnice byl zaznamenán jako nejčastější zdroj získávání informací tzv. Roztocký zpravodaj, který vychází pravidelně 4x ročně a shrnuje podstatné informace o plánovaných akcích (jak kulturních, tak investičních), životních jubileích apod. Stejně tak podstatným zdrojem informací jsou pro občany webové stránky. Pouze 18 % obyvatel získává informace z úřední desky a 3 % dochází na zasedání zastupitelstva. V Jilemnici si 37 % respondentů z celkového počtu oslovených vyhledává informace na webových stránkách města a 34 % respondentů se přiklání k místnímu tisku. Úřední desku, jakožto zdroj informací, využívá v případě Jilemnice 19 % dotazovaných. Pouze 8 % respondentů dochází na veřejná jednání zastupitelstva.

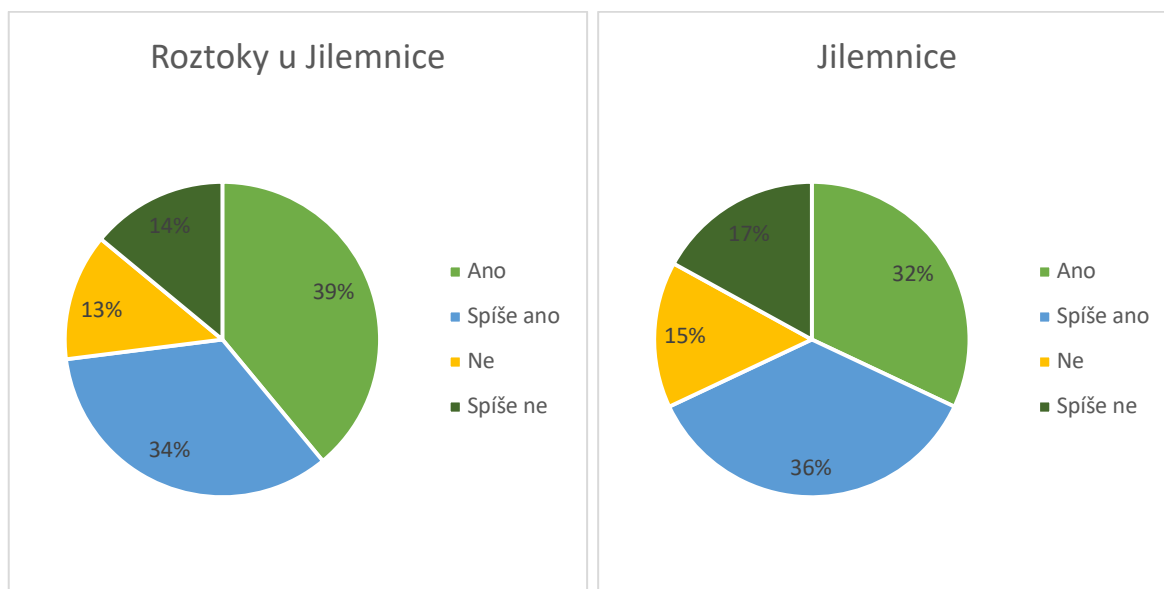
Otázka č. 8: Zajímáte se o finanční hospodaření obce?

Dle výše uvedených grafů je patrné, že více jak 65 % dotazovaných v obou obcích má zájem nebo spíše zájem o finanční situaci a hospodaření obecně. Konkrétně dotazovaní občané v Roztokách u Jilemnice odpověděli z 34 %, že se spíše zajímají a z 33 %, že se zajímají o hospodaření obce. U města Jilemnice byly výsledky velmi podobné, kdy 34 % respondentů odpovědělo spíše ano a 31 % respondentů ano. Podíl dotazovaných, kterým je situace lhostejná, je okolo 11-12 % v obou případech. Spíše ne odpovědělo v Roztokách u Jilemnice 21 % občanů a v Jilemnici 24 % občanů.

Otázka č. 9: Jste spokojen/a s tím, jak Vaše obec hospodaří?

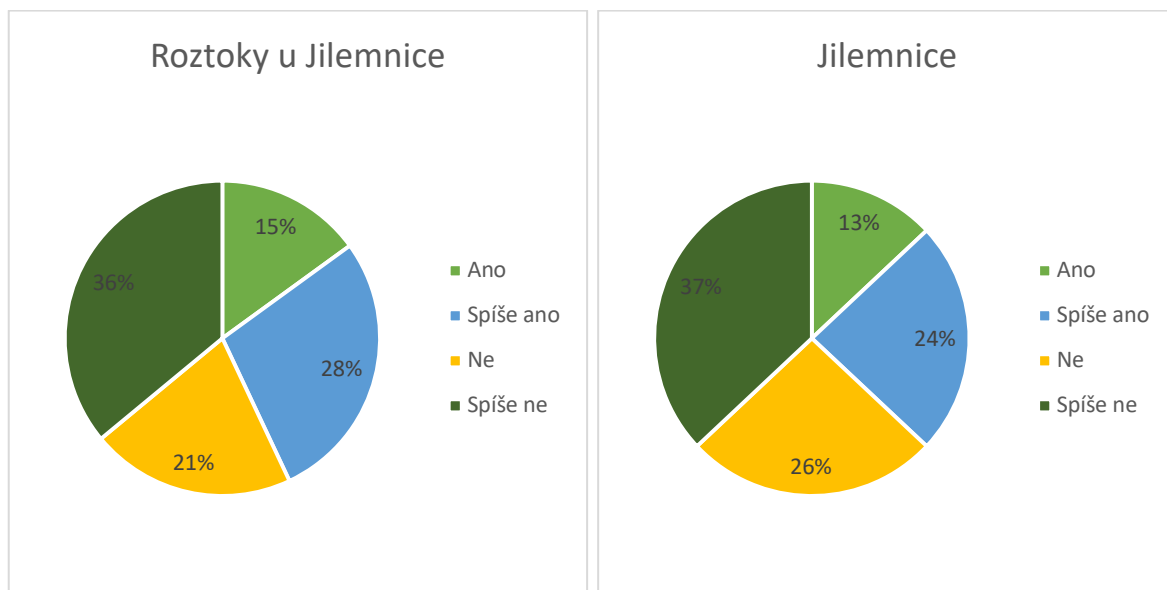
Pokud nejste s hospodařením spokojen/a, uveďte důvod/y proč?

Z výše zobrazených grafů je patrné, že větší spokojenost z hlediska hospodaření obce projevíli občané Roztok u Jilemnice. Na otázku odpovědělo kladně 39 % respondentů a dalších 34 % respondentů odpovědělo spíše ano. Absolutní nespokojenost projevílo 13 % dotazovaných a dalších 14 % jich je spíše nespokojených. U Jilemnice je situace podobná. Absolutně kladně odpovědělo 32 % respondentů a dalších 36 % z nich je spíše spokojeno. Absolutní nespokojenost projevílo 15 % dotazovaných a zbylých 17 % odpovědělo spíše ne.

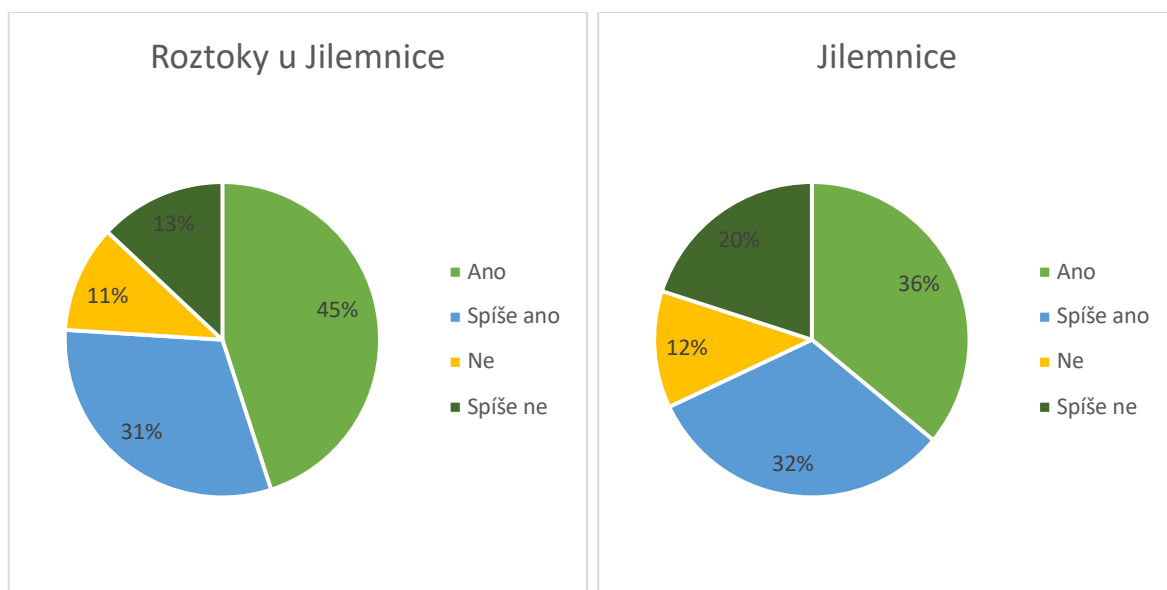
Důvody občanů z hlediska nespokojenosti s hospodařením obce	
Roztoky u Jilemnice	Jilemnice
- Nemožnost ovlivnit hospodaření jako občan	- Roztříštěnost členů zastupitelstva
- Nedostatečné investice do špatného stavu komunikací	- Investice do veřejného osvětlení, časté závady a nefunkčnost
- Nízká investice do údržby komunikací v zimních měsících (chybí pracovní síla), některé cesty nestíhá obec včas protahovat	- Nedostatečná investice do veřejného pořádku (např. park u Tesca), častější zásobování stojanů na psí exkrementy, četnost těchto stojanů

Otázka č. 10: Máte přehled o výši ročního rozpočtu obce?

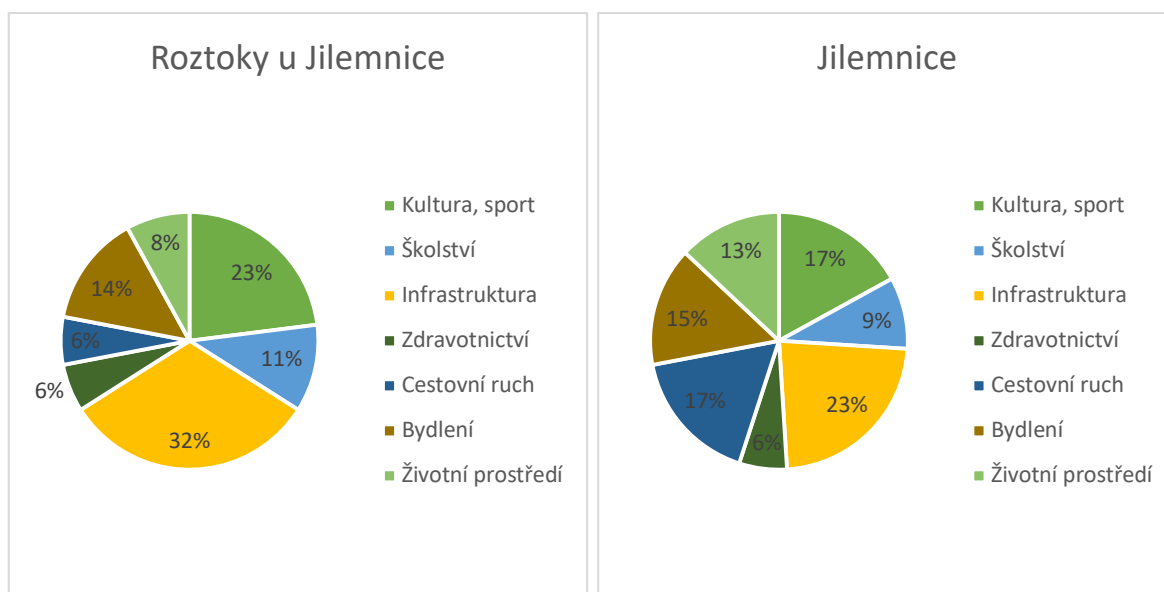
V otázce č. 8 týkající se zájmu občanů o hospodaření v jejich obcích odpovědělo více jak 65 % dotazovaných v obou případech kladně/spíše kladně. Úplný přehled o výši rozpočtu má však v případě Roztok pouze 15 % dotazovaných a 28 % spíše ano. Největší podíl respondentů odpovědělo na otázku negativně (konkrétně 36 %), zbylých 21 % odpovědělo spíše ne. U Jilemnice nemá absolutní přehled o výši rozpočtu 37 % dotazovaných a zbylých 26 % odpovědělo spíše ne.

Otázka č. 11: Jste spokojen/a s investicemi, které obec v posledních letech uskutečnila?

Otázka č. 11 zkoumala spokojenost občanů s investicemi, jež za posledních pár let obec zrealizovala. U Roztok je převážná část dotazovaných spokojena, konkrétně 45 % odpovědělo ano a 31 % odpovědělo spíše ano. Absolutní nespokojenost projevilo 11 % respondentů, zbylých 13 % dotazovaných je spíše nespokojeno. V Jilemnici odpovědělo 36 % respondentů ano a 32 % spíše ano. Negativně se vyjádřilo 12 % dotazovaných a zbylých 20 % odpovědělo spíše ne.

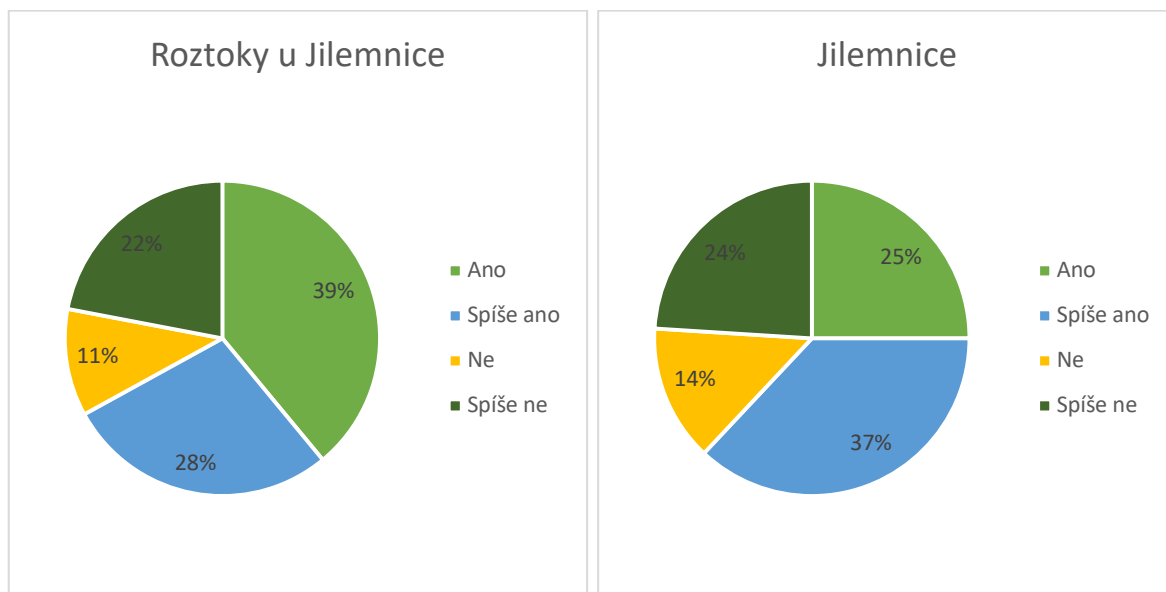
Otázka č. 12: Do jaké oblasti by měla podle Vás obec více investovat?

Otázka č. 12 mapovala oblasti, do kterých by podle dotazovaných měly obce investovat více finančních prostředků. V případě obou obcí požadují respondenti za nejdůležitější investice do infrastruktury. Tuto odpověď bylo možné očekávat, protože stav některých komunikací je žalostný a jejich oprava vyžaduje velký zásah do rozpočtů obcí. Dalším problémem (převážně v obci Roztoky) je nedostatečná četnost vlakového a autobusového spojení. Investice do kultury a sportu byla v pořadí druhá nejčastější odpověď respondentů. Ostatní oblasti (co se investic týče) už byly z hlediska důležitosti pro každou obec jiné. Např. v obci Roztoky by si přálo 14 % dotazovaných zainvestovat více do bydlení, 11 % do školství, 8 % do životního prostředí a jako méně důležité investice považují do cestovního ruchu a zdravotnictví. Pro občany Jilemnice je investice do cestovního ruchu naopak zásadní. Je to hlavně z důvodu povědomí široké veřejnosti o historii města, které se proslavilo již na sklonku 19. století přídomek „kolébka českého lyžování“, a proto se sem

sjíždí celoročně mnoho turistů. Do oblasti bydlení by uvítalo více zainvestovat 15 % dotazovaných, do kultury a sportu 17 %, do životního prostředí 13 %, do školství 9 % a do zdravotnictví 6 % dotazovaných.

Otázka č. 13: Myslíte si, že Vaše obec dostatečně využívá dotačních programů a finančních výpomocí?

Z výše zobrazených grafů je patrné, že vyšší procento těch, kteří si myslí, že obec využívá finanční prostředky z dotačních programů dostatečně, je koncentrováno v Roztokách. Kladně zde odpovědělo 39 % respondentů a zbylých 28 % odpovědělo spíše ano. O nedostatečném využívání těchto prostředků je přesvědčeno 11 % dotazovaných. V Jilemnici na toto téma odpovědělo kladně 25 % respondentů a dalších 37 % odpovědělo spíše ano. Zbylých 38 % respondentů si myslí, že město spíše nevyužívá veškerých možností získávání finančních prostředků skrze dotační programy.

Otázka č. 14. Vaše návrhy na zlepšení hospodaření či kvality života v obci?

V poslední otázce měli respondenti prostor se vyjádřit a podat návrhy ke zlepšení hospodaření či kvality života v obou obcích. Pro lepší názornost jsou odpovědi zaznamenány do tabulky níže.

Návrhy na zlepšení hospodaření či kvality života	
Roztoky u Jilemnice	Jilemnice
- Výstavba dětského hřiště	- Wi-Fi na veřejných prostranstvích
- Údržba veřejného prostranství (úklid odpadků, výsadba nové zeleně apod.)	- Rekultivace starého koupaliště
- Zlepšení kvality místních komunikací + zvýšení bezpečnosti na sinicích (např. značky upozorňující na měření rychlosti)	- Rekonstrukce autobusového nádraží + bezbariérový přístup, zrušení nereprezentativního kiosku
- Nedostačující otevírací doba obchodu se smíšenými potravinami	- Výstavba cyklostezky směr Martinice v Krkonoších, Hrabačov
- Vyšší četnost kulturních a společenských akcí pořádaných obcí (např. podobné jako listopadová zabíjačka atd.)	- Zvýšení počtu bytů ve vlastnictví města

6 Zhodnocení výsledků a návrhy na zlepšení

Cílem diplomové práce bylo posouzení úrovně hospodaření obcí s rozdílnou velikostí a rozdílným počtem obyvatel. Na základě provedené analýzy příjmové a výdajové stránky municipalit, porovnání finančních ukazatelů a uskutečněné ankety mezi místními obyvateli, budou v této kapitole doporučeny možné návrhy na zlepšení hospodaření či zkvalitnění života v obci Roztoky u Jilemnice a městě Jilemnici.

6.1 Obec Roztoky u Jilemnice

Z provedené analýzy příjmové a výdajové stránky nebyly v obci Roztoky u Jilemnice zjištěny žádné závažné nedostatky či rizika, která by mohla mít negativní dopad na hospodaření územního celku v budoucnosti. Toto prohlášení potvrzují rovněž zprávy o přezkoumání hospodaření obce, které dle zákonných povinností každoročně provádí auditor.

Z analýzy celkových příjmů bylo zjištěno, že největší podíl peněžních prostředků má obec z daňových příjmů, u kterých lze každoročně sledovat jejich rostoucí tendenci. Další významnou položkou v příjmové stránce jsou přijaté dotace, které se obci úspěšně daří čerpat a následně využívat na realizaci investičních akcí. Za sledované období 2013–2017 investovala obec největší peněžní prostředky do výstavby hasičské zbrojnice, rekonstrukce domu s pečovatelskou službou, zateplení domu č.p. 305. Zmiňované realizované projekty dokazují, že obec vynakládá své finanční prostředky efektivně a v zájmu svých občanů.

Jednou z příležitostí, jak navýšit příjmy obce, spatřuje autorka práce v navýšení místního koeficientu u daně z nemovitých věcí a některých místních poplatků. Daň z nemovitých věcí patří do kategorie daně svěřené, proto je v pravomoci obce její výši ovlivnit. Přestože v roce 2014 přesáhl počet obyvatel v obci 1000, koeficient daně z nemovitých věcí obec nenavýšila a zůstal tak na nejnižší možné hranici 1.0. V případě, že by obec navýšila např. v roce 2017 koeficient o jednu úroveň, tedy na 1.4, zvýšily by se příjmy z této daně v konkrétním roce z 853 tis. Kč na 1194 tis. Kč. Velké výdaje obec vynakládá i ve spojitosti se sběrem, tříděním a celkovým zpracováním komunálního odpadu. Občan platí pouze 2/3 poplatku a zbylou 1/3 dotuje obec z vlastních zdrojů, což představuje více než 250 tis. Kč ročně.

Další z možností, jak zvětšit objem příjmů obecního rozpočtu, spatřuje autorka práce v navýšení sazby vodného a stočného. Vlastníkem a provozovatelem vodovodu je obec,

kteřá má stanovenou sazbu vodného + stočného na cca 65 Kč/m³, což je o skoro 60 % méně než v případě města Jilemnice.

Z anketního šetření bylo zjištěno, že většina obyvatel je s hospodařením obce spokojena, avšak přehled o výši rozpočtu má pouze malá část z nich. Největší nespokojenost shledávají občané ve stavu místních komunikací, s čímž souvisí i bezpečnost na silnicích. Tento problém bude z velké části vyřešen již v roce 2019, jelikož má obec přislíbenou rekonstrukci 4,7 kilometrů dlouhého úseku komunikace, jež bude financována z rozpočtu kraje.

6.2 Město Jilemnice

Z pohledu hodnocení výsledků provedené finanční analýzy lze hospodaření města Jilemnice charakterizovat jako dlouhodobý a řízený proces. V průběhu roku jsou přijímána rozpočtová opatření v případě, že dojde k nepředvídaným situacím. Obdobně jako u obce Roztoky u Jilemnice lze tato tvrzení podložit zprávami o přezkoumání hospodaření obce, které dle zákonných povinností každoročně provádí auditor.

Převážnou část příjmů rozpočtu tvoří daňové příjmy, přijaté dotace a transfery. Za největší investice města ve sledovaném období 2013–2017 lze považovat dokončení projektu "Volnočasový areál Hraběnka", rekonstrukce staré polikliniky, výstavba parkovišť, chodníku. Jednou z příležitostí pro město je vyšší využívání podpůrných rozvojových titulů a grantů z rozpočtu EU, ČR a kraje.

Případné navýšení příjmů města autorka práce rovněž spatřuje v navýšení koeficientu u daně z nemovitých věcí. Zastupitelstvo města Jilemnice se však na navýšení pro roky 2016–2019 doposud neshodlo a koeficient zůstal nadále na hodnotě 1.6.

Další příležitost pro město by podle autorky mohla být větší podpora rozvoje malých a středních podniků jako nositelů ekonomických aktivit a zaměstnanosti. Zejména pak podpora podnikatelských subjektů v oborech, jež by se více zaměřovaly na zpracování místních surovin a na využití místního potenciálu.

Z uskutečněného anketního šetření bylo zjištěno, že převážná část respondentů je s hospodařením města spokojena, i přesto se našlo spousty argumentů, které by dopomohly ke zlepšení života místních obyvatel. Jedním z nich je nevyužití potenciálu města jakožto turistického regionu Krkonoše a Podkrkonoší. Dopomoci by tomu mohla realizace cyklostezek a cyklotras spolu s rozšířením kapacity a zvýšením úrovně ubytovacích a

stravovacích zařízení či podpora a zavádění nových sezónních spojů. Tyto aktivity by dle autorky mohly mít za následek příliv většího počtu turistů a s tím spojený přísun finančních prostředků do rozpočtu města. V neposlední řadě by nový příliv turistů zvýšil příjmy místních podnikatelů.

7 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zanalyzovat a zhodnotit finanční situaci v obci Roztoky u Jilemnice a městě Jilemnici ve sledovaném období 2013–2017. Stanoveného cíle bylo dosaženo prostřednictvím analýzy příjmů a výdajů obou obcí, vypočtením soustavy informativních a monitorujících ukazatelů hospodaření a uskutečněním anketního šetření mezi obyvateli obou obcí. Následně byla provedena komparace výsledků. Závěrečným výstupem práce bylo vlastní doporučení a návrhy na zkvalitnění života v obcích a zlepšení v oblasti finančního hospodaření.

Literární rešerše měla za úkol přiblížit čtenářům obecnou charakteristiku termínů a pojmů jako jsou územní samospráva, rozpočtová soustava a rozpočtový proces, územní rozpočet a jeho příjmy a výdaje.

Praktická část obsahovala nejprve základní charakteristiku zkoumaných obcí. Dále v této kapitole autorka provedla finanční analýzu hospodaření obce Roztoky u Jilemnice. Výstupem této analýzy bylo zjištění, že obec ve sledovaném období 2013–2017 vykazovala ve většině případů přebytek rozpočtu. Výjimka nastala pouze v roce 2013, kdy výdaje převýšily příjmy o 1 793 tis. Kč a nastal schodek rozpočtu, jež byl způsoben rozsáhlou investicí do výstavby školní kuchyně. Na tento projekt obec nenašla žádný dotační finanční zdroj, a proto uskutečnila tento záměr z vlastních finančních prostředků. Celkové příjmy se během sledovaného období pohybovaly v rozmezí 14 000 – 17 000 tis Kč, přičemž největší podíl každoročně tvořily příjmy daňové. Výrazně se na celkových příjmech podílely i přijaté dotace a transfery, bez nichž by obec nemohla uskutečňovat rozsáhlejší a finančně náročnější projekty. Nedaňové příjmy se na celkových příjmech podílely zhruba ze 7 %, přičemž největší část tvořily příjmy z vlastní činnosti a pronájmu majetku, a to v průměru 764 tis. Kč za sledované pětileté období. Kapitálové příjmy přinesly do rozpočtu obce Roztoky nejmenší zisk. Převážně se jednalo o příjem plynoucí z prodeje pozemků.

Z výdajů měly u obce Roztoky u Jilemnice největší podíl běžné výdaje, výjimkou byl rok 2013, kdy tyto výdaje převýšily výdaje kapitálové. Běžné výdaje se podílely na celkových výdajích rozpočtu v průměru z 67 % za sledované období. Za stěžejní položku lze považovat neinvestiční nákupy (provozní náklady), jejichž vývoj je v časové řadě relativně stabilní. Nejvyšších kapitálových výdajů dosáhla obec v roce 2013 a v roce 2017.

Finanční analýza města Jilemnice ve sledovaném období 2013–2017 vykazovala taktéž ve většině případů přebytek rozpočtu. Výjimkou byl rok 2017, kdy město proinvestovalo

větší množství peněz v souvislosti s dokončováním projektu "Volnočasový areál Hraběnka" a schodek rozpočtu se vyšplhal na 14 963 tis. Kč. Celkové příjmy města se během sledovaného období pohybovaly v rozmezí 151 000 – 183 000 tis. Kč, přičemž téměř 50 % celkových příjmů tvořily daňové příjmy a zhruba 30 % přijaté dotace a transfery. Výše nedaňových příjmů se u města Jilemnice pohybovala v konstantním rozmezí 25 000 – 30 000 tis. Kč. Kapitálové příjmy byly nejvyšší v roce 2014, a to z důvodu prodeje bytových jednotek. Příjmy z prodeje tak dosáhly 20 665 tis. Kč.

Na celkových výdajích města se v průměru ze 77 % podílely běžné výdaje. Jejich vývojový trend nebyl příliš stabilní a povahou šlo zejména o neinvestiční výdaje týkající se samosprávné činnosti města. Nejnižší běžné výdaje ve sledovaném období byly v roce 2016, a to ve výši 135 190 tis. Kč. Naopak nejvyšší výdaje byly v roce 2017, a to ve výši 198 350 tis. Kč. Zvýšení výdajů oproti předchozímu roku bylo způsobeno z velké části realizací projektu "Podpora sociální práce v Jilemnici". Největší podíl na kapitálových výdajích města měla položka investiční nákupy a související výdaje, což byla jinými slovy investice do dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku.

Další kapitola práce se zabývala monitoringem hospodaření konkrétních obcí pomocí soustavy informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU), které každoročně provádí Ministerstvo financí České republiky. U analýzy zadluženosti vykazaly ve sledovaném období obě obce pozitivní hodnoty a každoročně klesající trend tohoto ukazatele. Příznivější hodnoty u ukazatele likvidity vykazala obec Roztoky u Jilemnice. Výsledky obou obcí potvrdily, že jsou schopny splácet jejich krátkodobé závazky bez větších problémů.

Dílním cílem analýzy rozpočtů bylo provedení a vyhodnocení anketního šetření mezi obyvateli obcí se zaměřením na problematiku finančního hospodaření. Spokojena s hospodařením byla většina respondentů obou obcí, ačkoliv pouze malá část z nich měla přehled o roční výši rozpočtu a jeho struktuře. Největší nespokojenost shledávali občané Roztok v kvalitě místních komunikací. Rovněž by více investovali do kultury a sportu či bydlení. Pro občany Jilemnice je taktéž stěžejní investice do infrastruktury, dále cestovního ruchu a kultury.

8 Seznam použitých zdrojů

Knižní publikace:

ČMEJREK, Jaroslav a Radek KOPŘIVA. *Základy veřejné správy*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007. ISBN 978-80-213-1626-3.

HAMPL, Martin. *Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext*. Praha: DemoArt pro Univerzitu Karlovu, Přírodovědeckou fakultu, 2005. ISBN 80-867-4602-X.

HRABALOVÁ, Simona. *Teorie a praxe rozvoje měst a obcí*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2004. ISBN 80-210-3356-8.

KADERÁBKOVÁ, Jaroslava a Jitka PEKOVÁ. *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-910-4.

MAAYTOVÁ, Alena, František OCHRANA a Jan PAVEL. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Grada Publishing, 2015. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5561-8.

NAHODIL, František. *Veřejné finance v České republice*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-162-5.

PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Finance územní samosprávy*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4511-8.

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-735-7052-1.

PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-614-1.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Finance (Grada). ISBN 978-802-4756-080.

SCHELLE, Karel. *Dějiny veřejné správy*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-374-7.

VAJDOVÁ, Zdenka, Daniel ČERMÁK a Michal ILLNER. *Autonomie a spolupráce: důsledky ustavení obecního zřízení v roce 1990*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2006. ISBN 80-733-0086-9.

Internetové zdroje:

Hospodaření a zadluženost obcí [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <https://www.moderniobec.cz/novy-zpusob-sledovani-hospodareni-a-zadluzenosti-obci/>

Monitoring hospodaření obcí [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocty/hospodareni-obci/monitoring-hospodareni-obci>

Oficiální stránky města Jilemnice [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <http://www.mestojilemnice.cz/cz/>

Oficiální stránky obce Roztoky u Jilemnice [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <https://www.roztoky-u-jilemnice.cz>

Sčítání lidu, domů a bytů: Český statistický úřad [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31548&u=__VUZEMI__43__577499#profil31550=page%3Dpozice-profilu%26rqup%3DA%26pvo%3DPU-DEM-OB1%26z%3DT%26f%3DTABULKA%26clsp%3D31550%26katalog%3D31550&profil31551

Sčítání lidu, domů a bytů: Český statistický úřad [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31548&u=__VUZEMI__43__577197#profil31550=page%3Dpozice-profilu%26rqup%3DA%26pvo%3DPU-DEM-OB1%26z%3DT%26f%3DTABULKA%26clsp%3D31550%26katalog%3D31550&profil31551=page%3Dpozice-profilu%26rqup%3DA%26pvo%3DPU-DEM-OB3%26z%3DT%26f%3DTABULKA%26clsp%3D31551%26katalog%3D31551

Strategický plán města Jilemnice [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: http://www.mestojilemnice.cz/data/jil_files/2083/priloha-1profil-mesta.pdfhttps://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31548&u=__VUZEMI__43__577499#profil31550=page%3Dpozice-profilu%26rqup%3DA%26pvo%3DPU-DEM-OB1%26z%3DT%26f%3DTABULKA%26clsp%3D31550%26katalog%3D31550&profil31551=page%3Dpozice-profilu%26rqup%3DA%26pvo%3DPU-DEM-OB3%26z%3DT%26f%3DTABULKA%26clsp%3D31551%26katalog%3D31551&w=

Územní monitor [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/2018/>

Zákony a vyhlášky:

Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků

Vyhláška č. 323/2002 Sb., Ministerstva financí o rozpočtové skladbě

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, v platném znění

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 634/2004 Sb. o správních poplatcích ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

Ostatní zdroje:

Závěrečné účty města Jilemnice v letech 2013–2017

Závěrečné účty obce Roztoky u Jilemnice v letech 2013–2017

Účetní závěrky města Jilemnice v letech 2013–2017

Účetní závěrky obce Roztoky u Jilemnice v letech 2013–2017

9 Přílohy

Příloha 1: Anketa

Vážení spoluobčané,

v rámci studia 5. ročníku Provozně ekonomické fakulty ČZU v Praze si Vás dovoluji požádat o vyplnění ankyty pro účely mé diplomové práce na téma Posouzení úrovně hospodaření vybraných měst a obcí. Cílem ankety je sběr informací týkající se povědomí občanů o hospodaření jejich obcí. Anketa je zcela anonymní a výsledky šetření budou použity pouze pro účely diplomové práce.

Děkuji za Vaši ochotu a čas

Nicolle Süssová

1. Jaké je Vaše pohlaví?

Muž

Žena

2. Kolik Vám je let?

Méně než 18

19–29

30–39

40–59

60 a více

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Základní

Výuční list

Středoškolské

Vyšší odborné

Vysokoškolské

4. Do které skupiny patříte?

Zaměstnanec

Student

Podnikatel

Důchodce

Nezaměstnaný

Jiné

5. Kolik let žijete v obci?

Méně než 5 let

5-10 let

11–20 let

Déle než 20 let

6. Zajímáte se o dění v obci?

Ano Spíše ano Ne Spíše ne

7. Z jakých zdrojů nejčastěji čerpáte informace?

Webové stránky Místní zpravodaj Úřední deska
 Zasedání zastupitelstva Jiný zdroj

8. Zajímáte se o finanční hospodaření obce?

Ano Spíše ano Ne Spíše ne

9. Jste spokojen/a s tím, jak Vaše obec hospodaří?

Ano Spíše ano Ne Spíše ne

Pokud nejste s hospodařením spokojen/a, uveďte důvod/y proč?

.....

10. Máte přehled o výši ročního rozpočtu obce?

Ano Spíše ano Ne Spíše ne

11. Jste spokojen/a s investicemi, které obec v posledních letech uskutečnila?

Ano Spíše ano Ne Spíše ne

12. Do jaké oblasti by měla obec podle Vás více investovat?

Kultura, sport Školství Infrastruktura
 Zdravotnictví Cestovní ruch Bydlení
 Životní prostředí Jiné uveďte.....

13. Myslíte si, že Vaše obec dostatečně využívá dotačních programů a finančních výpomocí?

Ano Spíše ano Ne Spíše ne

14. Vaše návrhy na zlepšení hospodaření či kvality života v obci?

.....